

68. évf., 2014. VI. 12., 22-23. szám

Jó Pajtás

BEMUTATJUK TEHETSÉGEINKET:

Cibolya Sztella

A ceruza mindig kéznél van

Bemutatjuk tehetségeinket: Cibolya Sztella

Élérkeztünk az utolsó lapmegjelenésig ebben a tanévben. Ezzel együtt az utolsó kis tehetség bemutatásához is. Ez korántsem jelenti azt, hogy nincs több tehetség Vajdaságban, csak azt, hogy az utóbbi hónapokban kisújságunkba ennyiüket sikerült „behozni”. Ők voltak a Vajdasági Tehetségsegítő Tanács idei kitüntettettjei, akiket mi is „kitüntettünk” figyelmünkkel. Csupán azt sajnálom, hogy nem tudtuk valamennyiüket felkeresni, azokat is, akik nem részesültek ilyenfajta figyelemben, noha megérdemelték volna. Hál’istennek, sokan vannak. S ennek nagyon örülhetünk. Ám lesz még új tanév, lesz sok Jó Pajtás, és újra sokan helyet kapnak benne!

Mielőtt azonban búcsút intenénk ennek a tanévnek, megkíséreljük bemutatni nektek Cibolya Sztella szabadkai hetediket – a címloldalon láthatjátok –, aki márciusban vette át többedmagával a tanács kistehetség díját. A képzőművészekhez hasonlóan Sztella sem híve a bő beszédnek, inkább megfigyeli a világot. Ezért talán nem tudtunk meg túl sokat róla, de annyit mindenképp, hogy adottak az alapvető „képzőművész-tulajdonságai”, és ez talán a jövőjét illetően sem mellékes.

Hét éve rajzol, legalább – mondja. E-mailben elküldte néhány rajzát, hogy lássuk, hogyan. Meséli, hogy óvó nénije figyelt fel munkáira, kezűgyességére és tanácsolta neki, hogy próbálkozzon meg a Népkör képzőművészeti szakosztályában. A szülei elvezették, és maradt. Megtetszett neki a foglalkozás. Boros György tanár vezetésével

sok technikával megismerkedhetett, mégis leginkább a grafikában keresi önmagát, de a rézkarcot is nagyon kedveli. Szabad idejében is gyakran rajzolgat, hisz a ceruza mindig kéznél van. A szakkör által kerültek alkotásai hazai és külföldi pályázatokra, és ezek a megméretések ugyancsak azt bizonyították, hogy Sztellának érdemes folytatnia. Aranyérmert szerzett Indiában, Csehországban, Szlovákiában, aranydiplomás lett Zánkán, a 2011/12-s tanévben tartományi szinten díjazták a legjobb vajdasági tanulók között, legutóbb Szedresen vette át a fődíjat... És ez nem minden. A hét év alatt, amióta szakkörre jár, sok minden történt.

Sztella munkája

Beszélgésünkkor Sztella nagyon a tanulmányi eredményére figyelt, hiszen javában tartott az év végi hajrá. Eddig szinkitűnő volt. Kirándulásra is készült.

– Az iskola nem túl nehéz, de a történelem, a földrajz, a fizika próbára tesznek – vallja.

A jövőt illetően még nem döntött. Egy álló tanév még a rendelkezésére áll. Talán rajztanárnő lesz egyszer. Az sem kizárt, hogy a zentai Bolyai tehetséggondozóban folytatja tanulmányait, képzőművészeti szakon. Ezek egyelőre csak elképzelések, mondja Sztella. Én pedig meglepődnék, ha ezek az elképzelések nem valósulnának meg.

Addig viszont előttünk a nyár. Jöhet a rajzolás, olvasás, számítógépezés, filmezés, egy hét a bácskossuthfalvi MIT-táborban..., vagyis Sztella kedvenc időtöltései.

Nagy Magdolna

Adamis Anna

Arra születtünk

És mi arra születtünk,
hogy a föld sebeit begyógyítsuk
életünkön át, életünkön át.

Arra születtünk,
hogy mindig menjünk, meg ne álljunk,
induljunk tovább, egyre csak tovább.

A hónapoknak minden kulcsa
két kezében van,
nyitott szemmel álmodom, de nem vagyok magam.

Arra születtünk,
hogy tiszta szívvel szerethessünk,
boldogok legyünk, boldogok legyünk.

Arra születtünk,
hogy mégse dobjuk el a hitünket,
hogyha szenvedünk, hogyha szenvedünk.

Mint a mécses, világítson
egész életed,
fordulj felém, ha megérted, mit mondom neked.

Arra születtünk,
hogy napsugárba kapaszkodjunk,
nem baj, hogyha fáj, nem baj, hogyha fáj.

Arra születtünk,
hogy tiszta legyen még a szívünk,
s játszunk még tovább, játszunk még tovább.

A szeptemberi viszontlátásig

kellemes és eseménydús

nyári pihenőt kívánunk

minden kis és nagy

olvasónknak,

a pedagógusoknak,

a Jó Pajtást olvasó szülőknek,

nagyszülőknek,

továbbá a lap valamennyi

barátjának és pártolójának!

**A Jó Pajtás következő száma
szeptember 4-én jelenik meg.**

Az Író Cimborák alkotóköre szervezésében 17 ország 37 illusztrátora és több tucat kortárs magyar szerző fogott össze egy közös műhelymunka erejéig. Az elkészült mesés-rajzos alkotások május elseje óta olvashatók, napi frissüléssel, az Író Cimborák weboldalán, illetve a különböző idegen nyelvekre készített fordításuk a Cuentos de Pukka oldalon. **Simon Réka Zsuzsanna** fő szervezőt e „mesés összefogás” kulisszatitkairól, illetve az elkészült alkotásokból szervezett különleges kiállításról faggattam.

– A hét határon Nemzetközi Meseprojekt megálmodója, és többedmagaddal megvalósítója is vagy ennek az izgalmasan hangzó kezdeményezésnek. Milyen út vezetett az álomtól a megvalósításig?

– Hazudnék, ha azt mondanám, könnyű és rövid, de a végeredményt látva, nagyon örülök, hogy sikerült ennyi lelkes, remek embert összehozni. Tavaly decemberben született meg bennem a meseprojekt ötlete. Megkérdeztem az Író Cimborák csapatát, hogy lenn-e kedvük egy ilyesfajta együttműködéshez. Mivel igent mondtak, összeírtam egy külföldi illusztrátorokból álló listát, és elkezdtem leveleket írni a számukra. Elmeséltem az ötletemet, és arra kértem őket, küldjenek illusztrációkat, és ezekhez az illusztrációkhoz, mi, írócimborák, meséket írtunk.

– A mesék és rajzok egymásra találásával korántsem ért véget a történet. Mi módon lépnek az alkotások a közönség elé?

– Az Író Cimborák csapata a beérkezett anyagból kiállítást szervez június 11-e és 22-e között a budapesti, Blaha Lujza téri MŰSZI-ben (Művelődési szint). A kiállítás ideje alatt az Író Cimborák csapata izgalmas programokkal, könyvbemutatókkal várja a gyerekeket.

Azoknak, akik szeretik a meseszépet

A Hét Határon Nemzetközi Meseprojekt alkotói mesebeli kalandparkba várják a mesék kedvelőit

Simon Réka Zsuzsanna

– Párnák, zsámolyok, tornamatracok, kötelek, raklapok – efféle dolgokat gyűjtöttetek az installációhoz. Milyennek képzeljük el ezt a különleges kiállítást?

– Erre a kérdésre Takács Eszter, a kiállítás vizuális tervezője tudna bővebben válaszolni, de a megnyitó előtt szerintem nem árulna el sokat. A rendezvény plakátjáról annyi mindenetre kiderül, hogy interaktív játék lesz ez a kiállítás, ugyanis térbeli könyvvé állnak össze az alkotások, és a MŰSZI mesebeli kalandparkká változik. El kell jönni, és meg kell nézni, milyen is lesz.

– Spanyolország, Magyarország, Erdély között ingázol. Magyar, spanyol, katalán, dél-amerikai gyermekkönyv-írókkal és illusztrátorokkal készítesz interjúkat. Három nyelven írsz gyerekkönyvajánlókat. Valójában te magad is egy nemzetközi meseprojekt vagy. Vagy legalább is nemzetközi mesekönyvszakértő. Hogyan látod, a magyar mesekönyvek mennyiben térnek el a külföldiektől? Miben számítanak egyben?

– A magyar gyerekkönyvpiac az utóbbi időben sokat változott. A magyar gyerekkönyvkiadók egyre izgalmasabb, színesebb, merészebb gyerekkönyveket tárnak a nagyközönség elé, és ezt öröm megtapasztalni. Az irány határozottan jó, de sok minden lenne még, amit külföldről jó lenne meghonosítani. Hogy miben egyediek? Abban, hogy a magyar kultúrkörhöz kapcsolódnak, hogy magyarul íródnak.

– Aki mesék között tölti a mindennapjait, maga is kedvet kap a meseíráshoz. Legújabb, az Ahány király, annyi mese című kötetedben hóbortos királyokról írtál. Véleményed szerint a mai mesekönyvdivat mennyiben kötődik a (magyar) mesehagyományokhoz? A mai gyerekek szeretnek még sárkányos, királyos, szegénylegényes meséket olvasni?

– Nem tudom, milyen a mai mesekönyvdivat, ha van ilyen divat. Ha azok, akik írnak, valamilyen divatot követve írnának, az elég nagy baj lenne. Azt viszont tudom, hogy sok kortárs gyermekirodalmi alkotó vissza-visszatér a magyar mesehagyományokhoz, abból vagy arra

épít. Hiszem, hogy a gyerekek mindig szeretni fogják a királyos, sárkányos, szegénylegényes meséket, ha ezekben a mesékben megoldást találnak az őket foglalkoztató problémákra, ha ezek a mesék kapaszkodók lehetnek a mai kor gyermeke számára, ha humorral telik, ha fordulatosak, izgalmasak.

– Több földrészt és több kultúrkör alkotóit hoztad most össze egy közös örömmalkotás erejéig. Az elkészült munkák tükrében hogyan látod, a különbözőségek ellenére egymásra tudtak hangolódni az alkotók?

– Mindig is hittem a különböző kulturális háttér, a sokszínűség, a többnyelvűség erejében. Leírhatatlan azt megtapasztalni, hogy ennyire különböző kultúrájú, nyelvű alkotók mennyire egymásra tudnak hangolódni, úgy, hogy sosem hallottak egymásról, sosem kerültek korábban kapcsolatba.

– A kiállítást seregnyi kísérőprogram köríti, amelyek mind gyerekközpontúak. Véleményed szerint a gyermekirodalom népszerűsítésében mekkora szerepük van a gyerekkönyvíróknak, azon túl, hogy megalkotnak egy-egy könyvet?

– A gyerekkönyvírók akkor tudják kellőképpen népszerűsíteni a gyermekirodalmat, ha erre lehetőséget kapnak. Ha meghívják őket könyvtárakba, iskolákba, ha módjuk van gyerekekkel találkozni, gyerekeket szervezni. Egyedül, íróként, egy íróasztal mögött ülve nem lehet semmit sem népszerűsíteni. Abban pedig teljesen biztos vagyok, hogy a gyerekkönyvírók szívvel-lellekkel népszerűsítene, ha erre módjuk és lehetőségük adódik.

Csik Mónika
Logó: Maros Krisztina

Az Ünnepi Könyvhétre jelenik meg a 19. könyv

Beszélgetés Kontra Ferenc József Attila-díjas íróval

– Milyen volt a gyerekkora Baranyában?
– Gyerekkorom színhelyeit máig felidézem írásaiban. Egyrészt a nagyszüleim világát, akik borászattal foglalkoztak. A nagyapám tanított meg rá, hogy minden szőlőfajtát ismerjek fel a leveléről. Ezzel manapság is meg szoktam lepni az embereket, ha csak belépek egy kapun, és látok egy lugast az udvarban, azonnal megmondom, milyen fajta. Erről a világról szól a Drávaszögi kereszték című regényem.

A másik meghatározó színhely az Adria volt, ahol rokonaink éltek, és nyaranta együtt búvárokodtam a helybeli olasz és horvát gyerekekkel. Erről írtam a Vedran legyőzi a szörnyet című elbeszélésben.

– Milyen könyveket szeretett gyerekkorában?

– Az útleírásokat. Mintha tudatosan készültem volna arra, hogy sokfelé megfordulok majd a világban. Ausztráliába is azért mentem el, mert már nagyon korán felkeltette az érdeklődésemet. Az olvasmányélmények, a történetek vittek olyan helyekre, mint pl. Monaco, San Marino, Luxemburg. Ha már olvasott róla az ember, akkor tudja, hogy mit nézzem meg.

– Ma hol és mit dolgozik?

– A Magyar Szó hétvégi számában megjelenő, Kilátó művészeti mellékletet szerkesztem. Megvan a koncepciója és megvannak a szerzői is, mint minden más periodikának, ahol új irodalmi és képzőművészeti alkotások jelennek meg. Fontosnak tartom azt a jellegzetes formát is, ahogyan ezek az oldalak hétről hétre megjelennek.

– Milyen könyveket ír?

– Az Ünnepi Könyvhétre most jelenik meg Budapesten a 19. könyvem, a címe: Angyalok regénye. Rejtélyes a címe, és rejtélyes maga a történet is. Olyan könyveket szeretek írni, amelyekben van valami titok, ilyenkor az olvasó lesz a társam,

akivel együtt járunk a rejtélyek nyomában. Olyan könyveket írok, melyeket magam is szívesen olvasok. Regényeket és elbeszéléseket, melyekben mindig vannak önéletrajzi vonatkozások is. Sokszor már maga a cím elárulja, hogy mi a könyv központi gondolata. A Nagy a sátn birodalmában az emberi gonoszság jelenik meg, a Gyilkosság a joghurt miatt pedig megtörtént eseteket dolgoz fel, melyek szintén a jó és a rossz harcáról szólnak.

Gyerekeknek is írtam könyveket. A halász fia benne van a negyedik olvasókönyvben. A Kalendarium pedig tizenkét gyermekkori történetet tartalmaz a hónapok sorrendjében.

– Szerintem filmszínészre hasonlít. Szándékos-e ez a külső?

– Fiatalabb korban mások is mondták. Ez elsősorban adottság, és ízlés dolga. Bármilyen területen szerepeljen valaki, megjegyzik a vonásait. A külsőben mindig van szándékosság is, egy idő után az ember arcára akaratlanul is kiülnek a belső tulajdonságai. A filmszínészeket általában szimpatikusaknak tartják, a rossz arcú embereket viszont magam sem kedvelem.

Zámbó Illés
Fotó: Dávid Csilla

Költészet, kollázs és rockzene

Fenyvesi Ottó válaszol kérdéseinkre

– Író, zenész és képzőművész. A három közül melyiket szereti a legjobban?

– Nyolcadik osztályos koromban rockzenekart alapítottunk a barátaimmal, doboltam, gitároztam. Gimnazistaként képzőművész és filmrendező szerettem volna lenni. Miután beiratkoztam a Magyar Tanszékre, verseket és esszéket publikáltam. A későbbiek során valahogy harmonikusan megmaradt bennem mind a három terület iránti érdeklődés. Azt is mondhatom, hogy egy különös szimbiózisban jelen vannak talán az alkotásaimban is.

– Miért szereti annyira a rockzenét?

– A rockzene a 20. század második felében a fiatalok lázadásának egyik leghatékonyabb válfaja volt. A féktelen szórakozás mellett engem a benne rejlő motivációk, érzések és gondolatok is érdekelték. Valamiféle értelmet kerestem a zenében és az ahhoz kapcsolódó viselkedésben.

– Hallottam, hogy kollázsokat készít. Miért épp ezt a technikát választotta?

– Minden kornak vannak sajátos műfajai, stílusai és technikái. Szerintem korunk egyik leghatékonyabb kifejezőeszköze a kollázs. Például amikor a tévén gyors iramban váltogatjuk a csatornákat,

az is egy kollázs: véletlenszerűen egymás mellé kerülnek a szent és a profán dolgok.

– Régen Vajdaságban élt. Milyen volt itt lenni, és milyen most ott, Veszprémben?

– Vajdasághoz köt a gyerekkor és a fiatalságom. Bácskában vannak a gyökereim, itt jelentek meg az első publikációim és a könyveim. Veszprém, a Balaton és a Dunántúl egy új vidék, amelyet felnőtt fejjel kellett felfedeznem és megismernem. Az író és a művész számára nagyon fontos, hogy új megpróbáltatások és kihívások érjék.

Zámbó Illés

Második négy és fél ezer között

Szabó Beatrix sikere egy országos szintű matematikaversenyen

Az óbecsei Petőfi Sándor iskola Pi-tagoras Matematikaszakköre részt vett az országos szintű Mislisa 2014 matematikaversenyen, melyet a belgrádi Archimedes Matematikai Társaság szervezett. Szerbia területéről 4532 ötödikes tanuló mérte össze tudását. **Szabó Beatrix** 5. c osztályos tanuló gyönyörű eredményt ért el, második helyezett lett!

A matematika-szaktanteremben találok, ahol éppen osziórájuk van az ötödikeseknek. Bea osztályfőnöke, **Nacsa Erika** egy személyben a matektanárnöje is. A tanárnő örömmel mesél Beáról, a versenyről, az azt megelőző hónapokról...

– Szeptember óta készültünk e versenyre, megoldottuk az előző években kiadott feladatokat. Ez egy országos verseny volt, ahol összesen 47 000 tanuló vett részt az ország különböző területeiről. Ugyanabban az időben ugyanazokat a példákat oldották meg. Mi is megkaptuk a feladatokat, s itt az iskolában a gyerekek felügyelet mellett megoldották őket. Borítékoltuk, és küldtük Belgrádba. Ott egy bizottság átnézte, és értesítette a legjobbakat. Valójában ennek a versenynek az a célja, hogy motiválja a gyerekeket a matematika gyakorlására. Nálunk már a gyöngébb tanulók is érdeklődnek e verseny iránt, ugyanis hallják, milyen érdekes feladatokat oldunk meg. Bea nagyon szorgalmas, rendszeresen gyakorol. Kitartó,

Bea tanárnőjével

és minden érdekli. Ha valamit nem ért, kérdez. Szorgalommal mindent el lehet érni, és a példák is érdekesek, szellemesek – hallottuk a tanárnőtől.

Hogy milyen érzés ilyen szép eredményt elérni, erről mesél Bea.

– Jó érzés, nem is számítottam rá, hogy második helyezett leszek. Száz volt az elérhető pontszám, én 95-öt gyűjtöttem össze.

– Mi mindent kaptál?

– Diplomát meg egy könyvecskét, amelylyel jövőre ismét részt vehetek a versenyen. És én szeretnék ott lenni.

– Nehéz, rettegett tantárgynak számít a matematika, te hogy vagy vele?

– Szerintem nem is nehéz, ha eléggé odafigyelünk órán, meg lehet érteni a nehezebb feladatokat is.

– Mikor szeretted meg a matematikát?

– Már egész kiskoromban a számítógépen játékos feladatokat oldottuk meg anyával, s már akkor megkedveltem e másoknak igen nehéz tantárgyat. Különben apukámtól örököltem a matematika iránti szeretetet, ő is járt diák korában versenyekre, ahol szép eredményeket ért el.

– Hogyan készültetek a tanárnővel e versenyre?

– Szeptember óta minden kedden gyakoroltunk. Nekem a tanárnő mindig több feladatot adott, mert hamarabb megoldottam, mint a többiek.

– Hallottam a tanárnőtől, hogy otthon is sokat gyakorolsz.

– Szeretek gyakorolni, de ez nem jelenti azt, hogy állandóan matekpéldákat oldok meg. Szeretek rollerezni is a barátnőmmel.

– Láttalak az iskolánapi műsoron, szavaltál.

– Nagyon kedvelem a verseket, de nemcsak olvasgatni, hanem szavalni is. Részt vettem az idei ÁMV-én is, ott első lettem!

Gratulálunk!

Koncz Erzsébet

Felhívás a Gion Nándor Olvasási Verseny újabb fordulójára

A Vajdasági Magyar Pedagógusok Egyesülete olvasási versenyt hirdet az általános iskolák felsős tanulóinak számára.

A verseny célja: a diákok olvasásra való ösztönzése, és a tanulók szövegértő olvasásának fejlesztése. Fontos, hogy minél többen könyvet vegyenek a kezükbe, vagy kedvet kapjanak ahhoz, hogy az internet segítségével éljenek az elektronikus könyvtár nyújtotta lehetőséggel. Mivel a versenyző nemcsak saját sikeréért „küzd”, hanem a csapat eredménye érdekében (is) igyekszik jól teljesíteni, a versenynek közösségépítő szerepe is van. A verseny résztvevői 3 fős csoportokat alakítanak. A csoport tagjai megbeszélik, hogy ki melyik könyvet olvassa el az adott listán szereplő könyvek közül. Egy-egy tanulónak legkevesebb három művet el kell olvasnia, de minél többet olvas el, annál jobb (ha ugyanazokat a könyveket a csoportból két-két tanuló is elolvassa, nagyobb az esélyük a helyes válaszadásra). A csapat összesen hat könyvcíméből (az általuk választott könyvek címeiből) álló lista alapján kapja a teszteket, illetve a feladatlapokat. A verseny lebonyolításához

szükség van a magyartanárok (könyvtárosok) közreműködésére, azzal segítjük munkájukat, hogy minden benevező iskolának az iskolai versenyre kidolgozott tesztlapokat küldünk.

A csoportok egyforma kérdéseket tartalmazó feladatlapokat kapnak, és a versenyzők egy-egy csoporton belül közösen oldják meg a feladatokat.

A tartományi döntő 2014. november 29-én lesz Újvidéken. A legjobbak meghívást nyernek a Gion Nándorról elnevezett irodalmi táborba, melyet 2015 nyarán szervezünk az Apáczai Diákotthonban.

Az olvasandó művek listája az 5. és 6. osztályosok számára

1. Antoine de Saint-Exupéry: A kis herceg
2. Collodi, Carlo: Pinokkió kalandjai
3. Csukás István: Keménykalap és krumpliorr
4. Domonkos István: Via Italia
5. Gion Nándor: A kárókatona még nem jöttek vissza...
6. Mándy Iván: Csutak a mikrofon előtt
7. Michaelis, Karin: Bibi
8. Tatay Sándor: Kinizsi Pál

Az olvasandó művek listája a 7. és 8. osztályosok számára

1. Herczeg Ferenc: Pogányok
2. Dickens, Charles: Karácsonyi ének
3. Fekete István: Tüskevár
4. Gion Nándor: Sortűz egy fekete bivalyért
5. Mikszáth Kálmán: Akli Miklós
6. Luis Sachar: Stanley, a szerencse fia
7. Rowling, J. K.: Harry Potter és a Tűz serlege
8. Tamási Áron: Ábel az országban

A díjazott csapatokat felkészítő tanárok könyvjutalomban részesülnek.

Jelentkezni lehet a következő címen:
VMPE, 21000 Újvidék, Čirpanov utca 54.,
e-mail: vmpe@panline.net
vagy: Aladicsné Kollár Mária, 21235
Temerin, Bosnyák utca 86., tel.: 021/841-397
(e-mail:aladics@stcable.net)

Topolyai balettreménység budapesti iskolapadban

**A topolyai Radić Diana jelenleg az egyetlen vajdasági növendék
a budapesti Magyar Táncművészeti Főiskolán**

Az elmúlt hétvégén a budapesti Magyar Táncművészeti Főiskolán szervezett nyílt nap keretében bizonyította tehetségét a tizenöt és fél éves topolyai **Radić Diana**, aki jelenleg az egyetlen Vajdaságból érkezett növendék a neves budapesti tanintézményben.

Lapunk megjelenésével egy időben dől el, az e heti osztályozóvizsgákat követően, hogy Diana, a Magyar Táncművészeti Főiskola balettszakának negyedikes, ugyanakkor kilencedik osztályos gimnáziumi tanulója, aki a 2014–2015-ös tanévben e tanintézmény balettszakán ötödikesként folytathatja tanulmányait, milyen írásbeli osztályzatot zárja a tanévet. A fiatal topolyai reménységnek – akinek tehetségére a milánói Scala belgrádi kirendeltségében is felfigyeltek –, a főiskola mentorainak előzetes véleményezése szerint és a folyó tanév félévzárásakor kapott szóbeli kitűnő minősítéseket követően, minden esélye megvan a legjobbaknak kijáró érdemjegyekre.

A topolyai tánctehetség munkájáról, eredményeiről legutóbb 2012 őszén számoltunk be a Magyar Szó hasábjain. Akkor, amikor a topolyai Csáki Lajos Általános Iskola nyolcadikosaként, a szabadkai Raičević balettkiskola végzőseként egy Prágában rendezett nemzetközi balettversenyen Szerbiából egyedüli versenyzőként bizonyíthatta kiemelkedő tánctehetségét, rátermettségét. A lány 2012 márciusában az újvidéki Szerb Nemzeti Színházban szervezett köztársasági versenyen, a harmadikosok kategóriájában lett országos első helyezett. A budapesti Magyar Táncművészeti Főiskolára való felvételijére 2013. január 12-én került sor. Diana 2013 szeptemberében költözött Budapestre, abba a kampuszba, amelynek területén a gimnáziuma, kollégiuma és maga a főiskola is helyet kapott, amelyben a „szakmát” tanulják a gyermek- és ifjú korosztályba tartozó tehetségek. Tízéves kortól zajlik ebben a tanintézményben a fiatal balett-táncosok képzése, Diana tizenöt évesen, az általános iskola padjaiból került egy, a klasszikus balettismeretek elsajátítására, mélyítésére fókuszáló osztályba. Évfolyamán két kilences létszámú tagozat működik, többségben magyarországi hallgatókkal, de a vajdasági lányon kívül Olaszországból, Szlovákiából és Romániából érkező növendékek is jelen

vannak. Dianával való személyes találkozásunkra a tanév vége közeledtével, a negyedik és az ötödik osztályos balettos növendékek házibajnokságát és Dia évfolyamának a Budapesti Filmharmonióban rendezett fellépését követően került sor. Radić Dianát friss élményeiről is faggattuk:

– Nagy örömömre és meglepedésemre szolgált a házibajnokságra való felkészülés és az azon való részvétel, ahol egyéniben és csoportos minőségben is döntős lettem. Bár a végső megmérettetésben csak az ötödik osztályos iskolatársainknak jutott dobogós hely, ettől függetlenül elégedett vagyok a teljesítményemmel és a minősítésekkel, amelyeket ott kaptam. Csajkovszkij *Hattyúk tava* című balettjéből adtunk elő részleteket. A tanév folyamán sok figyelmet fordítottunk Gluck *A boldog lelkek tánca* című művének feldolgozására, előadására, amelynek keretében a teljes negyedikes évfolyam megmutathatta tehetségét, tudását. A Filmharmonióban is ezzel bizonyíthattunk. Nagyon gyümölcsöző és jó hangulatú a mesteremmel, **Murányi Judittal** való együttműködésem, de a jelenlegi többi szakmai tárgyamat: a néptáncot tanító **Ju-**

hász Zoltánnal, a modern balett ismereteit oktató **Lőrinc Katalinnal** és a pilates tanárnőmmel, **Nagy Andreával** úgyszintén – foglalmazott.

Dianától arról is érdeklődtünk: hogyan sikerül összeegyeztetnie, időben megszerveznie, hogy eredményesen folytassa gimnáziumi tanulmányait és a szakmai fejlődést biztosító gyakorlatokon is helyt álljon, ott is gyarapíthassa tudását.

– A gimnáziumi képzés során az általános gimnáziumi tananyagot sajátítjuk el, kilencedikben tizennégy tárgyük van. Azaz, hogy itt pl. a szakmánkhöz kapcsolódó tárgyakat is hallgatunk, ebben az évben mozgásanatómiát tanulunk. A gimnáziumi képzés alkalmazkodik a szakmai követelményekhez, a fellépésekhez, a próbák menetéhez is, ha ez szükséges. Nyolctól 13.30 óráig tartanak a gimnáziumi óráink, majd délutánként, 13.45-től kezdődően a szakmai gyakorlatok sora következik. Tanulni a kollégiumban lehet, héttől fél kilencig határozták meg a tanulóidőt. Bár szabadidőm nemigen van, haza ritkábban járok, mint szeretnék, elmondhatom: számos szép élmény köt már az új közegemhez, iskolámhoz, sikerült ott is barátságokat kötnöm. Bízom benne, hogy az év végi selejtezőket követően is megerősítést kapok majd: ott a helyem – nyilatkozta Radić Diana.

Szabó Anikó

1914. június 28-án történt, hogy az Osztrák–Magyar Monarchia trónörököse, Ferenc Ferdinánd főherceg Szarajevóba látogatott Szent Vid-napján, katonai szemlét tartani. Bosznia 1908-tól a Monarchiához tartozott, ugyanis az már korábban, 1878-ban az orosz-török háborúk befejezése után megtartott berlini kongresszuson jogot szerzett a térség megszállására. Előbb azonban Boszniában reformokat kellett végrehajtani, s csak utána került sor az annexióra.

A túlnyomórészt szerb lakta térség ellenezte a Monarchiához való csatlakozást. Tüntetésekre került sor Szerbiában is, válságos helyzet alakult ki.

Ferenc Ferdinánd trónörökös

A leghevesebben a fiatalság tiltakozott. A harcias, tettekes hazafiak titkos szervezetbe tömörültek. Az Ifjú Bosznia (Mlada Bosna) forradalmi, hazafias ifjúsági szervezet 1904 körül jött létre. Tagjai elszánt harcra készültek a Monarchia ellen. Céljuk, hogy Boszniát Szerbiával egyesítsék. Ez mélyen megegyezett a szerbiai szerbek külpolitikájával is, ugyanis már a századforduló előtt Jovan Ristić külügyminiszter Szerbia és Bosznia egyesítésén fáradozott.

A szervezetet Vladimir Gaćinović alapította. Főleg szerbek voltak a tagjai, de volt köztük horvát és muszlim is. Tartották a kapcsolatot a szerbiai hasonló szervezetekkel, elsősorban a Fekete Kézszel (Crna ruka), amelynek az élén Dragutin Dimitrijević Apis volt. Az Ifjú Boszniának az alapítója mellett tagjai voltak még: Bogdan Žerajić, Nedeljko Čabrinović, Trifko Grabež, Danilo Ilić, Vaso Čubrilović, Muhamed Mehmedbašić, Ivo Andrić és mások... Meg a fiatal Gavrilo Princip.

Principet ma különféle jelzőkkel illetik: hős, forradalmár, hazafi, terrorista. Mindenesetre a húszéves fiatalember az említett napon indulatainak megfelelően, ösztöneire hallgatva, elszántságot és önfeláldozást tanúsítva cselekedett, nem is sejtve, milyen következménnyel jár majd a tette.

A trónörökös és felesége nyitott autóban hajtottak végig a bosnyák főváros utcáin. Min-

A szarajevói merénylet századik évfordulója

Június 28-án lesz kerek száz esztendeje az első világháborút kiváltó eseménynek, a szarajevói merényletnek.

A trónörökös és felesége az autóban

denfelé tömeg, a kíváncsi járókelők, de rengeteg biztonsági őr is volt.

A merényletre készülő fiatalok terve megghiúsulni látszott, egyikük ügyetlennek bizonyult (nem sikerült revolverét előrántania), a másik, látva, hogy a főherceg mellett felesége, Chotek Zsófia is ott ül, megsajnálta, és elállt a támadástól, a harmadik merénylő bombatámadása sem sikerült. Azonban a rendzavarás elég volt ahhoz, hogy a trónörökös és kísérete megváltoztassa útvonalát. Éppen amikor elhagyni készültek a várost, a

sofőr rossz utcába hajtott, eltévesztette az utat, és a gépkocsit éppen a fiatal Gavrilo Princip előtt állította meg. Princip rögtön reagált, és lelőtte Ferdinándot, meg véletlenül Zsófiát is, habár az egyik követel szándékozott végezni.

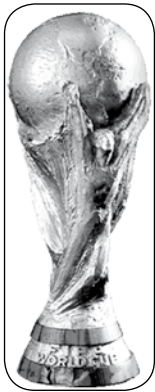
A merényletnek óriási visszhangja volt Európa-szerte. Az Osztrák–Magyar Monarchiában hatalmas elégedetlenség tört ki, és bosszúvágy uralkodott el. Barbár eseménynek minősítették a merényletet, és kihasználták a helyzetet, hogy azonnal leszámoljanak Szerbiával. A kettős monarchia már korábban szemet vetett Szerbiára, és ez most kiváló alkalom volt a cselekvésre. A gyilkosságért Szerbiát vádolták meg, a merénylőkkel való kapcsolatért, felkészítésükkel és felfegyverzésükkel vádolták a szerb államot. Egy végső figyelmeztetést intéztek a szerb kormány felé. Szerbia (az antanthatalmak tanácsára), az ultimátum minden pontját elfogadta, kivéve az utolsó, de egyben legfontosabb követelményt, amely szerint a szarajevói eseményeket a Monarchia fogja kivizsgálni. Emiatt 1914. július 28-án, pontosan egy hónappal a merénylet után a Monarchia hadat üzent Szerbiának. Az incidensbe csakhamar bekapcsolódott a többi nagyhatalom is, a háború világháborúba torkollott.

Principet és társait a helyszínen elfogta a rendőrség, legtöbbjük meg sem érte a négyéves háború végét, a börtönben kegyetlen körülmények között élték le utolsó éveiket.

Gavrilo Princip

Gyarmati Balázs történész

A labdarúgó- világbajnokságok rövid története

A sport mindennapi életünk része. Segít egészségünk ápolásában, fejleszti a csapatmunkát és az egészséges versényszellemet. A legnépszerűbb sport talán a labdarúgás. Annak ellenére, hogy Angliát tartjuk a labdarúgás hazájának (valóban itt alakult ki a modern futball és a szabályok), nem sokan tudják, hogy már az ókorban léteztek hasonló labdajátékok. Feljegyzések tanúsítják, hogy Kínában a 2. században már létezett a focihoz hasonló játék. De nemcsak náluk, az ókori görögöknél és rómaiaknál, az észak-amerikai indiánoknál, illetve az középkori Itáliában és Angliában is voltak különféle hasonló labdajátékok. A football (magyarul lábball) szó Angliában született meg a 15. században. A sokszor durva játék és komoly sérülések végett egy időre be is tiltották egyes angol királyok.

A modern foci csak a 19. század első felében alakult ki. Angliában az 1820-as években alakultak meg az első csapatok. A szabályokat pontosan meghatározták. 1862-ben meghozták a „Tíz szabály”-t, amely a Cambridge-i egyetem nevéhez fűződik. A sport még az iskolákban is megkapta a helyét. Európa-szerte nagyon népszerűvé vált, mindenfelé futballcsapatokat hoztak létre, majd 1904-ben megalakult a Nemzetközi Labdarúgó Szövetség, a FIFA. A labdarúgást 1908-tól, a londoni olimpiától rendszeresen beillesztették az ötkarikás játékokba is. A labdarúgás eleinte inkább Európában és Dél-Amerikában volt népszerű, majd a második világháború után, az 1950-es és 1960-as években meghódította Ázsiát és Afrikát is.

Az első labdarúgó-világbajnokságot, amelyen az országok válogottjai, a legjobb játékosokból álló csapatai vettek részt, 1930-ban tartották meg a dél-amerikai Uruguayban. A győztes a házigazda Uruguay lett, aki a Montevideóban lejátszott döntőben Argentínát győzte le 4:2-re. Fontos megemlíteni, hogy épp ezen a legelső világbajnokságon érte el az akkor még Jugoszláv Királyság néven szereplő délszláv állam a legnagyobb sikerét, a 4. helyet szerezte meg. (Még egyszer sikerült negyedikként végezni, 1962-ben a chilei világbajnokságon, ekkor már Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság név alatt.)

A világbajnokságokat azóta rendszeresen megtartják, négyévente, mint az olimpiai játékokat, úgy, hogy ne essenek egybe. Az idén június 12-én kezdődik a jubiláris, 20. labdarúgó-vb. Különös hangulatot ad majd az a tényező is, hogy éppen Brazíliában tartják meg, ugyanis sokak szerint a brazilok a világ legjobb labdarúgói. Említsük csak meg a híres Pelét, aki nemcsak a legjobb labdarúgónak, hanem minden idők egyik legjobb sportolójának is számít. Éppen a brazilokhoz fűződik a legtöbb

A brazil válogatott

Puskás Ferenc

Pelé

siker is a világbajnokságokon. Ötször nyerték meg a tornát, 1958-ban, 1962-ben, 1970-ben, 1994-ben és 2002-ben. A második helyen Olaszország áll, amely négyszer győzelmeskedett. A németek háromszor, Argentína és Uruguay kétszer, a franciák, az angolok és a spanyolok pedig egyszer voltak a világ legjobbjai. A világbajnokságokat már szinte minden földrészen megszervezték, világszerte rajongók milliói követik, mindegyik hozott valami újat, valamilyen új focisillag vált milliók kedvencévé, rekordok dőltek meg. A legjobb góllövő a brazil Ronaldo, aki három vb-én 15 gólt lőtt összesen. A legnagyobb gólarányú győzelmet Magyarország aratta az 1982-es, Spanyolországban megtartott vb-n, Szalvadort győzte le 10:1 arányban.

Magyarországnak kétszer is sikerült bejutnia a döntőbe, 1938-ban és 1954-ben, sajnos mind a kétszer vereséget szenvedett. Először az olaszoktól, majd 1954-ben a svájci Bernben Nyugat-Németországtól, amely vereség különösen fájó volt, hiszen a mérkőzésen 2:0-ra vezettek a magyarok, a végére azonban 3:2-re fordítottak a németek. Ez volt a magyar labdarúgás legfényesebb időszaka, a híres Aranycsapat kora. Puskás Ferenc, minden idők legjobb magyar labdarúgója vezette a csapatot, amely világhírűvé vált, legyőzve a brazilokat, uruguayiakat, dél-koreaiakat, és még Nyugat-Németországot is a kevésbé fontos csoportküzdelmekben. A magyar foci többé soha még csak meg sem közelítette sikereivel ezeket az időket.

A jelenlegi címvédő Spanyolország. Az idei világbajnokságra sajnos sem Szerbia, sem Magyarország nem jutott el, de azért biztosan követni fogjuk, és szurkolunk, hogy minél több és minél szebb gólok szülessenek.

Gyarmati Balázs történész

A magyar Aranycsapat

Grosics Gyula (kapus), Buzánszki Jenő, Lóránt Gyula és Lantos Mihály (védők), Bozsik József, Zakariás József, Budai László, Kocsis Sándor és Hidegkuti Nándor (középpályások), Puskás Ferenc és Czibor Zoltán (csatárok)

Kézzel fogható történelem a tanteremben

Hunyadi Jánosról tanultunk a bácskossuthfalvi Id. Kovács Gyula iskolában, Nagy Tibor történelemtanár óráján

Szokatlan volt a kérés részemről, hogy meghallgathassak egy órát, beüljek az iskolapadba a gyerekekkel. Mégis ezt tettem, mert kíváncsi voltam, milyen lehet az órája annak a történelemtanárnak, akit a Vajdasági Tehetségsegítő Tanács tehetségek mentora címmel tüntetett ki. Szokatlan lehetett a felkérés a gyakorló tanárnak is, de nem utasított el. Így ezúttal nem a diákok, hanem a tanár áll figyelmünk középpontjában.

Aztán egy esős szerdai napon a megbeszélte időpontban bekanyarodtam az iskolába. Leültem a diákok közé, akik félkör alakban elhelyezett padokból mindannyian jól láthatják a tanárt, és az is őket. Néhány fotót készítettem, amíg az óra nem kezdődött el, azután pedig igyekeztem észrevétlen maradni és figyelni. Az óra végéig talán sikerült is ehhez tartani magam, de akkor váratlanul mindent elrontottam. A betűrejtvény megfejtésének hevében ugyanis óhatatlanul segítettem a mellettem ülő Milannak. Noha csak egy picit, ám ennyit sem lett volna szabad, a tanár ugyanis észrevette...

Ezzel már azt is elárultam, hogy óra végén rejtvényt fejtett a hatodik osztály. Betűtengerben kellett megtalálniuk az órán elhangzott fogalmakat, neveket. Olyanokat, mint: zsoldos, Szófia, Nis, Vajdahunyad, Ulászló, hadjárat... ugyanis Hunyadi Jánosról tanultak. A téma felvezetése némi ismétléssel járt, hogy azután a tanulók folyamatos bevonásával, szüntelen kérdés-válaszadással kirajzolódjon a jelenlevők fejében a középkor világa, Hunyadi harci sikerei és a magyar történelem egy páratlan időszaka. Gyorsan kiderült, kik lehettek a sárkányrend tagjai, milyen eszközökkel harcoltak akkoriban, miből állt a harci szekér, a törökök réme, melyet Magyarországon Hunyadi terjesztett el. A tanár ugyanis képet osztott szét az osztályban. Megtudhatuk, milyen módon tudatta Hunyadi a világgal hadi sikereit, sőt rettenetességét, amibe

Egész órán feladatokat kap az osztály

bizony volt, aki beleborzadt, hisz a tanítás szerint három szekért rakatott meg a legyőzött törökök levágott fejével, és azt küldte végig az országon át Budára. A Hunyadiak címerével, a szájában gyűrűt tartó hollóval is megismerkedett az osztály. A sokszorosított rajz azonban ezek után mégcsak meglepetést sem okozott.

Mitől jó egy tanóra?

Örülök, hogy részt vettem az órán. Egyfelől azért, mert amikor én voltam általános iskolás, nem tanították ilyen alaposan a nemzeti történelmet. Tehát kicsit pótolhattam a mulasztást. Másfelől azért, mert meggyőződhettem, mennyire összetett feladat az általános iskolásoknak a szövegértés. Számítalan felmérés bizonyította, hogy a szerbiai tanulók bizony nehezen bírkóznak meg a szöveggel, sokkal inkább magolnak. Ha más tárgyaknál – akár csak ez esetben, a történelemtől –, gyakrabban adnának a tanulóknak egy-egy szöveget, hogy annak első olvasata

után azonnal kikérdezzék őket, biztos jobban állnánk ezeken a felméréseken. A Hunyadiakról tehát egy kis összeállítást kapott a csaknem húszfős osztály minden tagja, amit néhány perc alatt el kellett olvasniuk, majd az olvasottak alapján kérdezte őket a tanár, és haladt fokozatosan a tananyaggal. Az agytekervények beindultak... Vajon akkor is így lett volna, ha a tanár egyszerűen előad, a diákok meg hallgatják?

A Hunyadiak után szóljunk a tanárról, **Nagy Tiborról** is!

Olyan tanárember hírében áll a Bajsán élő, de a bácskossuthfalvi Id. Kovács Gyula Általános Iskolában és a szabadkai Kosztolányi Dezső Tehetségsegítő Gimnáziumban dolgozó Nagy Tibor történelemtanár, aki sikeresen közelíti meg a történelmet, mert nála a diákok kedvelik a tárgyat. Ezt ismerte el az idén a Vajdasági Tehetségsegítő Tanács is, amikor kitüntette.

– A tanárnak pedagógusi munkája során folyamatosan fejlődnie kell – vallja. – Nem csupán a tananyagra kell fókuszálnia, azt előadni,

A Szent Korona, az uralkodói jelképek, a Himnusz, Szent István, a Szózat, Mátyás király a történelem szaktanterem táblája felett

Valóságos park övezi az iskola környékét

Minden kiállított tárgynak története van, ezeket talán csak a tanár, Nagy Tibor ismeri töretlenül

hiszen a nyersanyagból marad meg a legkevésbé a tanuló emlékezetében tudásként. A tananyag mögötti tartalomhoz kell hozzásegíteni. Az a célom, hogy olyan diákokat neveljek, oktassak, akik kritikusán szemlélik a világot, saját véleményük és elképzelésük van. Gondolataikat minden alkalommal szabatosan, választékosan ki tudják fejteni. Történelmi tényekről tájékoztatom őket, de ezek elsajátítása mellett fontos, hogy a tanítványaim tanulságot vonjanak le egy-egy történelmi kor adott generációjának viselkedésformájából. Feltegyék magukban a kérdést, vajon helyesen viselkedtek-e az elődök, követendő-e a példájuk vagy sem. A felsoroltakat szeretném a jövőben, huszonegy-két év tanári hivatásgyakorlás után is érvényre juttatni, önmagam ilyen irányban továbbfejleszteni. Mindenképpen el szeretném kerülni, hogy ellaposodjak. Ahhoz, hogy a környezetem a jövőben is eredményesnek ítélje a tevékenységem, és én magam is elégedett legyek a munkámmal, változtatások ezentúl is szükségesek lesznek. Változik a világ, változnak a társadalom, szülők és diákok részéről támasztott követelmények, én a magam irányában is folyamatosan elvárásokat fogalmazok meg. Nagyon örömteli és megtisztelő számomra, hogy miután évekkal ezelőtt tanári és iskolaigazgatói munkásságom elismerése jeléül Bácskossuthfalván, ahol megkezdtem és ma is folytatom tanári munkám a helyi általános iskolában, a falu dísz-

Az íjász csoport a Káliz nevet viseli, ez pedig nem más, mint egy iráni eredetű, muzulmán vallású népcsoport neve, akik már a 9. században jelen voltak vidékeinken

polgárává választottak, ezúttal, a tehetségek mentora elismerés elnyerése után ismételen kaptam egy megerősítést, visszajelzést: pozitívan értékelik a munkám.

Botharc az íjások között

Arra a kérdésre, hogyan lehet a diákok érdeklődését felkelteni a nyers tényeken, a száraz előadáson túl, elmondta:

– Minden gyermekben megvan, és keresni kell az értékeset. Az elméleti tudásszerzési lehetőségre nem minden tanuló egyformán nyitott, sőt, akadnak olyan tanulók, akiket úgy szoktak emlegetni, hogy kicsit „nehezebb fejűek”. Többek között az utóbbi célközösségre is fókuszálva törekedtem nyitni: nem hagyományos önképzőkört szervezni. Íjászzal foglalkozunk néhány éve. Az elmúlt évtől azonban már két színhelyen, Bácskossuthfalva mellett Bajsán is működik a Káliz Íjász és Hagyományápoló Egyesület. Mindenekelőtt íjászzal foglalkozunk, de pl. botharccal is ismerkednek, ezenkívül karikás ostort is a kezükbe vesznek a gyerekek. A fizikai aktivitást legendákkal, mondákkal egészítjük ki.

Végezetül a sokoldalú tanár – akinek a szenvedélyei közül a vadászatot vagy a Fernbach család történetét sem hagyhatjuk ki –, bemutatta a tantermét. Valóban gazdag, ez talán megmutatkozik a közölt felvételeken. Régi cserép- és tégladarabok, a száz évvel ezelőtt kezdődött első világháború idejéből származó elbocsátó levelek, katonai diplomák, a frontról származó szuronyok, különböző lövészrhelyekből fabrikált szalvéta- és gyufa-

Diáklap is készül

Az iskola 38 évvel ezelőtt épült, s mintegy 3500 m² hasznos területtel rendelkezik, 21 tanterme van, elsőtől nyolcadik osztályig több mint 350 tanulója van. Elsőtől negyedik osztályig szellemileg sérült gyerekekkel is foglalkoznak. **Crnkovic György** igazgató szerint az elmúlt években a moravicai tanulók német és magyar nyelvből, történelemből, zenéből, testnevelésből és kémiából értek el szép eredményeket különféle versenyeken. A tanulók Nyelv és kultúra címen diáklapot is készítenek **Tóth György Ibolya** szerb nyelv- és **Szabó Gábor** biológia szakos tanár irányításával.

A szaktanterem előtt várják a csengetést

tartók, a családok által őrzött, elfeledett, majd a történelemtanár kérésére előkeresett tábori levelek, egy, a keleti frontról a haza irányába váltott vonatjegy...

– Érdekes, hogy a tanulókat leginkább szűkebb környezetük történelme ragadja meg. A szemek akkor nyílnak ki igazán, amikor arról mesélek, mikor szedték fel a vasúti sínpárokat szülőfalujukban, és hova tették őket, vagy arról, hogyan érkeztek erre a földre őseik – fűzi hozzá a tanár. Még egy kisebb helységben is, mint Bácskossuthfalva, érdekesebb a séta a helytörténetet alaposan ismerő történelemtanárral, mint különben. Merthogy itt is vannak titkok, elfelejtett történetek, és itt is sújtott a történelem nem egy vihara.

N-a

Fotó: Nagy Magdolna

Ki volt a bácskossuthfalvi iskola névadója?

Az iskola Id. Kovács Gyula református kántortanító nevét viseli, aki szigorával, következetességével, a tanítás melletti szerteágazó és áldásos tevékenységével vívta ki a falu máig tartó tiszteletét.

RÜGYFAKADÁS

Gyermekkorom

Az én gyermekkorom
boldog és vicces, épp ezért
vagyok olyan vidám.
Gyermek vagyok, biz' ám!

Az én gyermekkorom
anyám nélkül sivár,
apám nélkül boldogtalan.
Gyermek vagyok, biz' ám!

Az én gyermekkorom
Moravicán töltöm,
kedves emberek és jó barátok mellett.
Gyermek vagyok, biz' ám!

Az én gyermekkorom
számítógép híján hibás,
videojáték is kell még, száz.
Gyermek vagyok, biz' ám!

**Kurucz Richárd, 5. osztály,
Id. Kovács Gyula iskola, Bácskossuthfalva**

Július

Júliusban születtem,
Euridiké a nevem.
Szeretem a sárgadinnyét,
de még jobban a görögdinnyét.
Megkezdődik a nyári tánc tábor,
ilyenkor mindenki vidáman táncol.
Ha belefér az időmbe,
elmegyek a tengerre.
Ilyenkor az iskolára nem is gondolok,
a napon lassan leburnulok.
Zümmög a sok méhecske,
gyűjti a mézet télire.
Fütyül a rigó,
nemsokára érik a dió.
Ez az én kedves hónapom,
teli van gyümölcscsel a szatyrom,
jóízűen eszegetem,
versemet meg befejezem.

Vörös Euridiké, 6. osztály, I. G. Kovačič iskola, Szabadka

Amikor kicsi voltam...

Amikor kicsi voltam, göndör, szőke hajam volt. Azt mondták, hogy olyan vagyok, akár egy angyalka, a fürtjeimmel, aranyos arcocskámmal.

Nem mindig viselkedtem úgy, mint egy angyal, de aranyosnak tartottak, és elnézték a csintalanságaimat. Nemcsak a rokonokkal voltam jóban, hanem a szomszédokkal is. Az utcánkban lakó idősebb lányokkal játszottam. Befogadtak maguk közé, ők tanítottak meg a labdajátékokra, együtt babáztunk, társasjátékoztunk. A dédmamám sok dalt tanított nekem. Emlékszem, maga mellé ültetett az ágyra, és együtt énekeltünk. A szomszédunkban lakott anya egyik barátnője, akitől mondókákat és meséket tanultam. Különösen szép emlék, hogy többször ő altatott el azzal, hogy mesét mondott nekem.

Nemcsak az emberektől lehet tanulni barátságot és különböző értékeket, hanem az állatoktól is. Ahogy mondani szokás, a kutya az ember legjobb barátja. A barátok néha megréflálják egymást. Egy délután a teraszon festettem, az elvonta a figyelmem, és nem vettem észre, hogy Pongó nevű kutyám elvette a culim. Utána szaladtam, de már nem tudtam visszazserelni tőle.

Úgy gondolom, ma nem volna ennyi barátom, és kevesebb tudással rendelkeznék, ha kis koromban nem kaptam volna ennyi családi és baráti szeretetet és odafigyelést.

Szabó Ella, 6. osztály, Petőfi Sándor iskola, Doroszló

Naptárverset írtam

Január
Újraindul az év,
s szürkeségbe vonul a fény.
A munkának most nincs helye,
ez a pihenés ideje.

Február
Február a vidámság időszaka,
a farsang hava.
A hóember, mint egy hadsereg,
elfoglalja a telkeket.

Március
A szürkeség most elszundít,
a fény előbújik.
A tavasz kezdődik,
és megint megújít.

Április
A bolondok hónapja ez,
mindenki viccet szerez.
Nevessünk és tréfáljunk,
közben sokat sétáljunk!

Május
Elérkezett a tavasz vége,
a tavasz vége s a nyár eleje.
A mókáról ne csak álmodozunk,
menjünk és szórakozzunk!

Június
Véget ért az iskola,
nincs több tanulás.
Lesz most kirándulás,
és lesz fagyizás.

Július
Itt a nyár közepe,
teljében a nap ereje.
Jó lenne egy kis szellőcske,
hogy a fejünket lehűtse.

Augusztus
Élvezzük a vakáció utolsó napjait,
mert várnak már az iskolapadjaink.
Menjünk, és utoljára mulatozzunk,
inkább, mint sem a napon fulladozzunk.

Szeptember
Szeptember a legrosszabb hónap,
akkor van vége minden jónak.
Kezdődik az unalom,
és a tanári uralom.

Október
Október az ősz közepe,
így forog az idő kereke.
Lassan eltelik egy év,
de az ősz még tart, és szép.

November
Az idő hevesen átvált havasra,
az ősz pedig meghúzza magát a sarokban.
Esik is, fúj is, nem épp kellemes,
kell mindenféle öltözék, meleg is.

December
Elérkeztünk az év végéhez,
az emberiség a szilvesztert várja.
Mindenkinek bízog egy jobb új évben,
hogy fogadalmát valóra váltsa.

Bóka Kristóf, 6. osztály, Móra Károly iskola, Szaján

Könyvjutalom és köszönet

A Rügyfakadás szorgos, kirepülésre kész, tehát nyolcadikos munkatársai közül lehetőségeinkhez mérten megjutalmaztuk a kimagasló teljesítményűeket. Közöttük volt **Kovács Jónás** az óbecsei Sever Đurkić iskolából. Levelét örömmel vettük, és köszönjük.

Íme:

„Nagyon szépen köszönöm a könyvjutalmat, amit a Jó Pajtásban megjelent írásaimért kaptam. Igazán tetszik, és kellemesen meglepett! Nagyon szép emlékek fűznek a Jó Pajtáshoz, és mivel a családban van nálam fiatalabb olvasó is, ezért is szívesen forgatom majd kezeimben ezt a hasznos olvasnivalót. Mindenkinek csak ajánlani merem. További sikeres munkát és sok olvasót kívánok!”

Nyolc évem a Petőfiben

Gyorsan elrepült ez a nyolc évem a Petőfi Sándor Általános Iskolában. Emlékszem még az első napra. Nyolc évvel ezelőtt, amikor először léptünk át az iskola küszöbén, még nem gondoltam, hogy ilyen hamar elrepülnek az évek.

Micsoda szorongással, félelemmel indultunk! Szokatlan volt a társaság, hisz nem ismertem senkit, de egy idő után összebarátkoztunk. Felsőben új diákokkal, tanárokkal ismerkedtünk meg. Nehéz volt megszokni a sok új arcot. A kedves tanító nénit szigorú tekintetű tanárok váltották fel. Nehéz a jó jegyekért küzdeni, és megtartani sem könnyű az eredményt. Furcsa érzés belegondolni, hogy már csak egy hónap van hátra a tanévből. Sok emlék fűz ide, amiket soha nem felejték el. A kirándulások, a lyukasórák, gyermekhetek, iskolai programok, és persze a tanáraink, akiktől sokat tanulhattunk. Oktattak és neveltek bennünket.

Amikor elballagunk, mindannyian más-más utakon folytatjuk életünket, egy új világba lépünk, de mindenki emlékezni fog erre az épületre, amely nyolc éven keresztül a második otthonunk volt. Örülök, hogy petőfis lehettem.

Farkas Rebeka, 8. osztály, Petőfi Sándor iskola, Óbecse

Az első szerelem

Kilencéves voltam, amikor a tengeren nyaraltunk. Mi már két napja élveztük a semmittevést, amikor új nyaralók érkeztek. Egy család volt: nagyszülők, szülők, gyerekek.

Messziről figyeltük az ismeretleneket. Nekem rögtön megakadt a szemem egy fiún, akit három nővére állandóan piszkált. Fekete hajú, barna szemű, sovány testalkatú gyerek volt. Egy-két napig csak messziről figyeltük egymást, míg egy napon a homokban fekvé napoztam, és odajött hozzám. A szívem ekkor gyorsabban dobogott.

– Hogy hívnak? – kérdezte szerb nyelven.

– Fanni! – válaszoltam meglepődve. – Hogy hívnak?! – kérdeztem én is.

– Nikola!

Ezután beszélni kezdett, csak hogy semmit nem értettem. Én nem tudtam szerbül, ő pedig magyarul. Mégis jól elvoltunk. Gyorsan odaszaladtam apukámhoz, és ő lefordította, amit Nikola mondott. Megismerkedésünk után homokvárat építettünk. Kézzelel-lábbal mutogattunk, mire megértettük egymást. Ezután mindennap együtt játszottunk. Kártyáztunk, együtt úsztunk, nagy vízi csatákat rendeztünk. Esténként pedig bújócskáltunk a többi gyerekekkel együtt. Nagyon kedves fiú. Mindig mosolygott, udvarias volt, a csokiját is megosztotta velem. Ő tízéves volt akkor. Jól éreztem magam a társaságában. Amikor elérkezett a nyaralás utolsó napja, nagyon szomorú voltam, hogy el kell búcsúznom Niklától. Egész nap együtt strandoltunk. Este, amikor már sötét volt, a felnőttek beszélgettek, kártyáztak, Nikola odajött hozzám, és ennyit mondott:

– Mese!

– Mi? – kérdeztem, mert nem értettem.

Ekkor felmutatott az égre, és megértettem, hogy a Holdat szeretné megnézni velem. Kimentünk a tengerpartra. Néztük a Holdat, közben hallgattuk a tenger hangját. Sokáig állhattunk ott, mert a felnőttek már szóltak, hogy ideje aludni menni. Ekkor odafordult, megpuszított, és elszaladt. Én pedig ott álltam, néztem utána, és nagyon boldog voltam.

Amikor eszembe jut Nikola, melegség járja át a szívemet. Számomra ez volt a legszebb nyaralás. Örülök, hogy megismerhettem őt.

Mészáros Fanni, 5. osztály, Cseh Károly iskola, Ada

RÜGYFAKADÁS

Az élet színpadán

Amikor színházba megyünk, eldönthetjük, hogy melyik előadást akarjuk megnézni. Drámát vagy komédiát választhatunk, tőlünk függ.

Hogy az élet színpadán mikor milyen előadás van, az nemcsak rajtunk áll, de nagyban hozzájárulhatunk ahhoz, hogyan éljük le az életünket. A maximumot kell kihozni belőle. Minden percét ki kell használni, okosan és hasznosan. Minden kis apró részletre oda kell figyelni, tisztelni, becsülni. Főleg a díszlet az, ami nagyon fontos! Értékelni körülöttünk a természetet, az ember alkotta tárgyakat. A legnehezebb helyállni, mint főszereplő. Sok kudarc érhet bennünket, de ezekre úgy kell tekintetni, mint újabb lehetőségekre. Tanulni kell a hibáinkból, hogy a jövőben ne kövessük el még egyszer őket. Az élet színpadán az előadás három felvonásból áll:

A múlt: ebből a szép emlékeket és a tapasztalatainkat visszük tovább. A jelen: úgy éljük meg, hogy az idő visszafordíthatatlan, és ettől függ a jövő, ami sok meglepetést tartogat.

Csak akkor mondhatjuk magunkat sikeresnek és boldognak, ha minél több ember megismeri alakításunkat az élet színpadán, és megtapsolják azt.

Nyári Zsolt, 7. osztály, Gligorije Popov iskola, Kisorosz

Színes vers

Kék

*Kék a tenger, kék az ég,
Kék a szemed, így szerettelek én.
Réten nyíló búzavirág,
Királykék búzavirág.*

Zöld

*Zöld természetben zöld levél.
Zöld levélen zöld hernyó él.
Más neki nem is volna jó.
Csak egy pici zöld léghajó.*

Sárga

*Sárgarigó száll a sárga
Napralforgóréteken.
Sárga méhek nektárt esznek a
Sárga virágréteken.*

Erdős Lehel, 5. osztály, József Attila iskola, Újvidék

Nyolc kerek év

Hosszú időszak, de ez is véget ér. Mikor meghallom azt, hogy ballagás, búcsúzkodás, nyolc kerek év... szomorúság önt el.

Sokszor visszaemlékszem első iskolás napjaimra, mikor sírva jöttem az iskolába, nagy táskával a hátamon. Kevesen voltunk mi, tóbiaiak, csupa lánycsapat, de nagyon összeszoktunk. Nagyon sok élményem van alsóból, amiről még most is örömmel mesélek. Alsóban csak egy tanító néni volt, akit nagyon szerettem, hisz sok mindent megtanultunk tőle! Mikor átkerültünk mi, tóbiaiak Magyarcsernyére, kicsit furcsa volt. Minden ismeretlen, de beilleszkedtünk ebbe a környezetbe. Innen is sok élményt fogok továbbvinni a középiskolába: a közös ünnepeket, szülinapokat, viccelődéseket, vetélkedőket... Hiányozni fognak az osztálytársaim, mert többé nem leszünk egy kicsi, de összetartó osztály. Valaki külföldre megy, valaki egészen más városba, amely messze van ettől az iskolától, de valaki itt is marad. Nagyon várjuk már a ballagást, de mikor eljön az a nap, mindenki maradna még, hogy együtt legyünk, legyen még újabb élményünk. Hozunk össze még egy pár diáksínyt.

Szerintem mindenki kitűzött magának egy célt, amit követni fog. Remélem, mindenkinek teljesül a vágya. Messze van még a tízéves találkozó, amikor mindenről beszámolunk majd.

Soraimat egy dalszöveggel zárom, amit egyszer hallottam, de ez a pár sor nagyon megfogott.

*Úgy élj, hogy a létezés ne fájjon,
hogy az álom valóra váljon,
mikor lepereg az utolsó könnycsepp,
tudd, hogy ennél már nem lehetnél bölcsebb!*

Fehér Melinda, 8. osztály, Petőfi Sándor iskola, Magyarcsernye

Rejtélyes rajzok a Földön

A geoglifák olyan hatalmas motívumok, rajzok, amelyek általában csak az égből láthatók teljes nagyságukban. Összegyűjtöttük a tíz legcsodálatosabb alkotást.

De vajon kik, és milyen céllal alkották ezeket a rejtélyes ábrákat? Azt tudjuk, hogy a misztikus jeleket ősi kultúrák hagyták ránk, de vajon kiknek akarták megmutatni az óriási rajzokat? Repülő emberek, óriások vagy ufók voltak a műértő közönsége ezeknek a gigantikus grafikáknak, amelyek a föld szintjén botorkálók számára szinte teljesen láthatatlanok?

Talán sosem tudjuk meg. De legalább összegyűjtöttük a 10 legerdekesebbet!

Nazca-vonalak, Peru

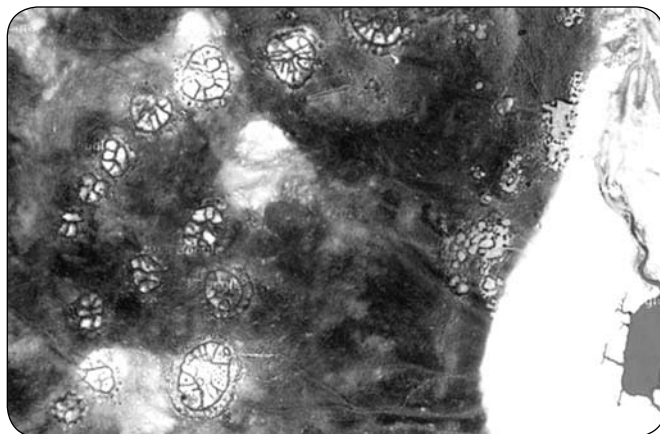
Talán a legismertebb grafikus alkotás a perui Nazca-sivatagban található a Pampas de Jumana nevű fennsíkon, mely a Csendes-óceán és az Andok között terül el. Különböző állatfigurák, mértani alakzatok fedezhetők fel ezen a közel 450 négyzetkilométeres vidéken. Az ábrák legnagyobb érdekessége, hogy mindegyikük egyetlen összefüggő vonalból áll. A sok száz figura között van kolibri, cápa, majom, gyilkos bálna, gyík, de állítólag űrlényekre hasonlító alak is felfedezhető. Számos elmélet született ezek keletkezéséről, de a legvalószínűbb, hogy a nazca indiánok alkották, körülbelül 2000 évvel ezelőtt. Az UNESCO 1994-ben felvette a Nazca-vonalakat a világörökség listájára.

A Maree-i ember (Maree Man), Ausztrália

1998-ban érdekes rajzra akadtak az ausztrálok. A semmi közepén egy vadászó férfira hasonlító figurát találtak a talajba vésvé. Huszonnyolc kilométeres területével ez a világ második legnagyobb ilyen műve. Egyes kutatók feltételezik, hogy a modern időkben született, sőt egy elmélet szerint az ausztrál hadsereg készítette az űrből való észlelhetőség tesztelésére. De jelentése és célja máig tisztázatlan.

Works of the Old Man, Szaud-Arábia

Nemrégiben egy légi fényképezés során fedezték fel a Szaud-Arábia, Szíria és Jordánia területén szétszóródott, több ezer körkörös motívumot. Itt is homályos a keletkezéstörténet és az okozatiság, de egy dologban biztosak a kutatók: régebbi lehet, mint a Nazca-vonalak, mivel a vizsgálatok több ezer évvel korábbra datálják a születését. Az elnevezése pedig a helyi beduinoknak köszönhető, akik a rajzok készítőit „öreg embereként” emlegették.

Uffington fehér lova (Uffington White Horse), Anglia

Ezt az erősen stilizált geoglifát Anglia Oxfordshire megyéjében fedezték fel. Érdekessége, hogy olyan, mintha fehér krétával lenne körberajzolva, és valószínűleg az i. e. 1200–800 közötti időkből való. Első ránézésre egy fehér ló kontúráját látjuk, de vannak, akik inkább egy hatalmas macskát vélnek felfedezni benne.

Paracas Candelabra, Peru

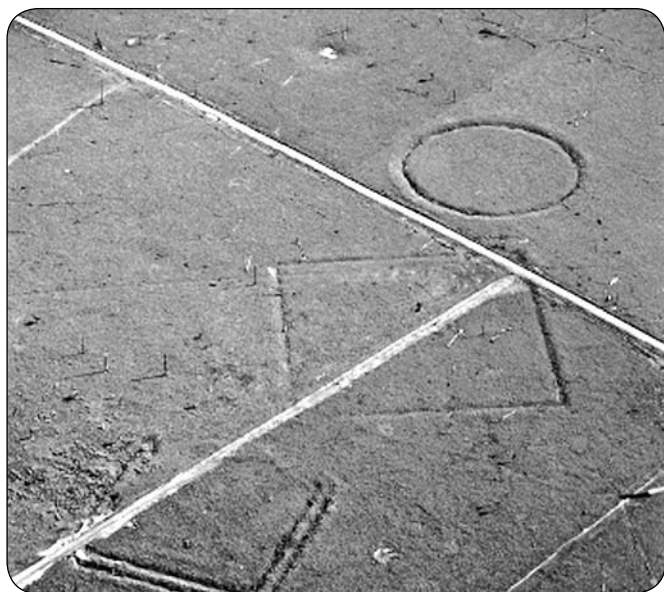
Egy káprázatos geoglifa található a perui Pisco Bayen, a Paracas-félsziget északi oldalán; valószínűleg i. e. 200 körül keletkezhetett. Hogy mi célból jött létre, és mi az értelme, senki sem tudja, de számos elmélet született már. A legendák szerint ez Viracocha király villámvetőjét ábrázolhatja, akit hajdan egész Dél-Amerika imádozott. Egyes kutatók szerint inkább a tengerészeknek mutatott irányt, mások szerint a csatánál maszlag nevű hallucinogén növényt ábrázolja.

Blythe Intaglios, Colorado

Ezek az antropomorf figurák Califban találhatóak, a Colorado-sivatagban, a Colorado-folyó mentén, és a nagy szárazságnak köszönhetően megmaradtak az évszázadok során. 1932-ben fedezte fel egy pilóta, aki éppen a Colorado-sivatag felett repült.

Amazóniai geoglifa

Az 1970-es években az Amazonas mentén történő erdőirtás során több száz méter átmérőjű geometriai alakzatokat fedeztek fel. Négyzetek, nyolcszögek, körök és ovális ábrák vésődtek bele az esőerdők vastag rétegébe. Ez valószínűleg még a Kolumbusz előtti civilizáció remekműve lehetett, de akadtak olyanok is, akik azt gondolták, hogy ezek az árkok védelmi céllal épültek, még a bolíviaiak elleni háború idején.

Cerne Abbas-i óriás, Anglia

A már említett angliai geoglifával szemben ez a rajz valószínűleg nem a prehisztórikus időkből való. A keletkezését illetően a 17. század tűnik a legvalószínűbbnek. A geoglifa kontúrjai egy hatalmas férfit rajzolnak ki. A rajzot „Nagy-Britannia leghíresebb falloszaként” is emlegetik, így nem meglepő, ha turisták százezrei kíváncsiak erre a látványosságra.

Orosz geoglifa, Oroszország

Ez az alakzat egy antilophoz vagy egy jávorszarvashoz hasonló leginkább. A jelenség Zyuratkul hegységben lelhető fel, Oroszország Cseljabinszk tartományában. Talán ez lehet a legrégebb geoglifa, amit

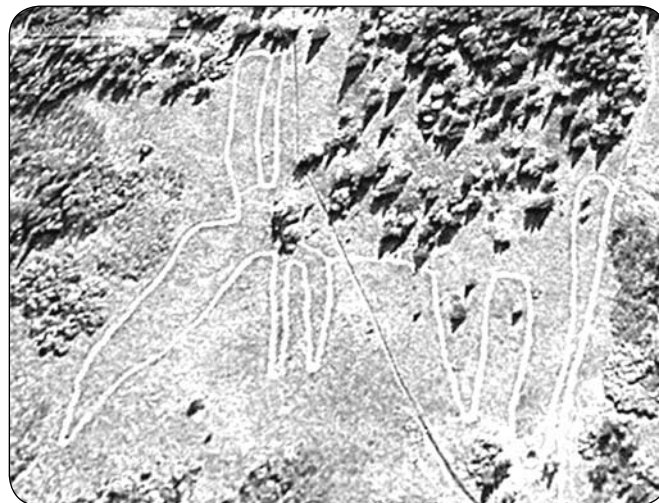
A Cerne Abbas-i óriás

eddig felfedeztek. Különböző olyan eszközöket találtak a körzetében, melyek arra engednek következtetni, hogy valószínűleg a kőkorszakból származik.

Atacamai óriás, Chile

A 119 méteres Atacamai óriás a legnagyobb antropomorf figura a világon. Chilében, az Atacama-sivatagban található, mely Földünk egyik legszárazabb pontja. Valószínűleg a helyi emberek hozhatták létre körülbelül 1000 évvel ezelőtt, istenük tiszteletére. De olyan elméletek is születtek, melyek szerint ez egy földönkívüliek által hátrahagyott jel.

Az orosz geoglifa

Milyen hangszert válasszak?

Szeretnél megtanulni játszani valamilyen hangszeren, de nem tudod eldönteni, hogy melyik a megfelelő számodra? Ebben zene-tanárok vagy zeneiskolák tudnak leginkább segíteni, mi pedig abban, hogy felsoroljuk, mely hangszerek közül tudsz majd választani.

Zongora

A hangszerek királynőjének is nevezik ezt a billentyűs, polifón húros hangszert. Viszonylag hamar elsajátítható a kezelése, gyakorlással könnyen és gyorsan megtanulhatsz úgy játszani rajta, hogy mások számára is élvezhető legyen. A legjobb, hogy akár több szólómat is megszólaltathatsz rajta egy időben, s még énekelni is lehet hozzá.

Hegedű

Vonós hangszer, a hegedűcsalád legmagasabb hangolású tagja, méretre pedig a legkisebb. Ha úgy gondolsz, hogy te leszel az új Edvin Marton, vagy csak imárod Vivalditól a Négy évszakot, itt az ideje, hogy kipróbáld! Jó, ha előre felkészülsz, hogy nem lesz könnyű!

Brácsa

A mélyhegedű, azaz a brácsa nagyobb, mint a hegedű, de a tartása azonos. Nehezebb és fárasztóbb rajta játszani, hiszen az ujjaknak nagyobbak a távolságok, nehezebb a vonó és a hangszer is. Mélyebb, erőteljesebb hangszíne van, mint „kistestvérének”.

Cselló

A gordonka, kisbőgő, vagy ha úgy tetszik a cselló, szintén vonós hangszer nagy hangterjedéssel. A hegedűcsalád tagja, de a csellót a földre kell támasztani, és mindig ülve játszanak rajta. A nagybőgő és a mélyhegedű között van méretben.

Gitár

Húros hangszer, ezen belül is a pengetős hangszerek csoportjába tartozik. Pengetővel és/vagy ujjal szólaltatják meg. Általában hathúros, több mint 3 oktáv a hangterjedelme. A gitár lehet klasszikus, akusztikus, elektronikus vagy elektro-akusztikus. Nagyon sokoldalú hangszer, ezért is kedvelik annyian.

Furulya

Fafúvós hangszer, általában minden fúvóshangszer-oktatást megelőző minimum egy év furu-

lytanítás, mert az alapokat ezen a hangszeren lehet a legkönnyebben elsajátítani.

Fuvola

Aerofon hangszer, családtagja az ajaksípos fúvósoknak. Nagyon egyszerű a hangképzése, nincs igazi fúvókája, a levegőáram szólaltatja meg a játékos ajkai által. Oldalsó helyzetben tartják, így sokan harántfuvolának hívják. Lyukakkal, illetve billentyűk segítségével lehet rajta hangot képezni.

Fagott

Nádfüvós hangszer, kettős nádsípos fúvós. Az oboa egyik változata. Hosszú csöve van, amit U alakban törnek meg. Huszonek billentyűvel rendelkezik.

Szaxofon

Szintén nádfüvós hangszer, de egyenlő nádsípos fúvós. A csöve fémből készült, kúpos furata van. Billentyűk, illetve lyukak segítségével lehet változtatni a hangmagasságon. Főként a dzsesszben, a katonazenekarokban, és a szórakoztatózenében használják.

Trombita

Tölcséres fúvókája van, a legmagasabb hangú rézfúvós hangszer. Keresztmetszete változó, többszörösen meghajlított csöve van. Egyik végén fúvóka van, másik vége tölcsérszerű, kiszélesedő. Sárgarézből vagy rézötvényből készül.

Ütőhangszerek

Azokat a hangszereket nevezzük ütőhangszereknek, melyeket lábbal, kézzel vagy egy erre a célra készült szerszámmal szólaltatunk meg. Ilyenek a dobok, illetve a különböző idiofon, membrafon hangszerek. Sok gyakorlást kíván valamennyi.

Megszólaltatták az etruszkok hangszereit

Rekonstruálták és megszólaltatták az ókori Itáliában élt etruszkok hangszereit egy Firenzében rendezett tavaszi régészeti találkozón, amelyen így 2700 éves muzsika csendült fel. Az etruszk hangszereket Stefano Cocco Cantini ismert olasz dzsesszzenész szólaltatta meg a firenzei kongresszusi palotában 10. alkalommal megrendezett Archeologia Viva (Élő régészet) elnevezésű találkozón záróeseményeként. Az életre kelt ókori zenét régészekből, zenetörténészekből és egyszerű érdeklődőkből álló ezerfős közönség hallgatta.

Stefano Cantini a toszkán Vetulonia etruszk régészeti múzeumának, egy

hangszerkészítő mesternek és egy fizikusnak a segítségével rekonstruálta az ókori nép hangszereit, azon belül is az etruszk sírfreskókon és vázákön látható fúvós hangszereket. Segítséget nyújtott az a furulyatöredék is, amely egy elsüllyedt etruszk hajóról került elő a Tirrén-tengeren, Giglio szigeténél. A hangszerek – sípok, furulyák és fuvolák – elkészítéséhez Ukrajnából hoztak megfelelő puszpángfát.

Harangjáték volt-e a Stonehenge?

Egyedi, sokszínű hangzásviláguk miatt vonzóhatottak a távoli Délnyugat-Walesből a Stonehenge hatalmas kőköveit a prehistorikus körépítmény létrehozói 4300 évvel ezelőtt – állítják a kutatók a helyszínen végzett kísérleteik nyomán. Az angliai Wiltshire-ben, Salisbury-től mintegy 13 kilométerre északra található monumentális őskori építmény megtörténhet, hogy gazdag családok hatalmas temetkezési helyként szolgálhattak nagyjából i. e. 3000-től kezdődően. A régészek több tucat személy elhamvasztott csontjaira bukkantak. Máig rejtély, hogy mire is szolgált Stonehenge. Druida szentély volt? Observatóriumnak használták csillagászati tanulmányokhoz? Esetleg gyógyító helyként építették Britannia korai lakói, akik hordákban járták a vidéket? És építői miért szállították több száz kilométerre a kőkövet (bluestone), amikor közelebb is találhattak volna követ? Annyira különleges a kőkkő?

A kutatók szerint a kővek szerepe akkoriban valószínűleg más volt, mint ma. „Természetesen nem tudjuk, hogy tényleg azért hozták ide, mert zengtek, mindenesetre a 'zenélő kővek' számos kultúra meghatározó elemei voltak. Egyfajta harangjátéknak tekinthetők, s ha megkongatjuk a kőveket, ma is lehet hallani ezeket a dallamokat. A történelem előtti időszak hangkörnyezetének kutatása – a jelekből ítélve – elkezdődött.

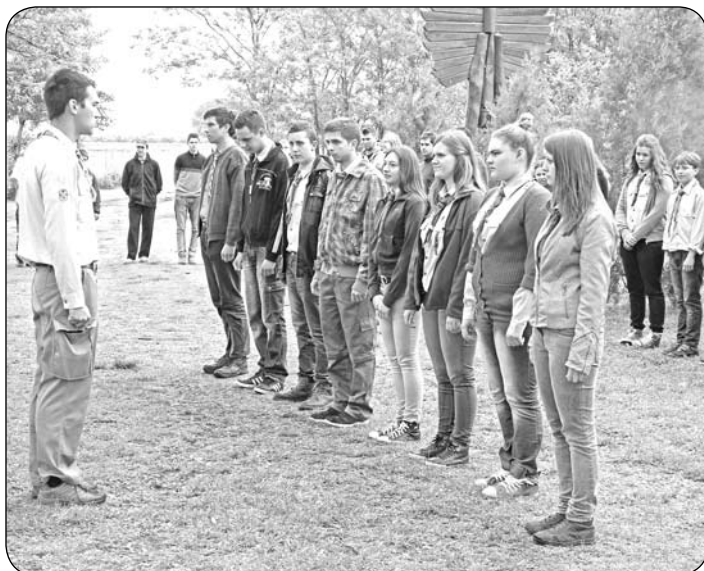
Cserkészhírek Sportnap

A horgosi 11. Nepomuki Szent János Cserkészcsapat az idén is megszervezte a szokásos sportnapi rendezvényét. Ezen a kis-mozduláson több mint 300 cserkész és vendég vett részt a horgosi sportpályán. Több vajdasági (Szabadka, Muzslya, Kishegyes, Hajdújárás, Kispiac, Topolya stb.) és magyarországi cserkészcsapatból érkeztek résztvevők a sportnapra. Ezen a napon mindenki sportolhatott, annyit, amennyi jólesett neki. A következő sportjátékok közül lehetett választani: kidoós játék, labdarúgás, méta stb. A mérkőzéseken különböző csapatok mérték össze egymással erejüket, a nyertesek pedig jutalomban részesültek (diploma és serleg). Emellett mindenkinek volt lehetősége a cserkészek legkedvesebb játékát, a métát is játszani. A méta nagyon hasonlít a baseball nevű játékhoz, csak egy kicsit eltérő szabályokkal, és ami a legfontosabb (és egyben cserkészies), hogy itt nem számít, ki mekkora és milyen erős, mindenki egyformán érvényesülhet, ha nagyon akarja. Az események forgatagában megéhező résztvevők jóízűen fogyasztották el az ebédet. Később pedig mindenki kapott egy pólót, és egy közös fotó is készült.

Csapatszülinap

Az idén jegyzi 20. születésnapját a 11. Nepomuki Szent János Cserkészcsapat, amelyet más vajdasági csapatokkal együtt ünnepelt meg. Ezt a békés ünneplést május 16. és 18. között tartottuk meg. Az első napon a vezetők ültek össze, feleleveníteni az elmúlt 20 év emlékeit, és hogy együtt eltöltsenek egy közös estét. A következő napon, szombaton megérkeztek a cserkészek, a vezetők pedig már készen várták őket a programokkal. Délelőtt a gyerekek akadálypályán vettek részt. Az akadálypálya olyan cserkész időtöltés, amely több állomásra van osztva, és azokon csak a cserkész tudás bizonyításával lehet továbblépni. Ezt a tudást például a csomózás ismeretében, az elsősegélyben, a térképészetben stb. kellett bizonyítani. A versengés után jólesett az ebéd, utána pedig a játékok következtek. Délután a csapat egy közös számháborúra jött össze, később métáztunk. Lassan beesteledett, amikor megkezdődött a várva várt táncház. A táncoktató segítségével megtanultunk pár trükkös kis lépést, amit rögtön alkalmazni tudtunk, és egész este vidáman táncoltunk. Vasárnap sem lustálkodtunk, délelőtt szentmisén voltunk, ezt követően pedig az egész csapat és a vendégek egy közös ebéden vettek részt a tűzoltólaktanyában, ebéd után minden cserkész a batyujával és a jó emlékekkel hazafelé vette útját. Tíz év múlva újra találkozunk!

Molnár Norbert őrvezető
Fotó: Farkas Krisztián

A világ leggyorsabb állatai

Áttekintésünk a leggyorsabb állatok alternatív listája, tehát nem a futásban kiemelkedő állatokról lesz szó, hanem olyan teremtményekről, amelyek bizonyos testrészeiket olyan gyorsan tudják használni, mint senki más. Az ökológiai elmélet egyik alapköve az, hogy minden szervezetnek meg kell, hogy legyen a maga menedéke. A túlélés érdekében a szervezetnek rendelkeznie kell legalább egy olyan képességgel, amellyel más lények nem. Vessünk egy pillantást néhány olyan állatra, melyek képesek nagy sebességgel használni bizonyos testrészeiket, így jutva valódi előnyhöz.

A nagy sáskarák

Ez a színes rákfajta rendelkezik egy nagyon különleges mellső végtagpárral, melyet ragadozó karmoknak neveznek. Ezek a zsákmány elfogására specializálódott végtagok, segítségével hihetetlen gyorsasággal tud ütést mérni bármire, még az üvegakváriumot is össze tudja törni velük.

Az óriás pálmaszalamandra

Ez a közép-amerikai kétlélű képes a legerősebb izomerő-kifejtésre az állatok birodalmában – a nyelvét használva. Az óriás pálmaszalamandra több mint 18 000 watt/kg-nyi izomerőt képes kibocsátani, amikor hihetetlen sebességgel kiölti nyelvét, hogy elkapja a gyorsan mozgó rovarokat. Egyes fajoknak testhosszuk 80 százalékát kitevő nyelvük van.

A vándorsólyom

Rendkívül hatékony vadász, és egyike a Föld leggyorsabb teremtményeinek. Repülési sebessége elérheti a 322 km/órát is, amikor el

akar kapni egy másik madarat. A sólyom elég nagy ahhoz, hogy prédái varjak, szarkák vagy csókák legyenek.

Az Anna kolibri

Hihetetlenül gyorsan, másodpercenként 50-szer tudja a szárnyait csapkodni. Ez olyan gyors, hogy az emberi szem nem is képes megkülönböztetni az egyes csapásokat. Ezt kicsi testméretük, gyors szívverésük és magas testhőmérsékletük teszi lehetővé. E speciális életmód hátránya azonban az, hogy egész nap át tízpercenként kell étkezniük.

A szitakötő

A szitakötő az egyik leggyorsabb ismert rovar, a közönséges zöld Darver-szitakötő sebes-

sége eléri a megdöbbentő 100 km/órát is. Még a legegyszerűbb szitakötőfajták is elérik az 50 km/órás sebességet. Mind a négy szárnyát képes egymástól félig függetlenül mozgatni. A szitakötő megfordul, egy helyben lebeg, vagy irányt változtat a levegőben. Ez megfelelő természetvédelmi tervének: az ő menedéke az, hogy rendkívül speciális vadász.

A csáposhal

Vegetációszerű csáppokkal (spinula) borítva, a csáposhal nem olvad bele a környezetébe, hogy észrevétlen maradjon, hanem hasonlít potenciális áldozatának ételére. Ha kisebb halak megközelítik, hogy harapjanak belőle, a csáposhal azonnal bekapja őket, olyan gyorsasággal, hogy az emberi szem gyakran nem is tudja követni. A csáposhal olyan gyorsan mozgatja állkapcsát, hogy szívóhatás jön létre, és behúzza a vizet a zsákmánnyal együtt tátongó szájába.

A tuskésfarkú leguán

A közép-amerikai tuskésfarkú leguán képes elérni a 32 km/órás sebességet – ez rekord a hüllőknél. Aktív természetük hatással van vérmérsékletükre is, mivel közismerten agresszívek az emberekkel szemben. Ez kölcsönös, mert az emberek gyakran vadásszák a leguánokat, mint élelmiszerforrást, életterük egész tartományában. A tuskésfarkú leguán veszélyeztetett állat.

A tengeri teknős

A tengeri teknősök a szárazföldi társaikkal szemben a nyakukat és fejüket csak kévéssé, végtagjaikat pedig egyáltalában nem tudják visszahúzni. Páncéljukat szarulemezek borítják, melyen a hát- és hasteknő közé egy sor pajzs iktatózott. Tengerekben élnek, néha a parttól több száz mérföldnyire; kitűnően úsznak és buknak; a szárazföldre csak azért mennek, hogy puha héjú tojásaikat lerakják. Minden faj rákokkal, csigákkal, kagylókkal és egyéb alsóbbrendű tengeri állatokkal táplálkozik. Mint minden hüllő, tüdővel lélegzik, így a felszínre jön fel levegőt venni. (Eközben nem szabad megzavarni, mert sokszor éppen a felszínre jutáshoz elégséges levegője maradt, s megzavarása végzetes lehet számára!)

A tengeri teknősök hosszú életűek, és ennek megfelelően nagyon lassan növekszenek, a késői fogamzástól kezdve és alacsony reprodukciós ráta teszi a fajt rendkívül sebezhetővé. A múlt században a tengeri teknős populáció jelentősen csökkent az egész világon, és nem elsősorban a halászat, a fogyasztás és a bőripar miatt, hanem számtalan alkalommal véletlen elfogásukon kívül a tengerparti területek

felelőtlen fejlesztése és a tengeri szennyezés a vezető ok. A Vörös-tengeren a legnagyobb veszélyt a tengeri teknősök számára a tengerparti területek felelőtlen fejlesztése jelenti, azaz, hogy elpusztítják fészkeiket a strandokon és a táplálékukat jelentő tengeri fűmezőket

és korallzátonyokat. Sok teknős fogyaszt el szemetet, pl. műanyag zacskókat, ami a teknősök lassú és fájdalmas halálával végződik. Sok esetben okozza a teknősök halálát a vonóhálós ipari halászat, melynek során a hálóba gabalyodva végzik életüket.

Tízezer kilométert vándorolnak a kis tengeri teknősök

Közismert, hogy a tengeri teknősök hosszú utat tesznek meg, hogy visszatérjenek születési helyükre, és lerakják tojásaikat, egy amerikai kutatás során viszont arra derült fény, hogy az ifjonckok is több ezer kilométeres vándorlásra vállalkoznak.

A tengeri teknősökről szóló kutatásról az Amerikai Természettudományi Múzeum kiadványában jelent meg tanulmány.

A csendes-óceáni levesteknőst (*Chelonia agassizi*) vizsgálja Peter Meyland, a floridai Eckerd College professzora. Sokéves kutatásai rámutattak, hogy a Costa Rica partvidékén kikelő teknősök Barbadosra,

Észak-Karolina partvidékére vagy a Bermuda-szigetcsoporthoz veszik az irányt – olvasható a LiveScience tudományos hírportálon.

„Ezt az utat mindössze egyszer teszik meg, de ez sokkal hosszabb, mint a felnőttkori reprodukciós vándorlás. Több ezer, akár tízezer kilométert is megtesznek” – hangsúlyozta Peter Meylan.

Kutatása szerint a legvalószínűbb úti cél a Bermuda-szigetcsoporthoz, ahol az ifjonckok a serdülőkorukat töltik.

„Meghatározott időt töltve az óceánban, érkeznek meg a levesteknősök. A Bermuda-szigetek körüli vizekben érik el végleges testméreteiket – tányérnyi teknősökből mosodézs nagyságú hüllőkké válnak, majd elindulnak felnőttkori élőhelyeik felé” – magyarázta a professzor.

Peter Meylan kiemelte, hogy a vándorlás igen veszélyes időszak lehet a fiatal teknősök életében, ezért az útvonalukat hivatalos védelemben kell részesíteni.

Darvasi László

Fernando Asahar tökéletes élete

(Részlet)

Márton Lászlónak

Fernando Asahar talán többre vágyott a szokásosnál, de ő is csak ártatlan volt, akár a többi ember. Jól ismerte a fogdaórt, volt ideje megszokni a gyűlölködő pillantását, szakálla gubancaiba mormolt káromlásait, a mozdulatot, ahogy a zárkába löki a savanyú rizzsel teli tálat, vagy a poshadt vízzel a kancsót. Kelletlen nyikordulással kinyílt a zárka ajtaja, s az őr homlokának alig látható biccentésével jelezte, a fogolynak indulnia kell. Asahar már állt, igyekezett legyőzni a megindultságát. Nem volt mit magával vinnie, néhány rongy maradt utána, egy rossz lábas, madzagok és kövecskék, melyekkel a sötétben beszélgetett, a papírját már zubbonyának mellrészébe rejtette. A szabály szerint ő haladt elöl, és minden fordulónál addig állt, míg a másik oldalba nem bökte. Érezte a bokájánál elsurranó meleg patkánytesteket, közben jeges víz csöpögött a nyakába. Felfelé tartottak, s mind több lett a fény, mind elmosódottabbak lettek a hangok, a kiáltások és a nyögések. Az egyik meredeken felfelé vágó kanyar után don Dulcefuego szakállkeretezte arca ereszkedett elé, a sápadt arcbőrön, mint gúnyos üdvözet, csillogott a fény. Asahar megkapaszkodott a sziklafalból kimeredő vaskampóban, s nem lépett fel a következő lépcsőfokra. Nézték egymást, két ismerős, éveket töltöttek el együtt, don Dulcefuego végül bólintott.

Isten hozta, mondta.

Fernando Asahar eltűnődött.

Azt hiszem, csak én jöttem, motyogta.

***

Alig múlt húsz esztendő, amikor Fernando Asahart egy dalmokversenyen hátba szúrják. A fellépés előtt egy jóakarója figyelmezteti a veszélyre, de Asahar nem törődik a lázas tekintetű fickóval, a fiatalok könnyedségével hessegeti le a válláról a másik remegő ujjait. Azt a költeményét szavalja, mely egyaránt tette híressé és irigyeltté, s már csak néhány strofa van hátra, amikor finom fájdalmat érez a gerince mellett, majd hirtelen olyan forróság önti el, hogy arra gondol, lángra kapott az arca, és lángolnak a szavak

is, melyek elhagyják az ajkait. Asahar végigmondja a verset, megvárja a felcsattanó tapsot, az első bravózó kiáltásokat, aztán zuhan arccal a színpad padlójára, hogy élet és halál között lebegve heteken át két szót ismételgessen, én tettem, én tettem, én tettem. Fernando Asahar a költeményéből idéz, ezeket a szavakat mondta ki éppen, amikor a húsába hatolt a tör fémje.

Miután felgyógyul, kiköltözik a megüresedett családi birtokra. Nem azért dönt így, mert kiábrándult az udvari talpnyalók intrikáiból, a nagyvilági élet felszíniességéből, mert félti az életét, vagy megfogadná az orvosának a tanácsát, miszerint a legyöngült szervezetének friss levegőre van szüksége. Míg az ő életét megtartja a sors cérnaszála, addig a szülei és testvérbátyja valóban áldozatul esnek egy gyors lefolyású, az uradalom környékét sújtó pestisjárványnak. Különös módon mindössze a Tajo mentén népteledenek el néhány falu és udvarház. Úgy ér véget a járvány, ahogy elkezdődik, gyorsan és váratlanul, s amiképpen előzményei nincsenek, a néhány tucat sírhantot leszámítva a következményei is csekélyek. A fiatalember úgy tér vissza a családi birtokra, mint aki új életet akar kezdeni. A megmaradt szolgálók mellé újakat fogad, csak a legsatnyábbakat küldi el, és minden harmadik, a birtok rendbe tételét és felvirágoztatását célzó kezdeményezést elfogad. Nem fenyít. Neheztelését mindössze bosszús fejcsoválás jelzi. A fiatal gazdát, akiről a környéken mindenki tudja, hogy híres dalmok, csakhamar megkedvelik az emberei. Bár ha beszélnek róla, ha dicsérik jellemét, ha elismerő szavakkal méltatják tulajdonságait, legfőképpen türelmét és figyelmességét, soha nem felejtik megjegyezni, hogy Fernando Asahar nem véletlenül olyan ember, amilyen, hiszen a halálból jött vissza.

***

Don Dulcefuego tapsolt a szolgának. Asahar cseppet sem csodálkozott, hogy rozsmaringos báránycomb és zöldséggel teli tál került eléje, az eltelt évek megtanították arra, hogy amit a teste kap, azonnal és a legkisebb kétely nélkül fogadja el. Az

öregember habzsolt, az étket az arcával védve úgy pislogott fel a tálból, mint a kutyák. Csokoládét és gyümölcsöt is kapott, s egy olyan kalácsot, melynek puha, fehér húsában sűrűn feketélltek a mazsolaszemek, akárha a börtönben eltelt éveket számolták volna. A vacsora végére egy palack édes malagai bor is előkerült, don Dulcefuego, aki eddig rezenéstelen arccal bámulta, hogyan fal a másik, magának is töltött. Bíborszínű ánizzsal fejezték be, és Asahar szédülve gondolt arra, jó lenne visszamenni a zárkába, végigdőlni a nyomorúságos fekhelyén, és már soha nem ébredni fel. Don Dulcefuego ekkor könnyű böffentést elnyomva felemelkedett, a fiókos szekrényéből előhúzott egy jókora paksamétát, és könnyedén az asztalra dobta. Az egyik papírlap sarka belelógott Asahar táljába. Zsírosan fénylett a kézirat oldala, mintha édes mocsár felé araszoltak volna a rajta feketéllő sorok. Don Dulcefuego arany-

gyűrűs mutató ujjá hegyével megérintette az egyik lapocskát, olvassa csak, biztatta halkan a másikat, azóta írták őket, amióta nálam vendégeskedik.

Fernando Asahar tétován nyúlt a papírok után, mintha egy utolsó cselfogástól tartott volna. A lapok fájdalmasan zizzentek fel a sebes ujjak érintésétől. Az öregember félhangosan silabizált, verseket olvasott, ezer színben lángoló, szenvedélyes és boldogtalan, vágyakozó és megnyugvó sorokat. Asahar mind közelebb és közelebb hajolt, s hunyorogva törölgette a homlokán gyöngyöző izzadságcseppeket.

Gyönyörű versek, emelte föl a tekintetét, gyönyörűek, ismételte.

Ahogy Fernando Asahar kilép a fogház hatalmas fakapuján, még visszanéz don Dulcefuego érzéki arcába, mely mintha percet sem öregedett volna az eltelt évek alatt. Tűnődő, szórakozott tekintet búcsúzik tőle. Asahar tesz néhány lépést, és megtorpan.

Egyszeriben pontosan látja az életét gyökeresen felforgató napot, mint egy álomban, ott ragyog előtte minden, érzi a birtok felett izzó nap melegét, a kertjének illatait, a rózsakert felől lengő illatot, a frissen megforgatott föld szagát, és látja az asztalán heverő kéziratát is, melyen megírta a szolgálja szerencsését, megírta, kimondta, kihirdette, mindegy. Amióta megtudta, hogy szabadul, elször érez bizonytalanságot. Miért engedik váratlanul, különösebb ok nélkül szabadon, nem köztölték vele. Ő meg nem kérdezte, mert már évek óta nem kérdezett emberi szóval. Arra gondolt, talán jobb lett volna elveszni don Dulcefuego börtönében, mint ahogy erre számtalan esély kínálkozott. Ám Fernando Asahar túlélte a vallatásokat, a tűzpróbákat, túlélte a hasmenéssel és őrlítő viszketéssel együtt járó hideglelést, túlélte az idegeivel való borzasztó szórakozást, amikor szabadulást vagy kivégzést játszottak el vele, túlélte a heteken át tartó némaságot, amikor a patkányok neszezésén és a vízcseppek koppanásán kívül egyebet nem hallott, és túlélte a bezártság legfőbb gyötrelmét is, a gondolatokba fészkelő mélységes reménytelenséget.

Éles csikordulással zárult a börtönkapu, s ő megrezzenve riadt fel. Ujjai kitapogatták a papírlapját, mielőtt továbbindult volna.

Asahar lassan lépdelt Manuella fényesre kopott utcakövein. Nem nézett a járókelők arcába, nem keresett ismerőst, nem bámulta az újonnan emelt épületek pompáját, a szenvedélyesen fantáziáló stukkókat, a korelátokon táncoló szörnyeket és a lópofájú ördögfattyakat, a márványos boltíveket és a hangulatos árkadókat, nem állt meg a Szentek terén, hol, a rothadó zöldségalmok, a rözsekupacok és a tér közepét borító, ázott pernye tanulsága szerint éppúgy tartottak heti nagypiacot, mint nyilvános kivégzést. A férfi nem emelt a homlokán, hogy lássa a manuella székesegyház égbetőre tornyát, csak a tér sarkán csörgedező kókútnál torpant meg, hol egy vigyorgó ördögpofa tátott szájából víz csobogott alá. Asahar ivott, nehézkesen megmosta az arcát és a tarkóját.

***

Azon a napon Asahar az udvarházának legnagyobb fája alatt ír, a lenyűgöző lombotató, legalább kétszáz esztendő tölgy jótékony árnyékkal óvja íróasztalát, és faragott székét. Könnyű vörösbort, sajt és szárított gyümölcs is akad a keze ügyében. Alig teszi

ki az utolsó szó után a pontot, amikor kiáltás harsan. Szolgálja térdel a granadai rózsabokrok ágyásában, miközben valami felcsillan a markából. A fickó visszahajol, és vadul kaparni kezdi a frissen megforgatott földet. Majd újra felkiált, s a virághagymás kosarat felrúgva, két tenyerét maga elé tartva rohan a gazdája felé, s még azzal sem törődik, hogy néhány fényességet elszór siettékben. A szolgál Izabella-kori aranytallérokra lel, mint később kiderül, valóságos vagyona. Ezek az aranyak vastkosabbak az országot újabban ellepő fémpénzeknél, melyek időlegesen segítenek ugyan az államháztartás gondjain, hosszú távon azonban csak romlást hoznak. Fernando Asahar a szóbeszédre gondol, amely szerint Izabella királynő befalaztatott egy költőt, mert nem értette a verseit. Elmosolyodik. A következő pillanatban a kéziratra esik a tekintete. A papírlapokat finoman remegteti a Manuella felől fújdogáló szél, akárha a halványkék tintával megrajzolt, lendületesen kanyargó, máskor meg visszafogottan hullámozó sorok maguk is megelevenednének.

Asahar története egy nincstelenről szól, egy barna bőrű, esetlen alakról, aki végül azért lesz lélegzetelállítóan gazdag, mert

Darvasi László

Fernando Asahar tökéletes élete

mindenki ki akarja fosztani, ám minden, amit elvesznek, ellopnak, kicsálnak ettől a szerencsétlentől, őt gazdagítja végül.

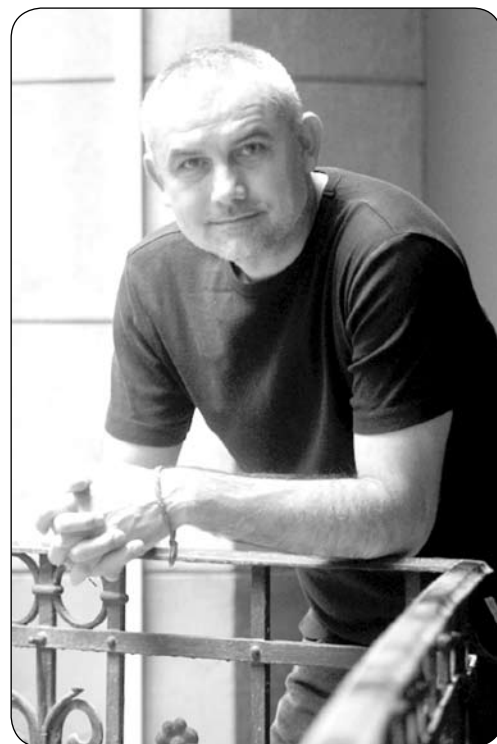
A szolga már Asahar előtt toporog, s ajkait eltátva liheg. Sötét bőrű, egyetlen ember, megalázkodó tekintete mindig a másik ágyéka körül kering. Asahar nem emlékszik, hogy egyszer is a szemébe nézett volna, pedig soha nem fedtte meg. Primitív ábrázata van a szolgának, álcapsa előreugrik, s a felső ajkát valósággal benyeli a szája. Széles homlokán diót lehet törni, s bír az egyszerű teremtmények ama sajátosságával is, amely az elpusztíthatatlanság gondolatát keltheti a szemléelőben. Mintha nem érhetne hozzá aljas ártalom, gyalázat, megaláztatás. Asahar tud róla néhány dolgot, de fogalma sincs, honnan tudja. Az apja valami csavargó arab, az anyja kasztíliai szajha, aki egy pöcegödör mellé pottyantotta a porontyát, hogy aztán ferencesek találjanak a kicsire, akinek felsejülvén az első dolga, hogy kereket oldjon a túlságosan aszketikus környezetből. Nyilván csalni és lopni kényszerül, míg eljut az udvarházig, az is könnyen előfordulhat, hogy itt húzza meg magát az utána szaglászók elől, de Asahart ez nem érdekli. Esténként néha énekel, s ha hallgatósága akad, a fickó zavaros történetbe kezd az anyjáról, az elhagyott ferencesek lelketlenségéről, ám ezeknek az elbeszéléseknek aztán soha nem jut a végére.

És ennek a fickónak a markában vagyont érő tallérok ragyognak. Semmi kétség, Asahar róla írt az imént. A költő bölint, a tiéd, mondja neki, tiéd az összes arany, azt kezdesz vele, amit csak akarsz. Aztán feláll az asztaltól, szabad akarated szerint elmehetsz, mondja, de közben képtelen a szolga elnyúló ábrázatába nézni, aki elképedve ingatja fejét, mintha egyszeriben felfogná, átlépte azt a határt, melyet az alávetettség íratlan morálja követel meg, mert bűnös illetlenség az ehhez fogható szerencsében részesülni olyan földön, amely nem a tiéd, csak munkát és kenyeret ad. Asahar tesz egy elhárító mozdulatot, mint aki azt akarja

mondani, jól van, menj, ne tarts fel tovább, majd a fickónak véglegesen hátat fordítva önkéntelenül is visszagondol arra, hogy néhány hete hasonló történet játszódott le, amikor a viharról írt verset.

Azon az éjszakán is kint dolgozik a valószínűtlenül tiszta és fényes égbolt alatt, az asztalára állított gyertyák világítják be az asztalát, s ott valósággal megbabonázza a tollának árnyéka. Mintha egyszerre két verset írna, egy olvashatót, s egy titkosat. Asahar abbahagyja a jegyzetelést, újraolvassa a sorokat, s közben azt érezi, hogy a félhangosan kimondott szavai mögött ott tolatodnak ama másik, titkos versnek a szavai, nem látja és nem hallja őket, de tudja, hogy kéziratának minden rezdülésén átdereng titokzatos jelenlétük. Lassan megnyugszik. Tudja, hogy tehetséges költő, hogy némi becsvágygal irigylésre méltó jelentőségre tehetne szert Manuellában, sőt, még talán Madridban is, ám mértékletessége azzal a belátással is megajándékozta, hogy soha nem felejt, a tehetség mindig egyfajta közmegegyezés könnyen megroppantható eredménye, ő azonban nem kíván megfelelni számára ismeretlen emberek ízlésének, nem akar ígéretesnek és izgalmasnak látszani, nem akar reményt támasztani, leleplezni, vigasztalni, egyszerűen csak ír, mert kedvét leli a szavakkal való játszadozásban. Nem túl eredeti módon gyakran gondolja, hogy a sorait életető szenvedély végül úgyis semmivé válik, mert az idő mérhetetlen távlatában a kőfalak vagy a vas éppolyan veszendő dolgok, mint a papíron kéklő mondatok, illetékesen mindaz, amit a szavaival tesz, nem egyéb, mint a hiábavalóság hasztalan, bár kétségkívül jóleső megkörményekezése. Mintha barátságos szörnyeteget kényeztetne, melynek pedig éppen az a feladata, hogy végül elpusztítsa őt. Csöndes az éjszaka, fent, mint szerteszórt tűfejek, bizalmatlanul hunyorognak a csillagok. Asahar iszik, végül rámosolyog a viharról szóló versre, s önkéntelenül kimondja, én tettem.

Másnap délután lilára dagad az ég, majd néhány pillantás alatt pokoli feketeség mos-

sa át a láthatárt, aztán a sötétség egyetlen haragos dördüléssel szakad rá a környékre. Az órákig tomboló viharban hatalmas szél- lökések szagattják meg a kertet, egy öreg hárs tövestül fordul ki a földből, a szél szét- dúlja a rózsalugast, a fiatal narancsost, a daltolyakertet valósággal széttépi, s a dombhajlatra telepített szőlőn mintha megvadult lovasok vágattak volna keresztül. Az udvarház kerítésének lécei messze szóródnak, mintha egy óras csontjait dobálták volna szerte a földeken. A juhok pajtájának teteje letépvé lóg, s az állatok dideregve bújnak össze a megroskadt vesszőfalak között, akárha riadt felhok torlódnának egymásra a pusztításban.

Asahar nyugodtan intézkedik, igyekszik felmérni a kárt, s éppen visszatérne a házba, amikor a tornác előtt mókustetemre esik a pillantása. Szórakozottan bámulja a karmos kis lábakat, a vörösesbarna bundát, a mókásan kunkorodó, fekete farkat, aztán az eszébe jut, egy másik elbeszélésben, melyet néhány napja fejezett be, meghalt egy lány, és a halálára nem volt észszerű magyarázat. Ám a lány didergő vállát mókuszprém melengette a halála pillanatában. Asahar átadja az állat tetemét a család orvosának, egy idős madridi sebésznek, Diaz Monterónak, ám az orvos sem külsérelmi nyomot, sem belső sérüléseket, törést vagy zúzódást, netán betegsége utaló jeleket nem állapít meg a vizsgálat során.

Biztosan a félelemtől halt meg, vonja meg a vállát, miközben nagyot lehel az oku-

láréjára. Az orvosnak sárga lófogai vannak, s mint az esti borisszáknak, pirosposzsgásan barátságos az arca. A félelembe is bele lehet halni, teszi hozzá, és elneveti magát. Idős ember az orvos, könnyebben tud olyan dolgokon derülni, ami másokat még félelemmel tölt el.

A szerencsés szolga úgy távozik Asahartól, mint aki máris egyenrangú vele. Visszontlátásra, Asahar úr, mondja kellemetlen hangszívallyal, és most sem néz a másik szemébe. Furcsa mód a társai nem irigyelik. Úgy bámulnak a Manuellába zötyögő szekér után, melynek bakjáról a fickó széles mosollyal int vissza, mint az olyanok után, akiknek a szerencséjéhez semmi reményt sem fűz az ember, sőt, mint akikről tudnivaló, a vesztükbe rohannak. Az udvarházban arról suttognak, valóban különös, amit Asahar úr tett, ám nyilván nem véletlenül döntött úgy, hogy e talált pénzre, erre a valóságos vagyonra nem tartott igényt, ahogy az nemcsak ésszerű, de jogszerű is lett volna, ám bizonyára megfontolt pénzről van szó, s a tallérok sorsa valamiképpen összefügg Asahar úr családjának a szerencsétlenségével, s ez a felvétel már csak azért is helytálló lehet, mert maga Asahar úr is a halálból tért vissza. Egy lovászfű másnap a tornác mohás kőlépcsője mellett újabb tallérra lel, nyilván a szerencsés szolga veszíthette el, ahogy boldogsága ura felé repítette. A fiú mintegy kifejezve a többiek álláspontját, nem tartja meg az aranyat, habozás nélkül nyújtja át Asaharnak. A szerencsés szolga azonban nem rohant a vesztébe, de ezt még senki sem tudja. Asahar sem, aki egy könnyű vállvonás után feledi is az egész históriát, öt másféle gondok nyomasztják.

***

Az öregembert kutya követte Manuela szűk sikátorain. Ha Asahar megállt, az állat is megtorpant, s a pofáját felszegve szaglászott. A alkonyat rőt fényében fémesen ragyogott a mórok építette mecses tornya. A kutya türelmetlenül felvakkantott. Asahar egy bódé falának dőlve végre öklendezni kezdett, legyengült gyomra idáig bírta Don Dulcefuego bőkezű búcsúébédjét. Pedig Don Dulcefuego nem gúnyolódott, amikor emlékeztetéssé akarta tenni az elválást, és arra utasította a szolgáját, hogy olyan étket kerítsen, amely a legelőkelőbb látogatóknak dukál. Toledó püspöke vagy a király személyes megbízottja sem részesült

volna különbsz kiszolgálásban, mint a szabaduló Asahar, aki harminc éve volt a börtön lakója.

Asahar ráhányt a kutyára is, a kiéhezett állat a lábához simulva várt. Miután az öregember megkönnyebbült, betért az első útjába eső fogadóba, egy nem túlságosan bizalomgerjesztő helyre, de hát ő már régen túl volt azon, hogy a bizalom és a hit alapján osztályozza a világ dolgait. Zöld Szakadéknak hirdette magát a fogadó, s ahogy a félvak Asahar kislabilizálta a kopott cégtáblát, elfintorodott. A helyiségben sűrű emberszag párált, s a szagból ítélve húst is odakozmáltak az imént. Unott arcú alakok kockáztak az előtérben, egy részeg gerendának dőlve kántálta az öt ért sérelmeket, mások magukban ittak, néha nagyot kopant egy fapohár feneké. Hirtelen megrémült, hogy megismerik, hogy kényelmetlen kíváncsiság szakad a nyakába, s neki magyarázkodnia kell. Aggodalma felesleges volt. Feléje sem pillantottak, ahogy a homályos sarokba csoszogott, egyetlen homlok sem fordult utána. Harmincegynéhány év alatt annyi minden megváltozott, ám ehhez a változáshoz neki köze nem volt. Ő akarta így, nem vitás. Motyogva vízzel hígított bort kért a rossz mosolyú kocsmároslánytól, többször nekikezdett a mondatoknak, melyek folyvást megbicsaklottak gennyes sebektől levedző ajkain, olyan furcsa volt úgy kérni, hogy azt teljesítik is. Ahogy a lány eléje lökte a kancsót, Asahar nyomban fizetett. Volt némi pénze. Don Dulcefuego tömött bőrcsakót nyomott a kezébe az ebéd

után. De őt nem a pénz érdekelte. Kihalásztá rongyai közül a papírlap, vigyázva maga elé hajtotta. Hosszan bámulta a megnyugtató szürkéséget. A megviselt lap úgy nézett ki, mintha felületének mindegy egyes pontját írások egyenletesen egymásra épülő rétege borította volna. Mintha száz és ezer mondatot írtak volna rá, mintha egyik írás a másikra karcolódott volna, s aztán a következő a következőre, és így tovább, eme csodaszerű végeredményig, e ráncoktól összeszabdalt, leginkább idős emberi arcot sejtető, a legnagyobb próbákat is kiálló papírlapig. Mert harminc év alatt hányszor és hányszor enyészhetett volna el, a börtön nyirkosságától hányszor málfatott volna szeletekre, szétrághatták volna a patkányok, szétrohaszthatta volna a penész és a doh, egy kósza huzat kilebbentette volna a cellaajtón, hogy végleg elveszen a börtön sötét labirintusában, elkobozhatták volna tőle, széttéphették, elégethették volna a szemeláttára, de nem ez történt, a papírlap, akár csak Asahar, túlélte minden veszélyt és megpróbáltatást. S Asahar tudta, hogy az ő saját, megbékélő arcát látja a koszos papírlapon. Tudta, hogy az ő arcképét rajzolta fel a lapra az idő, napról napra, évről évre finomítva a vonásokat, mert egy délelőttön, amikor a kicsiny börtönablakon szokatlan élességgel vágott be a fény, s ahogy a papírlap szürkéségére nézett, ő váratlanul magára pillantott, az ő figyelő tekintete homálylott rá egy olyan világból, amelyben a szavak közvetlen kapcsolatban állnak, ha úgy tetszik, magával a teremtéssel.

Kedves Olvasó Tanulók!

Darvasi László (1962) írói lapjáról töltöttem le azt az elbeszélést, amelynek részletét itt olvashatjátok ma a Gyöngyhalászban, mielőtt a nyári szünet megkezdődne. Lehet, hogy a két és fél hónapnyi szabadság alatt kedvetek támad, hogy belenéztek abba a kötetbe is, amelyben ez a szöveg nyomtatásban is napvilágot látott. A hosszabb elbeszélés a **Vándorló sírok** című 2012-es novelláskötetben (Magvető) jelent meg. Jól érzékelteti a történetformálás lehetőségét, a novella felől az elbeszélés határait átlépő történetmondás eljárásait. A diákok számára olykor nehéz megkülönböztetni a novella és az elbeszélés közötti különbséget. Fernando Asahar története műfaját tekintve elbeszélés, amely a novella feszes ívű, egyetlen eseményre kiterjedő, kitérők nélküli narrációjával ellentétben nagyobb, illetve itt: nagy időszelvet befogó történet, epizódokkal, kitérőkkel, több szereplővel.

Fernando Asahar költő, nagy hatású teremtő, aki alkotásaival képes befolyásolni a világ alakulását. Varázsló. Titok, rejtély, misztikum övezi. Ezért kerül több, mint három évtizedre börtönbe.

Jó olvasást!

Bence Erika

Miért jó úszni?

Sokan talán ott követik el a legnagyobb hibát, hogy azt hiszik, egyféle sportot kell rendszeresen, egész éven át úszni. Ez persze versenyzők esetében igaz csak. Ha a földi halandó egyszerűen csak jó kondiban akar lenni, akkor nem kell egyfajta sporthoz ragaszkodnia. Mindig olyat kell választani, ami a legegyszerűbb, amihez leginkább adottak a feltételek. Nyáron ez általában az úszás.

Az úszás nagyon hasznos. Egyrészt azért, mert megmozgat minden izmot – kart, lábat, hátat, de a felhajtóerő miatt nem terhelődnek az ízületek. A víz ellenállása miatt viszont intenzívebb munkát kell végezni, ha előre akarunk jutni. Eközben fejleszti a kondíciót, erőt, állóképességet és rugalmasságot biztosít.

Úszás közben az oxigénfelvételünk és -leadásunk egyensúlyban van, így javul a tüdő és a szív vérkeringése, egyenesen lehet növelni a teljesítőképességünket. Segít a helyes testtartás kialakításában, megtartásában is. Kiváló gyógyhatásai mellett érdemes megemlíteni az úszás szépségét: testünk szinte súlytalanul lebeg a medencében vagy a tóban, hideg víz vesz körül bennünket – igazi ellazulást nyújt számunkra.

Hogyan ússzunk?

Teljesen mindegy. Ha valakinek a pillangómódszer a legkényelmesebb, legkedvesebb, akkor csak tessék. Két fontos dolog van azonban: az első, hogy vízbe tett fejjel ússzunk! Aki nem így tanult meg eredetileg úszni, annak ez egy kis gyakorlást igényel, de feltétlenül megéri a fáradságot. Ha a fejünket kint tartjuk, a gerincünk meghajlik, és hamar megfájdulhat a hátunk. Pont az úszás egyik lényege vész így el.

Nagyon fontos még az időtartam. Ha egyszer nekikezdünk, legalább fél órát érdemes úszni megállás nélkül. Nem számít a táv és a sebesség sem, csak az idő. Mindenkinek ki kell alakítania saját ritmusát, amelyben kényelmesen kibírja a fél órát. Nem kell sietni, a fontos az, hogy végig tartsuk a ritmust. Nem jó, ha az elején rohanunk, hagyjuk a vizet, a végén pedig fuldokolva, kapkodva igyekszünk a me-

dence végéhez. Végig kényelmesen, egyenesen kell úszni. Ha élő víznél nyaralunk, ott se mondjunk le az úszásról. A gumimatracon való lebegés vagy a vízben labdázás, pancsolás mellett hódolhatunk kedvtelésünknek: egy kicsit mélyebb vízben nyugodtan leúszhatjuk a medencében megszokott távot. Érdemes már érkezéskor kinézni egy távot – mondjuk sziklától szikláig –, és azt naponta egyszer végigúszni. Pontosabban annyiszor úszni oda-vissza, hogy meglegyen a fél óra.

Milyen hatással van az úszás egy fejlődő szervezetre?

1. Kiegyensúlyozottan terheli meg a csontozatot és az izmokat, sőt, az ízületeket szinte alig. Nincsenek ütések, hirtelen nagy terhelés, esés. Úszássérülés vagy -baleset gyakorlatilag nem létezik.
2. Az úszás hatására egészségesen fejlődik a csontozatod és izomzatod, ennek pedig fontos a szerepe abban, hogy elkerüld az időskori csonttritkulást, mozgásszervi bajokat.
3. Kifejezetten ajánlják az orvosok gerincferdülés kiküszöbölésére, mellkasi bántalmakra, mivel az izmok szinte mindegyike egyenesen vesz részt az úszásban.
4. Nagy energiaszükséglettel jár, így úszás során a túlsúlyos gyerekek sikeresen fogyhatnak.
5. Hosszú távon növeli a tüdő befogadóképességét, javítja a légzést.
6. Szív- és érrendszered fejlődésében is segít.
7. A mozgás elengedhetetlen a fizikai és lelki frissességedhez.
8. A ritmusérzéked is fejleszti.

Környezetbarát sportfelszerelés

Hogyan kapcsolódhat össze a sport és a környezetvédelem? Például a környezetbarát sportfelszerelések használatával.

Táskák

Válassz olyan táskát, ami újrahasznosított anyagból készült. Így táskánként ugyanannyi környezetszennyező anyagot spórolsz meg, mint ha 20 db 2 literes műanyag palack kerülne a földre.

Labdák

Ha teniszlabdát veszel magadnak, vagy akár a kutyádnak, akkor előbb nézd végig a kínálatot. A márka nélküli labdák gyakran nemcsak tovább tartanak, de újrahasznosítható papírcsomagolásban lehet őket venni, a műanyag vagy a fémdobozok helyett. Ezzel egy év alatt több mint egy kiló műanyagot spórolsz meg.

Kesztyűk

Próbáld kerülni az olyan kesztyűket, amelyeket PVC műanyagból készítettek. A PVC gyártása hozzájárul a levegő- és vízszennyezéshez, ráadásul nagyon sok energiát igényel, ha újra akarjuk hasznosítani, és mérgező, ha elégetjük.

Sisakok

Keress olyan sisakot, ami újrahasznosítható anyagból van, és így te is hozzájárulhatsz ahhoz, hogy megóvjuk a Földet az egyre több szeméttől. Például, ha csak minden huszadik ember használna újrahasznosítható biciklis bukósisakot, akkor több tonnával kevesebb hulladék kerülne a környezetünkbe.

Teniszütő

Ahelyett, hogy olyan ütőt választanál, amely nem újrahasznosítható anyagból készült, inkább próbáld ki egy természetesebb változatot! Csak az utóbbi években 20 százalékkal nőtt az olyan ütők eladási aránya, amelyek előállításához természetes anyagokat használtak, és így 11 ezer kiló szintetikus anyagot és 85 ezer liter gázolajat takarítottak meg az előállítási folyamatok közben.

Nyár – meleg, tikkasztó hőség. Mindenki nyaralni szeretne menni. Egy tó partján ülni és lógatni a lábunkat. Azonban ez a kikapcsolódás rengeteg veszélyt rejt magában!

Leégés, dehidratáció, csípések és még számos más veszély. Adunk pár tippet, hogyan is próbáld elkerülni ezeket a kellemetlen sérüléseket.

Dehidratáció

A forró nyári napokon léphet fel a veszélye. Ugyanúgy, mint a hőségütának, hőségrocsnek.

– Ha tehetjük, próbáljunk meg légkondicionált otthonunkban maradni, vagy olyan helyre menni, ahol van légkondi.

– Igyunk sok vizet! Nagy melegben a szervezetnek több vízre van szüksége. Habár ez egyaránt függ az igénybevételtől és az elpárologtatott víz mennyiségétől.

– Akkor is igyál, ha nem vagy szomjas! 4-5 dl-t minden egészséges embernek meg kell innia óránként.

– Ha észreveszed, hogy valaki zavarosan viselkedik a napon, hívd segítségét!

Hőgörcs

Fájdalmas izomgörcsök, amelyek valamilyen tevékenység alatt keletkeznek meleg időben. A görcsök a vállakban, a hasban és a combokban jelentkezhetnek.

ZSIBONGÓ

Hogyan kerüljük el a nyári sérüléseket

Hőstressz

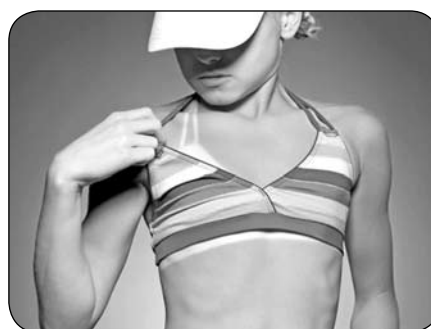
Ekkor testünk már nem képes fenntartani a működéséhez szükséges funkciókat az elvesztett só és folyadék miatt. Valójában a test megpróbálja megvédeni magát a nagyobb mértékű hőemelkedéstől. Tünetei: izzadás, intenzív szomjúságérzet, szédülés, émelygés, gyors vagy lassú pulzus.

Hőguta, hűtítés

Életveszélyes helyzet! A test nem tudja szabályozni a hőmérsékletét. A só és a folyadék-háztartás csökken, a testhőmérséklet az egekbe szökik. Tünetek: magas testhőmérséklet, tájékozódási zavar, szédülés, száraz és forró vagy izzadt bőr.

Túlbarnulás

Túlbarnulás esetén a nap megrongálhatja a bőrt, fájdalmas leégéseket, hőkiütést okoz. Sok tudós szerint a túlbarnulás – pontosabban az ezt okozó erős UV sugarak – az okai a bőrrák kialakulásának.

De itt van pár tipp, hogy elkerüld:

– Próbáld meg a lehető legkevesebbet lenni a napon 11 és 15 óra között!

– 30-as vagy nagyobb faktorú naptejet használj!

– Laza ruhákat viselj, és hordj kalapot!

– UV-szűrős napszemüveget hordj!

– Kétóránként kend be magad naptejjel!

– Védj az ajkaidat, füledet, lábfejeidet!

Biztonságos úszás

– Soha ne ússz egyedül!

– Próbáld olyan partszakaszt, tavat vagy egyéb helyet választani, ahol van vízimentő!

– Tanulj meg úszni!

– Az elővigyázatosság és a felügyelet még akkor is fontos, ha már tudsz úszni.

– Tudakolódj az időjárás alakulásáról, mielőtt fürdőzni mész! A viharok, erős szelek veszélyesek. Ilyenkor semmiképp se fürdölj!

– Vigyázz a veszélyes hullámok és letörések, örvények miatt! Ha ilyet tapasztalsz, próbáld meg a part felé úszni!

Utazási tanácsok

Fontos, hogy előre megtervezzük, hogy hova menjünk, ha baj van! Javasolt egy „úti gyógyszerár” elkészítése is. Ehhez adunk most pár tippet:

– Rakj be két receptet és két adag gyógyszert a csomagod két különböző részébe!

– Vigyél egy kis gyógyszeres dobozt és egy kis elsősegélydobozt, amely olyan alapvető panaszokra lehet gyógyír, mint például a fejfájás, hasmenés, különböző horzsolások stb.

– Ha különleges helyre megyünk, trópusi, féltrópusi környezetbe, mindenképpen vigyünk magunkkal antibiotikumokat, és legyünk tisztában az ott fellelhető betegségekkel.

– Ha messzire utazunk, figyeljünk az ételre! A biztonságos ételeket melegen és gusztusosan szolgálják fel! A kevésbé biztonságosakat pedig szobahőmérsékleten, kocsonyás állagban. Ekkor inkább ne fogyasszuk el az ételt!

Nyári frizuraötletek

A forró napsütések és feledhetetlen vakációk évszakában nincs is jobb, mint külsőnket kicsit megújítva nagyobb önbizalommal átélni a nyári pillanatokat. Egy új frizura, és máris jobb a hangulatunk. Lássunk néhány tippet!

Laza balerinakonty

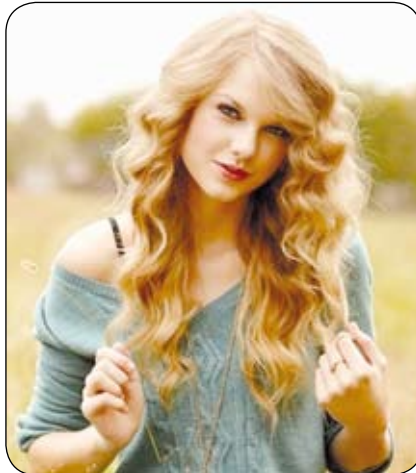
Nemcsak praktikus a nyári kánikulában kontyba kötni a haját, de egy ilyen lazább változattal trendi frizuránk lehet a minden napokban. Nem érdemes szoros kontyot kötni, mert az kényelmünkben feszélyez.

Sikkes oldalsó copf

A csavart és fonott hajak is hatalmas divatban vannak. Akár egymagad is elkészítheted, még szebb lesz, ha a copf megkötője nem látszik – egy hajtincssel tekerd át!

Légies hullámok

A játékos, hullámos haj a természetes és nőies szépséget idézi, ezért egyetlen hosszú hajú lány sem tévedhet egy ilyen

frizurával. Csak egy körkefe és egy hajszerítő szükséges hozzá, majd tincsenként kis türelemmel gyönyörű hajkoronát varázsolhatsz magadnak.

Romantikus, szélfújta frizura

Laza, tündéri frizura, amelyet néhány hajcsat segítségével akár egyedül is elkészíthetsz. Nem kell tökéletességre törekedned, néhány tincs kimaradhat a csavarból. Virágos hajdíszekkel is feldobhatod.

Alacsony copf

A klasszikus frizurakedvenc az idén is hódít. Amennyiben hosszú hajadat copfba kötnéd, ne felejtse el a hajgumi körül körbetekerni egy tincset, így sokkal esztétikusabb és különlegesebb hatást érthetsz el.

Vége itt a jó idő, amire mindenki várt! Levehetjük a sok ruhát, és végre élvezhetjük a lenge, kényelmes, nyárias viseleteket. Ám érdemes odafigyelni egy-két dologra, nehogy mindez ellenünk forduljon. Sajnos vannak olyan dolgok, amik sokat elárulhatnak az emberről. Ezek sokszor kiábrándítóak, esztétikailag hátrányosak, előnytelenek lehetnek.

Íme pár tipp, mire figyelj a legmelegebb évszakban:

Szépség szabályok nyárra

– A lábad mindig legyen ápolat, nyitott cipőben főként! A lekopott körömlakk, repedezett sarok igen illúzióromboló látvány, főként szép, feltűnő szandállal kombinálva.

– Fontos a megfelelő cipőméret választása. Soha ne vásárolj kisebbet vagy nagyobbat a lábméretednél! A nagyobb szandálban az ujjak a cipő elejébe „kapaszkodnak”, míg a kisebbről lelóg a láb, ami feltörheti azt, és lábdeformitást is eredményezhet.

– A lábbelid legyen kényelmes. A kényelmes nem feltétlenül lapos. Sőt! Orvosilag bizonyított, hogy az egészséges támasztékhoz 3-4 cm-es sarok kell.

– A nyári smink nem engedi meg a túl sok festéket. Használj UV-szűrővel ellátott termékeket. Egy kevés szempilláspirál, szőfény azonban ápolat benyomást sugall.

– Nem túl esztétikus látvány a csipőnadrág, ha viselőjének súlyfeleslege van, és el-

szorítja, „kettévágja” a csipőjét. Ne öltözködj mindenáron az aktuális divat szerint!

– A fehér szín nyáron jó választás lehet, mivel tisztítja a napsugarakat, ezáltal kevésbé lesz meleged, de nem túl praktikus. Figyelj oda, hogy fehér ruháddal hová ülsz, dőlsz, mert kellemetlen meglepetés érhet, amit nemcsak nehéz eltávolítani, de egészen hazáig kell feszengeni benne.

– Többet törődj a hajaddal, mint mások. Egy héten egyszer tegyél fel pakolást, minden mosás alkalmával használj balzsamot, ne csak sampont. A napsugarak, a strandolás kíméletlenül bántanak a tincseinkkel, kiszívják, szárazzá teszik, máskor sokkal többször kell haját mosnunk, mert gyakrabban zsírosodik a fejbőr izzadása miatt.

– Végül egy utolsó tanács: Ha csinosan szeretnél felöltözni, az lehet egyben kényelmes is. Nincs rosszabb látvány annál, ha egy lány szenved egy kényelmetlen öltözékben.

Színek, formák és minták kavalkádjával jön a nyár!

és színes gyöngydíszítéssel, a ruhák és kiegészítők esetében is. A szezon legtrendibb irányvonala a magas derekú farmersort és overall.

Equatorial stílus

Az egzotikus minták – gyümölcsök, pálmák – egymással való társítása a legforróbb nyáron is üdítően hat. Különböző típusú hímzett farmerek, tetőtől talpig egzotikus mintákkal, élénk színek és divatos minták teszik a felsőket és a rövidnadrágokat tökéletes nyári viseletté.

Coastline stílus

Svájci csipke, hímzés és szalagok fémjelzik a nyár legletisztultabb kollekcióját. A nyári ruhák, koptatott farmerek és nyomott minták tökéletesen társíthatók szandállal, táskával és kivágott csizmával. Ideális viselet a Francia Riviérára!

Mickey-stílus

Ez a stílus Mickey Mouse retrováltozatát tükrözi mind a

pulcsikon, mind a pólókon. Rövidnadrággal vagy farmerrel viseld, a fiatalos hatás elérése céljából.

Countryside stílus

Könnyed hatás, kislányos báj jellemzi ezt a stílust. Pasztell virágmintákkal díszített ruhák, felsők, vintage hatással.

A legfrissebb női trend overallalokból, lenge ruhákból, miniszoknyákból és rengeteg rövidnadrágból áll. Nézd meg, milyen kollekciókban ékeskedhetsz az idén, és élvezd a könnyed nyarat!

Carnival stílus

Élénk minták és színek fortagában egy kis népies jelleg – ez a carnival stílus. A 70-es évek inspirációjában a kollekció lenge, mintás sortokat tartalmaz, ezüst

Itt a nyári lábbelik korszaka. Iktasd be a heti szépségápolási rutinodba az otthoni lábkényeztetést. A következő összeállításban a leggyakoribb problémákra nyújtunk gyors, egyszerű megoldást.

Repedezett sarok

Lábad közel 900 lépés terhét cipelik naponta. Ez különösen megviseli a sarkat, ha van egy kis túlsúlyod vagy rendszeresen futsz. A sarok repedezett bőrének puhítására használj hidratáló pakolást, majd egy-két órára húzz vékony pamutzoknit.

Pihe-puha lábak

Fáradt láb

Áztasd a lábadat sóval dúsított langyos vízbe. Adj hozzá pár csepp eukaliptuszolajat vagy törj meg mozsárban néhány szem szegfűszeget, és szórd a vízbe. A só segít a szervezetnek feldolgozni a keletkezett tejsavat, az olajok stimulálják a vérkeringést és az idegvégződéseket.

Vízólyag

Mosd meg a hólyagot vízzel és szappannal, a fertőzések elkerülésére használj antibiotikus ecsetelőket. Otthon hagyd szabadon a bőrt, így gyorsabban gyógyul.

Bőrkeményedés a talpon

Ne vágd le az elszarusodott bőrt, mert begyulladhat. Használj glikolsavas lábkremet, ez elősegíti az elhalt, szarusodott bőr lehámlását.

A legegyszerűbb lábradírok a konyhából

A sarok bőre hússzor vastagabb, mint más testfelületeké, ezért puhítására olyan

dörzsölőanyagokat is használhatsz, mint a só, a cukor és a kukoricaliszt.

Lazító pedikűr

Ha gyakran fáj a lábad, szánj néhány percet egy lazító, szépítő pedikűrre.

1. Radírozd le a durva, száraz bőrt habkővel.
2. A vizes lábat dörzsöld át fürdősóval.
3. Áztasd meleg vízben serkentő hatású borsmenta- vagy rozmaryn-fürdőolajjal.
4. Töröld szárazra. Nyomkodd hátra a körömágyat fapálcával.
5. Tegyéél az ujjak közé elválasztó szivacsot, és jöhet a lakkozás.

BIZALMAS SOROK

„Kedves Bizalmas sorok!

Kérlek, segíts! Van egy fiúval kapcsolatos problémám. Hetedikes lány vagyok. Az év elején nagyon jóba lettem egy fiúval, nevezzük X-nek. SMS-eztünk, sokat együtt voltunk, együtt mentünk a télen korizni. Időközben az egyik fiú az osztályból, Y megtett mindent, hogy szétválasszon bennünket. Mellesleg X az egyik legjobb barátja. És ez sikerült is neki. Egy ideig nem is nagyon beszéltünk, csak köszöntünk egymásnak. Mostanában meg úgy tűnik, jobbra fordul a helyzet. Újra SMS-ezünk, és tegnap megkérdezte tőlem, hogy szeretem-e még. Most már a Facebookon is chattelünk. Eleinte undokoskodott velem, de most már egészen normális lett. Igaz, csajozási tippet kért tőlem. Időközben kiderült, hogy velem voltak kapcsolatosak a kérdései, mert megkérdezte végül, hogy akarok-e vele járni. Én hirtelen nem tudtam mit válaszolni. Kaptam néhány nap gondolkodási időt. A barátom szerint csak hülyít. Mit tegyek? Járjak-e vele újra, vagy sem?! Help! Help!

Samuka”

Válasz:

Kedves Samuka!

Igazán megértem, hogy kételkedsz a fiúban, mert csalódtál benne, és a tettei sem vallanak olyan valakire, aki tudja, mit akar. Nem valami jó ötlet az sem, hogy tőled kér csajozási tippet, még akkor sem, ha téged szeretne meghódítani újra. Jó lenne, ha hallgatnál a megérzéseidre, és ha úgy érzed, hogy gondolkodnod kell, mit is válszolj neki, akkor az arra utal, hogy a fiú már nem jelenti azt neked, amit korábban. Hogy mindketten biztosak legyetek az érzéseitekben, jó lenne, ha inkább egyszerű barátkozással kezdenétek újra a kapcsolatokat, mert úgy látom, újra kell építeni a bizalmat köztetek. Az idő meg majd megmutatja, hogy az, ami újraindult, barátság-e, vagy mélyebb érzelmekről van szó. Tehát BARÁTKOZZATOK.

„Kedves Bizalmas sorok!

Én egy 8. osztályos lány vagyok. A gondom, a legjobb barátnőmmel kapcsolatos. Elsős korunk óta szinte elválaszthatatlan barátnők vagyunk. Mindent együtt csináltunk, még a nyári szünidőben is ugyanazokba a táborokba jártunk, hogy ne kelljen különválnunk egymástól. Ha valamelyikünk bajban volt, a másik mindig kiségitte. Azt terveztük, hogy együtt megyünk a szomszéd faluba, a búcsúba, de én közben megbetegedtem, és nem tudtam elmenni, így ő is itthon kellett, hogy maradjon. Két hétig ágyban feküdtem, közben a »legjobb barátnőm« a leckét nem hozta rendszeresen, és elkezdett a hátam mögött szövetkezni néhány osztálybeli lánnyal. Amikor visszatértem a suliba, az egyik lány nagyon sértő dolgot mondott nekem. Másnap meg a saját »legjobb barátnőm« ugyanezt mondta a telefonba. Én ezt számon kértem tőle, de ő azt állította, hogy ő semmi sértőt nem mondott nekem. Mivel a legjobb barátnőm, úgy gondoltam, kiengesztelem egy nagy tábla csokival, amit nagyon szeret, és még bekereteztetem az egyik képet a régi szép időkből, amelyen ketten vagyunk, és odaadtam neki. Néhány napig rendben volt minden, de utána újra csúnyákat mondtak rólam. Az idén is osztálykirándulásra mentünk, és azt gondoltam, hogy most is együtt fogunk ülni, úgy, mint régen, és az ablaknál cseré-

lődünk. Az indulás előtti este megírta, hogy nem velem fog ülni, hanem K.-val. Amikor megkérdeztem, hogy miért, azt válaszolta, hogy másokkal is szeretne barátkozni, nemcsak velem. Bezzeg, amikor valamilyen ünnep van, karácsony, szülinap, húsvét, amikor ajándékozás van, továbbra is barátok vagyunk, de amikor nekem kell ajándékot adni, elhallgatja. A kedvenc könyvem nála van, és sehogy, hogy visszaadja, hiába kérem tőle. Nem tudom, mi lesz a barátságunkkal. Mit tegyek? Szeretném, ha a régi jó barátnők lehetnénk! Kérlek, segíts!

Osztálykirándulás”

Válasz:

Kedves Barátnő!

Úgy látom, lassan el kell fogadnod, hogy nem tudod visszafordítani az eseményeket, és visszahozni a régi szép időket. Azt is el kell könyvelned, hogy a barátságok nem jelenti ugyanazt mindkettőtöknek, hogy számokra fontosabb, mert csak órá építetted, nincsenek más barátnők az életedben. Téged egymás után érnek a sérelmek, de továbbra is ragaszkodsz hozzá. Gondold át, ha csak fájdalmat és bánatot kapsz tőle, akkor minek is az ilyen barátság?! A hátad mögött sérteget, nem segít, mint régen, anyagilag kihasznál, te meg még azon gondolkodsz, hogyan mentsd meg ezt a barátságot. Azt hiszem, itt az idő, hogy feladd a harcot, és megszakítsd a most már nem létező barátságot. Ezt addig tedd meg, amíg van valamennyi az egészséges önbecsülésedből. Ha így folytatja a lány, végül majd magad is elhiszed, hogy senki sem tart jónak arra, hogy a barátja legyenél. Biztos vagyok benne, hogy nem egy lány nagyon is szívesen barátkozna veled, ha nyitottabb lennél feléjük. Nézz olyan tevékenységek után, amelyek a barátnődtől távol esnek, és ott keress magadnak szórakozást. Ha kell, írd neki egy levelet, amibe beleírsz minden gondolatodat és érzelmeket vele kapcsolatosan, és amikor kiírtad magadból, ami benned van, égesd el (biztonságos helyen), a hamvait pedig temesd el. Ekkor sírj, és búcsúzz el ettől a barátságtól, hogy tiszta szívvel indulhass az új barátságok felé.

„Kedves Bizalmas sorok!

Egy hónappal ezelőtt újra találkoztam egy fiúval, akit már hosszú ideje nem láttam. Az apukám barátjának a fiáról van szó. A múlt hétvégén egy családi ünnepségen voltam náluk, ahol egész idő alatt néztük egymást és mosolyogtunk. Úgy tűnt, hogy én is tetszem neki. Küldtem neki üzenetet, és telefonon beszélgettünk is, de azóta nem jelentkezik. Mit tegyek? Nagyon tetszik! Kérlek, segíts!

Love L.”

Válasz:

Kedves Tini!

Te megtettél minden tőled telhetőt: nézted, mosolyogtál rá, felhívtad, beszélgettél... Megmutattad neki, hogy érdekel. A következő lépés már a fiúé. Ha továbbra is így keresed a társaságát, mint eddig, féltő, hogy rámenősnek fog tartani. Ha többet szeretett volna tőled, biztos, hogy folytatta volna a veled való beszélgetéseit. A fiúk nem annyira szégyenlősek, mint gondolod. Ha megtetszik nekik valaki, gond nélkül megteszik az első lépést. Nem marad más számokra, mint hogy nem gondolsz rá, és idővel elfelejted.

„Kedves Bizi!

Én egy 13 éves lány vagyok, és boldogtalan. Csak azon jár az eszem, hogy miért van az, hogy a barátnőim sokat esznek, édeségeket, rágcálnivalót, isszák a szörpöket, és meg sem kottyán neki, soványak maradnak. Én meg ügyelek arra, hogy mit és mennyit eszek, és rögtön meghízok, ha nem vigyázok. Az elmúlt időben tíz kilót fogytam, de úgy tűnik, ismét magamra szedtem néhány kilót. Miért van ez így? Ez egy nagy igazságtalanság?

Manóka”

Válasz:

Kedves Manóka!

Sokszor gondolkodok én is ugyanezen, hogy a természet megtréfált bennünket. Ám az, hogy ki milyen lesz, nagyon nagy fokban a veleszületett adottságoktól függ, a génektől, amelyeket a szüleinktől, nagyszüleinktől, az őseinktől örököltünk. Valamikor réges régen, a túlélést biztosította a súlyfelesleg, és a szervezetünk erre a túlélésre rendezkedett be. De mindig arra gondolj, hogy a testünk, a szervezetünk egy gépezet, amelynek az üzemanyaga a tápanyag, amit elfogyasztunk. Ha kevés üzemanyagot viszünk be a szervezetünkbe, a gép lassul, és kevesebb kalóriát fogyaszt, hogy működni tudjon. Ez történik akkor is, amikor fogyókúrázunk, és csökkentjük a tápanyagbevitelt. Ha egy idő után elkezdünk »normálisan« étkezni, a szervezetünk, mert spórolós módban működik, elraktározza a felesleges kalóriákat a zsírszövetbe.

Ha rendezed az étkezési szokásaidat, és legalább napi öt étkezést iktatsz be, visszaáll a normál üzemmód. Ugyanakkor csökkentsd az édeségek, péksütemények, ropik, rágcálnivalók, egészségtelen, szénsavas italok bevitelét. Ha helyettük sok gyümölcsöt, zöldségféléket fogyasztasz, és nem feledkezel meg a rendszeres mozgásról sem, amivel biztosítod, hogy a tested gyorsabban elégesse a sejtekben a bevitt kalóriát, nem lesz gondod a súlyfelesleggel. Semmi esetre se koplalj, ne hagyj ki egy étkezést sem, mert az egészséged rovására mehet. A legjobb, ha orvos segítségét kéred a számodra megfelelő súly beállítására. A torna, a mozgás, tánc, kerékpározás, korcsolyázás, futás, ugrókötélvezés stb. mindenféleképpen jót tesz.

„Kedves Bizalmas sorok!

Nagyon boldogtalan vagyok, mert minden napom lázálom. Összeveszttem a legjobb barátnőmmel, és ő csúnya pletykákat kezdett terjesztetni rólam. Mindenki ellenem fordult. Senki sem barátkozik velem az osztályból. Nagyon egyedül érzem magam. Igaz, vannak barátaim, aki szeretnek, de velük nagyon ritkán tudok találkozni. Fiús problémám is van, mert megtetszett az egyik fiú, aki régebben udvarolni akart, és időközben kiderült, hogy csak hülyített. Mindemellett még az anyukámmal is állandóan csak veszekszem. Az osztályzataim sem a legfényesebbek... Semmi sem sikerül... Mit tegyek? Kérlek, segíts!

V. B. F.”

Válasz:

Kedves V. B. F.!

Van az úgy az életben, hogy az ember feje fölött összecsapnak a hullámok. Te is egy ilyen időszakban vagy, és nagyon sötétben látod a dolgokat. Egyet azért tudnod kell, sokan érzik magukat hasonlóan, mint te. Mindenkinek van gondja, és mindenkinek a sajátja a legrosszabb, a legfájóbb. Gondolj azokra a fiatalokra, akik nálad sokkal rosszabb helyzetben vannak, elveszítették a szüleiket, az árvíz vagy a tűz elpusztította az otthonaikat, nincs miből megélniük, vagy azokra a fiatalokra, akiket a szüleik nap mint nap fizikailag bántalmaznak stb., ilyenkor a saját problémánk mintha eltörpülne mellettük. Gondolj arra, hogy virradat előtt a legnagyobb a sötétség, hogy eső után mindig kisüt a nap. Ami a barátnődet illeti, hagyd a csodába. Nézz körül, és meglátod, az osztályodban is akad majd egy-két lány, aki nem fordult el tőled, velük barátkozz inkább, vagy vedd fel a kapcsolatot a szomszéd osztálybeli lányokkal. Az idő megmutatja majd, hogyan állsz a fiúval, addig is legyél vele kedves, barátkozz vele is. Anyuval meg próbálj meg leülni egy őszinte beszélgetésre, mert biztos vagyok benne, hogy a gyakori összetűzésekben mindkettőtök problémái közrejátszanak. Azt is számba veheted, hogy melyek azok a dolgok, amik miatt az utóbbi időben összevesztetek, és gondold át, hogy hogyan tudnátok építő jelleggel megoldani őket. Néha elég, ha tudatosul bennünk, mi is a probléma, ilyenkor meg is előzhetjük azt.

„Kedves Bizalmas sorok!

Tizenegy éves lány vagyok, a szimpátiám meg 14 éves. A szüleink már egészen fiatal koruk óta barátkoznak, ezért gyakran együtt vagyunk. Már régóta szeretem. Néha, mikor az iskola folyosóján összefutunk, és egymásra nézünk, úgy tűnik, megáll az idő, csak ő meg én vagyunk. Most fejezi be az általánost, és őszre középiskolába megy, én meg maradok a suliban. Félek, hogy többé nem fogunk annyit barátkozni. Ő nem tudja, hogy tetszik nekem. Nem tudom jó lenne-e, ha megmondanám neki, mit érzek. Vagy inkább tartsam meg magamnak? Szerinted mi a jobb? Kérlek, segíts eldönteni!

Csoki-moki”

Válasz:

Kedves Csoki-moki!

Jó lenne, ha még egy jó ideig megtartanád magadnak az érzelmeidet, és az idő majd megmutatja, hogy mi is lesz köztetek. Mert, ha belegondolsz, amikor ő elsős lesz, te még csak 12 éves leszel. Negyedik osztályos korában, meg te „már” 15 éves leszel, ami akkor már nem számít majd olyan nagy korkülönbségnek. Mivel a szüleitek barátkoznak, biztos, hogy akad majd nem egy alkalom, hogy együtt legyetek. Akkor majd meglátod, hogy valóban létezik-e köztetek az a „varázslatos” perc, amikor megáll az idő. Ha néhány év múlva is marad minden a régiben, mond majd el neki, mit érzel iránta. Ha meg kiderül, hogy nem az van köztetek, amit reméltél, akkor a ritkább találkozási lehetőség jelenthet gyógyírt, és segíthet túltenni magad a csalódáson.

Száz éve utazhatunk repülőgépen

1914 januárjában szállt fel az első utasszállító repülőgép. Ez akkor még csupán egyetlen utast tudott szállítani. Ma ezernyi repülőjárt szeli az étert, és egyszerre nagyjából félmillió ember tartózkodik a levegőben. Az útvonalakat tekintve azt is megnézhetjük, hol sűrűsödnek be a vonalak, és hova repül igen kevés gép. Láthatjuk, hogy Európában és Észak-Amerikában, valamint Kelet-Ázsiában a legsűrűbbek a vonalak.

Az utasszállítás története 1914-ben kezdődik: Tampa Bay-en, Floridában januárban fölszáll az első utasszállító repülőgép. Eddig a pillanatig a repülés tudósok és feltalálók hóbortja volt, innentől azonban vállalkozók kezdenek működtetni járatokat, amelyek A-ból B-be viszik az utasokat. A repülés a közlekedés egyik formájává válik. Az első vállalkozó egy floridai üzletember, Percival Elliott Fansler az, aki elindítja a Tampa–St. Petersburg járatot. A két, viszonylag nagy

A repülőutak útvonala és sűrűsége

A Wright fivérek gépe

település egymástól nagyjából 20 mérföldnyi távolságban van, és közúton bonyolult, gőzhajón pedig lassú volt köztük a közlekedés. Ideális az új repülőjárt számára... Az igaz ugyan, hogy ezen a repülőgépen egyszerre csak egy ember tudott utazni. A jegyek 5 dollárba kerültek, de az első jegyet egy nyilvános árverésen adták el 400 dollárért St. Petersburg akkori polgármesterének, Abram C. Pheilnek.

Ekkortól kezdve a repülés története hihetetlen fejlődésen megy keresztül. Jól szemlélteti ezt néhány adat: az eladott repülőjegyek száma 1914-ben 1205, 1917-ben már 3065, 1919-ben 6549. Ebben az évben jött létre az első nemzetközi repülőgépjárat is London és Párizs között. Nem sokkal később már el lehetett jutni Angliából Ausztráliába repülőn – ez azonban még tíz és fél napot vett igénybe...

Miként az első, a második világháború is hatalmas technikai fejlődést hozott a repülésben. 1942-ben már 3,5 millió repülőjegyet értékesítettek. Nem sokkal a 2. világháború után megjelentek a sugárhajtású repülőgépek, a járatok és az eladott jegyek száma a sokszorosára nőtt. És az addig nagyinak tűnő világ izolált helyei lassan összekapcsolódtak, és a világ egyre kisebb lett. Az 1980-as évekre a repülés tömegek közlekedési eszközévé válik – pedig ekkor még meg sem jelentek a fapados légitársaságok. Végül pedig a 2000-es években világválságtól és terrortámadásoktól lett hangos a repülés története.

Felvetődik a kérdés, hogy meddig bírja a Föld erőforrással, illetve, hogy az okozott környezeti károk mekkorák. A járatok számának növekedésével, a repülőgépek által kibocsátott CO₂ mennyisége szintén növekszik, 2050-re elérheti a 2,5 milliárd tonnát. Mindezekkel a problémákkal biztosan kell majd valamit kezdeniük a légitársaságoknak a jövőben. Persze jósolni igen nehéz (főleg a jövőt).

Kisebb az agyunk a kőkorszaki ősemberénél?!

Nem túl ismert tény a paleontológusok körén kívül, hogy az emberi agy kisebb most, mint húszezer éve volt. A kőkorszak vége felé az ősember agya nagyjából 1500 köbcéntiméteres volt, manapság az átlag ennél kisebb, körülbelül 1300 köbcéntiméteres. A kutatók nem biztosak abban, hogy mi okozza ezt a csökkenést.

Számos elmélet született már ennek magyarázatára. Egyesek szerint a testünk is kisebb, mint Crô-magnoni őseinkké, így értelemserűen az agy mérete is kisebb kell hogy legyen. Mások arra gyanakodnak, hogy azért lett kisebb az agyunk mérete, mert jóval hatékonyabb a működése.

A Bristol Egyetem pszichológusa, Bruce Hood egy új elmélettel állt elő erről szóló könyvében. Azért kisebb az agyunk mérete, mert közösségibb életet élünk. Ezt a lehetőséget először Brian Hare, a Duke Egyetem kutatója vetette fel. Amikor az ember képpé vált arra, hogy egymás mellett éljen anélkül, hogy megölné társait, csökkent az agyának mérete is.

Az elmélet alapja az a megfigyelés, hogy a szociálisabb csimpánzok agymérete kisebb, mint a többi csimpánzé. Hare a csimpánzokon kívül a kutyákat is megfigyelte, illetve felhasználta az ötvenes években élt orosz genetikus, Dmitri Belyaev munkáit is, aki a háziasítás folyamatát kutatta. Belayevnek volt egy érdekes kísérlete, rókákat próbált háziasítani. Alig néhány generáció alatt sikerült is neki, közben azt is megfigyelhette, hogy a rókák agya egyre kisebb lett a háziasítás során. A válasz a tesztoszteron lehet, a kezelhetőbb álla-

tokban kevesebb a tesztoszteron. A tesztoszteronnak pedig hatása van az agy méretére. Az embernél természetesen nem a háziasítás okozta ezt a változást, hanem az, hogy megváltoztak az életkörülményei. A vadászó-gyűjtögető életmód helyett letelepedett, növényeket kezdett termesztetni, közösségben élt, szabályokat alakított ki ennek a közösségnek a szabályozására. Egyszerűen jóval kevésbé agresszíven kellett élnie, mint korábban. Felmerülhet a kérdés, hogy az agy méretének csökkenése miatt butábbak vagyunk-e a barlanglakóknál. Nem egyértelmű az összefüggés az agy mérete és az intelligencia között. Ráadásul az agyunk egy-egy területeinek méretei csökkentek, nem átlagosan minden része.

Napelemes útburkolat

Napelemes burkolattal kell lefedni az utakat, amelyek aztán fűtik is saját magukat, és világítani tudnak a sötétben. Ezen az ötleten dolgozik már évek óta egy házaspár, és most már közösségi pénzből fejlesztheti tovább az ötletet. Scott és Julie Brusaw már több mint egymillió dollárt gyűjtött össze az egyik legnagyobb közösségi finanszírozó oldalon, az Indiegogón. A kampány még egy hétig tart, így ez az összeg várhatólag csak növekedni fog. Az ötletet jó néhány éve próbálják valóra váltani, a prototípusok el is készültek. Előnye a napkollektoros burkolatnak, hogy tisztán tartja magát a hótól és jégtől, valamint sötétben led-lámpákkal világít.

Földönkívüliek nyomában

A SETI (Search for Extraterrestrial Intelligence Institute) kutatói szerint nonszokásra megválaszolhatjuk a kérdést, hogy van-e élet a Földön kívül. „Egyelőre nincs bizonyítékunk” – mondta Seth Shostak, a SETI kutatója az amerikai tudományos bizottság (House Committee on Science, Space and Technology) ülésén.

A kutatók három különböző módszert használnak az élet jeleinek keresésére. Az első a robotos küldetések szervezése a Marsra, mint amilyen például a Curiosity. A Mars-járó arra keresi a választ, hogy valaha lakható volt-e a bolygó. De nem a Mars az egyetlen célpont a Naprendszerben: sok más megfelelő világ lehet, például a jeges holdak, mint a Jupiter Európája és a Ganimédesz vagy a Szaturnusz legnagyobb holdja, a Titán.

A második módszer az, hogy a bolygók légkörét vizsgálják: oxigént, metánt vagy más gázokat keresnek, amik élet nyomaira utalhatnak. Shostak szerint mindkét módszer eredményt hozhat a következő két évtizedben. A harmadik módszer, hogy nemcsak az élet jeleit keresik, hanem intelligens élet után kutatnak: a SETI mindenféle jeleket keres: szándékos és régi sugárzásokat földönkívüli civilizációktól. A program sikerességét nehéz megbecsülni, az eddigi tippek alapján pármillió csillag vizsgálata után kaphatunk pozitív eredményt. A SETI viszont egyelőre a csillagrendszerek kevesebb mint egy százalékát vizsgálta meg. A technológia viszont folyamatosan fejlődik, ami javítja a esélyeinket.

Az Arecibo, a világ legnagyobb rádiótvészóvénének tányérrésze fogja fel a világűrbeli érkező jeleket és a tányér felett magasodó vevőorszába irányítja

TECH

Melyik a legszebb Hold-fotó?

A NASA öt évvel ezelőtt bocsátotta fel a Lunar Reconnaissance Orbiter (LRO), a Hold körül 50 kilométeres magasságban keringő, az égitestet feltérképező űrszondát, amely nulladik lépése egy esetleges újabb, emberes Hold-misszióknak.

A szonda pontosan 2009. június 18-án indult a világűrbe, ezt az évfordulót ünnepli meg az amerikai űrügynökség azzal, hogy összeállítottak egy galériát az űrszondák által 4,5 év alatt készített legjobb képekből, amelyekre szavazhat az űrértő nagyközönség. A legjobb fotó a Moon As Art (A Hold mint művészet) című album borítója lesz majd. A győztest a teljes kollekcióval együtt jelentik majd be június 18-án.

Fotó: NASA

Új vegyi anyagok veszélyeztetik az ivóvizünket

Tizenöt új anyagot kíván felvenni az Európai Bizottság az Európai Unió felszíni vizeiben ellenőrzött és felügyelt vegyi anyagok listájára. A bizottság attól tart, hogy a vízminőség nem javulhat, csak romolhat a vegyi szennyező anyagok egy új generációjának megjelenése miatt. Jelenleg 33 anyag szerepel a listán, ezek jelenlétét azért figyelik, mert tudományos bizonyítékok arra utalnak, hogy az emberi egészséget jelentős mértékben veszélyeztethetik. A most felvételre javasolt 15 újgenerációs anyag között ipari kemikáliák, biocid- és növényvédelmi termékek hatóanyagai, továbbá – most először – gyógyszerhatóanyagok szerepelnek. A gyógyszerek esetében fennáll annak a veszélye, hogy jelenlétük károsan hat a vízi környezetre.

RÜGYFAKADÁS

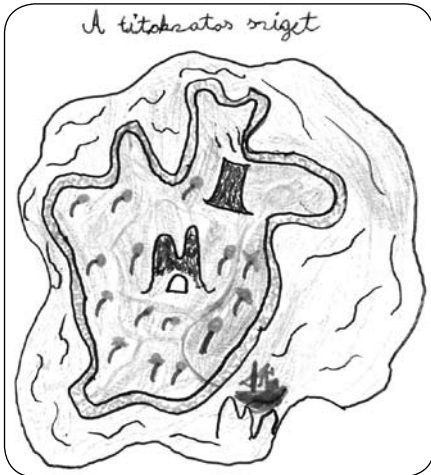

Palackposta

Kedves Megtalálóm!

Az én nevem Robinson Crusoe. Hajótörést szenvedtem az Indiai-óceánon. Egy lakatlan szigetre jutottam. Kérlek, segíts! Szigetem kiugró részén egy sziklás, hatalmas hegy található. Ettől balra homokos part húzódik. A szigeten sok kókuszfa van, és ivóvíz is található. Bármikor veszélyes helyzetben lehetek, mert van egy kitörni készülő vulkán.

Kérlek, ha megtalálod a palackot, ne hagyd cserben!

1951. I. 5.

Tisztelettel: Robinson Crusoe

Pászti Krisztián, 4. osztály, Kókai Imre iskola, Temerin

Rózsa Sándor üldözője voltam

Rózsa Sándor furfangos észjárású betyár volt.

Egy reggelre elhajtotta az összes jószágomat. Ezért úgy döntöttem, hogy segítsek a pandúroknak kézre keríteni a tolvajt. A parancsokkal egy pompás tervet eszeltünk ki. A betyár fülébe juttatjuk, hogy holnap nagy marhavásár lesz a Tisza bácskai oldalán, és kevés katona fog a jószágokra vigyázni. Még aznap este elindultunk a csendőrökkel a partra, hogy elfoglalhassuk a legjobb búvóhelyet. Korán reggel neszt hallottunk a csárda mögül. A betyárok voltak azok. Rejtekhelyükre igyekeztek. Egyszer csak egy nagy porfelhő kerekedett a semmiből. A marhákat terelték. Rózsa Sándor épp el akarta terelni a gulyát, mikor a pandúrokkal lecsaptunk rájuk. Elfogtuk a bandát és a bandavezért.

A betyárok örökre megtanulták, hogy lopni csúnya dolog.

Csabai Zsófia, 6. osztály, Thurzó Lajos iskola, Zenta

Én, a vándor

Sokszor van úgy, hogy a családommal hétfévente kirándulunk. Most is így történt.

Kora reggel indultunk, a nap még szunnyadozott. A vén Duna vezetett utunkon. Arra lettünk figyelmesek, hogy a hullámok a Galambóci vár lábát csiklandozzák. A várat körüljárva végig madarak csicseregtek, békák kuruttyoltak, tücskök ciripeltek. Folytattuk utunkat a szoros felé. A nagy hegyek árnyékában néha-néha felkacagtunk. A kocsiból kiszállva hevesen fújt a szél. Szinte elreptített minket a szorosig, ahol a víz tükörszta habjain játszottak a napsugarak, mintha tündérek táncoltak volna rajta. Közben attól tartottunk, nehogy a közelgő vihar szele megdobáljon minket kavicsokkal. Következő úti célunk a Lepenski vir-i múzeum volt, amely egy fontos archeológiai lelőhely Szerbiában. A Vaskapunál található. Egy nagyobb és tíz kisebb település maradványából áll. Az első emberi nyomok az időszámításunk előtti hetedik évezredből valók. Számos szobor és építmény tanúsodik a helyi lakosok életéről. Szinte átvándoroltunk az időkapun. Aznap nagyon meleg volt, kifáradtunk. S amikor nyugovóra tért a nap, mi is elindultunk haza. Egy darabig még láttuk, hogy csillog a Duna, majd a hold és a csillagok kísérték utunkat.

Mindenki fáradtan várta, hogy hazaérjünk e nagy vándorlás után.

Mogyorósi Vivien, 7. osztály, Nikola Tesla iskola, Topolya

Kedves Pajtások!

Napsugaras, szép vakációt kívánok nektek, és olyan élményeket, amelyek foglamazásba, versbe kíváncskodnak. Ezeket az írásokat várja szeptemberben a Rügyfakadás, hogy oldalain megőrizze közkinccsé tegye, s hogy a következő tanév folyamán bármikor érezhessétek a nyár melegét, és erőt meríthessetek belőle.

Tomán Mária

Ui.: A júniusban érkezett írásokat a szeptemberi számban nyugtázom.

Tudósítás Tündérországból

Tündérországból tudósítok. Itt sajnos sötét van, s hol itt, hol ott egy-egy boszorkány süvít el.

A tündérlányok és tündérfiúk régen sokat nevettek, de most sírnak, s a könnycseppek gyémánttá válnak. Érkezett egy furcsa hír, hogy három medvefejet látott gurulni valaki, majd három oroslánfejet repülni, és végül a sárkánykigyót látták fej nélkül elszállni. Ki lehetett az a bátor vitéz, aki a három kapu őret legyőzte? Kiderítem, akárhogy is lesz! Hát amint mentem, megláttam egy ifjút, megkérdeztem tőle:

- Miért jöttél te erre a vidékre? Mi a neved?
- A nevem János vitéz, az a hír járja, hogy itt mindenki boldog.
- Bár úgy lenne! – feleltem. – Nézz szét, hát mit látsz? Sötétséget, igaz?
- Kik teszik?
- A boszorkányok! – vágtam rá.

Ekkor elszaladt egészen Tündérország közepéig, mikor odaértem, már nagyban folyt a harc, a vitéz odahívatta óriásait, és együtt legyőzték a boszorkányokat, minél több pusztult el a boszorkányok közül, annál világosabb lett. Minden tündér, lányok, fiúk hálából dalra fakadtak, de János még mindig szomorú volt. Odamentem hozzá, és megkérdeztem:

- Miért vagy szomorú? Az egész ország téged ünnepel.
- Azért, mert nincs itt az én Iluskám, csak a sírjáról ez a szál virág.
- Dobb abba a nagy tóba e rózsát, és nézd meg, mi lesz belőle.

Úgy is tett. Hát láss csodát! A róza Iluskává változott. Megörült neki János. Végül a tündérek megválasztották őket királynak és királynőnek. Gyémántpalotát építettek a tündérek könnyeiből. Az országban ezután béke uralkodott.

A mai napig is ott élnek, ha meg nem haltak.

Patócs Fanni, 5. osztály, Hunyadi János iskola, Csantavér

Fekete Musztáng

*A réten a messzeségben,
egy négylábú csoda.
Éz nem egy sima ló,
hanem lélekparipa.*

*Mikor patájával dobbant,
a világ megremeg,
és követeli, hogy tiszteljék
őt az emberek.*

*Ő nem beszél,
nem használ szavakat,
szívvel szól,
s jeleket ad.*

*Ne félj tőle,
mert ő is megriad,
és eltűnik a sötétben,
mint a hegy mögött a nap.*

*Mindennek vége,
újra kell várnod,
hogy rájöjj, hol keresd,
és megpillantod a Fekete Musztángot.*

**Szalmári Viktória, 6. osztály,
J. J. Zmaj iskola, Magyarakanizsa**

RÜGYFAKADÁS

Mi lesz velem a nyáron?

Ma péntek van. Ilyenkor a diákok nem nagyon tudnak figyelni az órákon. Ezzel én is így vagyok. Történelmen, ami ma az utolsó előtti óránk, kis- sé elbambultam. A tanárnő éppen valakit feleltetett, amikor meghallottam a bécsi kongresszus időpontját: 1878. június 13-a. Az idén a tanítás utolsó napja. Ezek után minden mást kizártam a fejemből. Csak a nyár maradt, így hát merengeni kezdtem a szünetemen...

Lehet, hogy olyan lesz, mint amikor Tutajos elment a berekbe Matula bácsihoz, és fát vágott, megölte a kígyókat, egy hal majdnem leharapta az ujját? Valószínűleg nem ilyen lesz a nyaram. Maximum elmegyek a gyümölcsösünkbe, vagy a tóra sétálni, fagyizni, fürdeni, megsétáltatni a kutyámat a barátnőimmel. Ezután Leiner Laura Szent Johanna gimije jutott eszembe. Vajon én is úgy fogok sírdogálni a hercegem után, mint Reni Cortez után? Várjunk csak! Nekem nincs is hercegem! Így ez a gondolat is gyorsan elszállt. Netán úgy fogom tölteni a szünetet, mint Kristie, Jenny Oldfield Élet a Félhold farmon című regényében? Ez a legvalószínűbb. Lovagolok majd egész álló nap... Ez maga lenne a mennyország! Jó, talán nem egész álló nap, de hetente kétszer biztosan meg fogom látogatni a kedvencemet. Lehet, hogy úgy fogok járni, mint Luise és Lotte Erich Kastner A két Lotti című művében? Kiderül, hogy valahol nekem is van egy ikertestvérem? Á, dehogya, biztos nincs!

De azt már tudom, hogy vár rám egy családi nyaralás – ami nem is igazán családi, mert a legjobb barátnőm is velünk fog tartani -, két lovastábor, melyeket nagyon fogok élvezni, több sátorozós buli az unokatestvérem jóvoltából, valamint a rokonaim is hazajönnek a szünetben Kanadából, Svédországból és Németországból is. Még nem biztos, de lehet, hogy a kiskunmajsai barátnőm is meg fog látogatni. Az olasz barátnőmhöz is el fogunk menni a szüleimmel, majd a visszaúton ő is hazajön velünk. Azt pedig, hogy hogyan fog visszajutni, majd még meglátjuk. Az unokatestvéreimre, a hármas ikrekre is fogok vigyázni. Ez nagyon izgi lesz! Aranyosak, de még csak két évesek, és mindig hisztiznek, bár ez nem akadály a annak, hogy jókedvre derítsenek. Szabad időmben pedig olvasni és festeni fogok a kertben. Már érzem, ahogy a nap sugarai felmelegítenek, és csak hunyorogva tudok majd felnézni a könyvből, vagy nyakig festékesen a vásznonról.

Sokaknak ez túl sok lenne egy szünetre, mert „a szünet arra van, hogy pihenjünk”, meg „a szünetben túl meleg van ahhoz, hogy kimenjünk a léghűtéses házból”. Szerintem nem! A szünet arra való, hogy jól érezzük magunkat, hogy pihenjünk, de aktívan, és el tudjuk felejtani az iskolát egy kis időre. A táborok pedig mindig szórakoztatóak, ez alól nincs kivétel. Ott mindig sok új barátra lehet szert tenni, rengeteg élménnyel lesz gazdagabb az a gyerek, aki elmegy egy táborba, és a nyár legjobb, legviccesebb ötletei, csínytevései is az ilyen táborokban születnek.

Ekkor kinéztem az ablakon. Már május közepe van, de úgy esik az eső, mintha dézsából öntenék. Esős időben a gyerekek szomorúak. Ez alól nincs kivétel. De még mindig azt gondolom: Vigyázz, nyár, jövök!

Turuc Réka, 7. osztály, Csáki Lajos iskola, Topolya

A várva várt nyári szünet

*Itt a 7. osztály vége,
és egyben a nyár eleje.
Várom már a strandolást,
és a pancsolást,
barátokkal bulizást,
és a délig szundizást.*

*Anyámnak segítek a házi munkában,
hogy többször mehessek a strandra.*

**Farkas Dénes, 7. osztály,
Hunyadi János iskola, Csantavér**

Ez a fagyi nagyon finom

Egy meleg nyári napon Panni úgy döntött, elmegy és vesz egy gombóc fagyit. Anyukájától kért pénzt, és már indult is.

Útközben rájött, hogy anyukája két gombóc fagyi árát adta. Ennek nagyon megörült. Egy bódén ez a felirat állt: Jégkrémárus. Odalépett a pult-hoz, és tátva maradt a szája a sok íz láttán. Volt ott: vanília, csoki, eper, málna, erdei gyümölcs, joghurt, zöld alma, banán, áfonya, karamell, moggyoró, kinder bueno, stracciatella és még sok más. A fagyjárus látta, hogy Panni bizonytalan, így behívta a bódéba, és felnyitott egy titkos ajtót. Azt mondta Panninak:

– Menj egyenesen lefelé!

– Miért? – kérdezte Panni.

– Csak menj lefelé, és egy titkos városba érsz! – mondta az árus.

A bácsi egy kötelet kötött Panni derekára, és figyelmeztette:

– Mikor vissza akarsz jönni, rántsd meg kétszer a kötelet, és én felhúzlak!

Panni rögtön nekivágott a nagy kalandnak. Pár lépcső után egy nagy csokicsúszda következett. Panni leereszkedett rajta, és egy csodás kapuhoz ért, ami cukorkából volt. Belépett, egy robot a kezébe nyomott egy tölcser fagyit, és így szólt:

– Üdvözlünk Fagyivilágban!

– Köszönöm szépen! – mondta Panni.

A kislány elment a fagyikirályhoz, Ferdinánd Fagyikuszhoz. Rövid interjút készített Ferdinánddal, egy-egy óriás csokikehely mellett. Végül így szólt:

– Kedves Ferdinánd, köszönöm szépen az interjút és a fagyit! Remélem, máskor is lesz alkalmam meglátogatni önt.

– Köszönöm a látogatást! – mondta Ferdinánd.

Elköszöntek egymástól, és Panni újra a bódében találta magát.

Másnap az interjút beküldte a Jó Pajtásba.

Boja Lúcia, 3. osztály, Novak Radonjić iskola, Mohol

Gyermekkor

*Óvodába jó volt járni!
Barátokkal szaladgálni!
Az udvarban bújócskázni!
Sokat jégmacskázni!*

**Koós Imre, 7. osztály,
Cseh Károly iskola, Ada**

*Régen sokat játszottam,
egész nap szórakoztam.
Kis autó, kis motor,
emlék marad mindenkor.*

**Kovács Dániel, 7. osztály,
Cseh Károly iskola, Ada**

*A gyerekkor egy álom.
Sok a jó barátom,
és sok a játék!
Egy nagy ajándék!*

**Toldi Miklós, 7. osztály,
Cseh Károly iskola, Ada**

*Gyermekkorom, mint egy álom.
Fürgén átsuhanm a tájon.
Meg-megállt néhány percre,
visszanézett a szép emlékekre.*

**Capár Andrea, 7. osztály,
Cseh Károly iskola, Ada**

*Mint egy tarka lepke,
mely ide-oda száll
gondtalanul, boldogan.
Vajon vége már?*

**Lábadi Csongor, 7. osztály,
Cseh Károly iskola, Ada**

Ha egyszer felérsz a Vörös-bércre!

Ismerjük meg Vajdaság egyetlen nemzeti parkját, a Fruška gorát!

Szerbia területén öt nemzeti park van, közülük egy Vajdaságban. Nem nehéz kitalálni, hogy ez a Fruška gora Nemzeti Park, mely szinte egész Szerémséget kitölti, sőt Horvátországba is átnyúlik. A maga 22 ezer hektárjával nem a legnagyobb, de nem is a legkisebb nemzeti park az országban. A legnagyobb a Đerdap Nemzeti Park (a Vaskapu-szoros vidéke), csaknem háromszorosa a Fruška gora NP területének, 64 ezer hektáron terül el. A Šar-hegység ugyan Kosovo területén fekszik, de még mindig szerbiai nemzeti parkjaként vezetik. Igazán vadregényesnek mondják, és kiterjedése is tekintélyes: 39 ezer hektár. A mi Fruška goránktól a Nyugat-Szerbiai csodálatos Tara Nemzeti Park (19 200 ha) és a Kopaonik-hegység Nemzeti Park (12 ezer ha) kisebb.

Maradjunk a közelben. A Fruška gorát a középkorban a magyarok még Álmos-hegynek (Mons Almus) és Köles-hegynek, később pedig Tarcal-hegységnek nevezték. Igazából egyik magyar neve sem használatos már, egyik két kiadványban a Tarcal-hegység név előbukkan ugyan, de a legtöbb magyar térképen is a Fruška gora felirat szerepel. Bárhogya is nevezzük, ez a kis hegység szép lezárása a Kárpát-medence déli oldalának. Szépségét csak növeli a mellette hömpölygő Duna.

Biztos vagyok benne, hogy legtöbb olvasónk járt már a hegység valamely szegletében, s ha nem is, előttünk a nyár, itt az alkalom, hogy megismerjük. Tudni kell, hogy a hegység nyugat-keleti hosszúsága mintegy 80 km, szélessége pedig mindössze 15 kilométer. Legmagasabb pontja a Vörös-bérc, azaz a Crveni Čot (539 m). Persze nemcsak a magasság

A csendet is tudni kell meghallani. A hegyekben erre kiváló lehetőség nyílik

számít: ha a Fruška gorát választjuk túracélul, egy nagyon különleges és egyedi hangulatú, erdő borította délvideki középhegységben túrázhatunk, ahol az erdők között rengeteg ortodox kolostor is megbújik, néhány emlékmű mellett több magyar művelődéstörténeti emléket is találhatunk, többek között a redneki/vrdniki vagy čerevići várromokat.

Bárhogyan is közeledünk, autóval, gyalog vagy biciklivel, mindenképp találkozni fogunk a Fruška gora különleges jelzésével, a piros szívvel (régen Partizánok útja, előtte Szavoyai Jenő út volt a neve), amely több mint 100 kilométeren át csámborog a hegység gerincé mentén. Ezen rendezik minden évben a Fruška gora Maratont, melynek legnehezebb

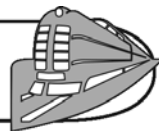
távja 110 km körüli, összesen 3944 méter szintemelkedéssel! Több ezren vesznek részt a „nagy gyalogláson” minden évben.

Ha nincs ilyen sok energiánk, természetesen kisebb szakaszt is választhatunk. Rövidebb, pár órás vagy félnapos gyalogtúrára érdemes kiindulópontnak választani az Iriški venac (451 m) nevű hágót, jelentős útkereszteződést, ahonnan elindulhatunk keletre Karlóca irányába, nyugatra, Čot, Vrdnik (magyarul Rednek), vagy folytathatjuk utunkat északról dél irányba, a lejtőkön Ürög, Ruma felé. A népnyelven egyszerűen Venacnak nevezett helyen most nem is gondolnánk, hogy 1999. május 30-án a NATO bombázta. Ma ebből már semmi nem látszik. Ha keletre indulunk, hamarosan elérjük azt a hatalmas Partizán-emlékművet, amelyet 1951-ben emeltek. Az emlékmű közelében találunk egy meglehetősen új információs házíkot, ahol megtudhatjuk többek között azt is, hogy a nemzeti parkot 1960-ban hozták létre. Félreértés ne essék: a hegység létezett korábban is, ám amikor a nemzeti parkok közé sorolták, akkor fokozott védelem alá is vonták.

A hegység egyik sajátossága a gyertyános-tölgyes, melyre a mediterrán flóraelemek jelenléte jellemző. Mit találunk még a Tarcalon? A hegység hidrográfiai gazdagságát mutatja, hogy 187 forrása és 44 patakja van, persze ezek a források alacsony vízhozamúak, a patakok pedig rövidek. Természetvédelmi érdekesség, hogy a Fruška gora Nemzeti Park erőfeszítéseinek köszönhetően a közelben dúló háborúk miatt nemrégiben kipusztult szarvasállományt újraterelik az itteni erdőkbe: első lépésként 2009-ben Magyarországról importáltak 36 állatot!

Popovicáról indulnak a maratonozók, minden évben többen

A Krušedol kolostor Satrinca közelében

Ha már az érdekességeknél tartunk, nem hallgathatom el, hogy a Fruška gora mai területén Rudolf trónörökös is vadászott hajdanán, 1878-ban. No nem szarvasokra, hanem keselyűkre. Itt látott Rudolf életében először vadon barátkeselyűt. A trónörökös egyébként egyik itteni vadászatán társaival egy hegyi vadászlakban éjszakázott. S hogy ki volt a társa ezen az utazáson? Nos, nem kisebb híresség, mint a legendás német természettudós és útleíró, Az állatok világa írója, Alfred Brehm (1829–1884), aki így örökítette meg ezt a hegységet útleírásában: *„Másnapról kezdve csodálatos vidéket barangoltunk be vadászva, megfigyelve. Azok a kéklő hegyek, amelyek előtt és amelyekken tegnap az éjjeli zivatar alatt fényes, aranyos napsugár ragyogott, azok a Fruška Gora magaslatai, amely az erdő borította középhegységek egyik legfelségesebbike.”*

A nemzeti parkos házikóban egyébként jó minőségű turistatérképet is beszerezhetünk: a belgrádi Geokarta cég 1:60 ezres, szerb nyelvű,

de latin betűs feliratú turistatérképét vásárolhatjuk meg.

Még keletebbre egy 516 méter magas csúcsra jutunk, amelyen a 170 méter magas tévétorony áll. A betonépítményen iszonyatos nyomokat hagytak a NATO bombái, több mint húsz telitalálat érte 1999. április 21-én. A torony tőszomszédságában áll egy teljesen új motel, fürdőrészléggel. Vonzó épület, ki tudja, miért építették épp a bombanyomokat magán viselő tévétorony mellé. Bárhogy is, a Tarcal-hegységbe látogatóknak van hol megaludniuk. Mert-hogy elég sok turista keresi fel az év szinte minden szakaszában a hegységet. Kit a jó levegő, a kirándulás vonz, ám vannak olyanok is, akik a történelmi műemlékekre kíváncsiak. Jó állapotban őrzik az ortodox kolostorokat, melyek zöme több száz éves. Egyes vélemények szerint ezek a kolostorok a törökök elől elmenekült népek, közöttük a magyarok templomromjaira épültek. Ezek a kolostorok közül az egyik legszebb az 1752-ben épült Staro Hopovo-i, vagy nem

1999-ben bombázták le a tévétornyot

messze tőle délre a Novo Hopovo-i, melynek kolostortemploma 1576-ban épült (nem tévedés, különböző okok miatt a régi az újabb kolostor). Csodálatos helyen van a Görgeteg, vagyis Grgeteg, mint egyébként legtöbb kolostor. Az egyik leglátogatottabb a vrđniki, vagyis redneki, mint-hogy a fürdővároska területén könnyen megközelíthető. Nemrégiben volt alkalmam a Satrinca közelében levő Krušedol kolostort is bejárni, és meglepetten tapasztaltam, mennyire rendezett és mekkora érdeklődés övezi. Ha épp kolostorok után kutatunk, de ha nem is, nyugat irányba is bátran elindulhatunk a Venacról. A már emlegetett piros szív jelzést követve pár óra járással eljuthatunk a hegység legmagasabb pontjára, az 539 méter magas Vörös-bércre (Crveni Čot). Lehet, hogy nem nyújt túl izgalmas látványt, ám menet közben megfigyelhetjük, miből is tevődik össze a talpuk alatti hegy. Szakemberek szerint a hegység geológiai összetételét a központi részén található kristályos pala képezi,

A redneki/vrđniki várrom

tavi üledékekkel ötvözve. Az abráziós folyamatok négy teraszterületet képeztek (főleg a pliocén kori Pannon-tenger visszahúzódásának következményeként), melyek a Duna felé ereszkednek. A hegység kőzeteit egyébként bányászták is, a Kišnjeva glava kőfejtőből (Rakovac falu közelében) az elmúlt bő fél évszázadban több mint 23 millió köbméter követ hordtak el. A magmás kőzetekből származó nyersanyag kiváló utak, vasúti pályák és gátak építésére.

S ha már geológia, szóljunk egy kis magyar tudománytörténetről is. Koch Antal, a kolozsvári egyetem első geológus professzorának működése ugyanis kiterjedt a Kárpát-medence egészére, de több más (a Szentendre-Visegrádi és Pilis-hegység) mellett a Fruška gora földtani feldolgozásával írta be nevét a geotudományok történetébe: 1896-ban jelent meg a Fruška-Gora geológiája című műve.

Túrászunk sokat a Fruška gorában! Egyetértek azokkal, akik azt ajánlják, hogy ismerjük meg, mert ha megismerjük, bizonyosan meg is szeretjük.

N-a

Fotó: Nagy Magdolna

A rómaiak honosították meg

Egyik-másik kolostorban borokat is vehetünk. S hogy ez miért érdekes? Azért, mert a hegyvonulat déli lankáin a pannóniai születésű Probus római császár honosította meg a szőlőtermesztést. Később a betelepülő francia-vallon-olasz lakosoknak köszönhetően ezek a szerémségi dűlők adták a középkori Magyarország leghíresebb és legjobb borait. A török hódoltság ideje után aztán a magyar borászokkal együtt eltűnt borfajták helyét az idetelepült szerbek balkáni vörösborkultúrája (kadarka és rácürmös) vette át. Ehhez kapcsolódóan még egy érdekesség: a hegység mai szerb neve, a Fruška gora állítólag Nagyolasz (Mandelos) település latin nevének (Franca villa) régi szláv megfelelőjéből származik.

Miből épült a Lánchíd?

S még mindig egy kis geológia: ha a hegység északi, Duna felőli oldalán elkalandozunk Beočin (Beocsin) környékére, akkor a folyó jobb oldalán 100–200 méter magasan a meder fölé emelkedő lösz és márgás kőzetből álló magas partot láthatunk. Ez azért érdekes, mert erre a kőzetre települt az a cementgyár, amelyet az apatini származású Csík József alapított. Az itteni jó minőségű cementről pedig már 1839-ben tudott a Lánchidat építő Adam Clark, így az építkezéshez szükséges cementet tőle rendelte meg, és hajón szállították Pestre. Vagyis, a Fruška gorából származó cementből épült hát a Lánchíd!

Bella-Flór hercegnő

Réges-régen élt egy ember, s annak volt két fia. Az egyik, amikor felcseperedett, elment világot látni, s teltek-múltak az évek, semmi hírt nem hallottak róla, azt hitték, hogy talán meg is halt. Apjuk is lassan-lassan megöregedett, meg is halt, s ráhagyta egész vagyonát a kisebbik fiára, aki ezentúl egyedül gazdálkodott a birtokon. Egyszer, mikor jó haza, látja, hogy a szobában egy idegen ember áll, s nézeget jobbra-balra, mintha nem ismerne meg a házat. Amikor a fiatal legény bejött, megkérdezte tőle az idegen:

– Elfelejtettél engem?

– Nem felejtetek el olyan valakit, akit nem ismertem soha – felelte barátságosan a legény.

– Én vagyok a te rég elvándorolt testvéred – válaszolta az utas –, s egy krajcár nélkül tértem haza. Itt hallottam a faluban, hogy meghalt édesapánk, Isten nyugosztalja szegényt.

– Már hat hónapja meghalt – felelte a gazdag legény –, s rád hagyott egy vén fakoporsót, ott van most is a padlás tetején. Jobb lesz, ha a sok fecsegés helyett az után nézel, mert én ugyan nem töltöm veled a drága időmet! – Azal megfordult, s otthagya a szegény embert a házban.

Mit volt mit tenni, felkapaszkodott a padlásra a szegény vándor, s hát ott csakugyan megtalálta a fakoporsót, de olyan rozoga volt, hogy alig tartotta össze egy-két szeg a deszkáit.

„Minek ez az ócska koporsó nekem? – mondogatta magában. Legfeljebb tüzet rakhatok belőle, egyébre úgyse jó.”

Le is vitte a hátán a koporsót az udvarra, elkezdte hasogatni egy fejszével, s hát amint hasogatja, egyszerre egy kis titkos rekeszt lát benne; azt mindjárt kinyitja, s egy írást talál benne. Nézi, nézi jobbról-balról a papírt, hát látja, hogy adóslevél, amely az apja nevére szól, s egy gazdag ember volt az adós.

Zsebre dugta hamar az írást, szaladt vele a bíróhoz, mutatja neki, s hát az azt mondja, hogy attól az embertől ugyan hiába kéri a pénzt, mert az apjának se akarta semmiképpen megfizetni az adóságot. Nem sokat törődött José (mert így hívták a szegény embert) evvel a beszéddel, szaladt az adóshoz, s addig fenyegette, hogy így s úgy, viszi akár a király elébe is a dolgot, hogy az nagy keservesen kifizette neki a pénzt. Bezzeg boldog volt most José, zsebre dugta a sok aranyat, s többet nem is nézett az öccse háza felé, hanem elindult a szomszéd város irányába.

Amint ment, mendegélt, jön vele szembe egy szegény asszony nagy sírással. Kérdezi José tőle:

– Hát neked mi bajod, te szegény asszony?

– Nagy baj az én bajom – felelte zokogva az asszony –, halálán van az uram, s egy kegyetlen

ember, akinek pénzzel tartozik, ilyen betegen be akarja zárni a börtönbe.

– Ne búsulj, te szegény asszony – mondta José neki –, adok én pénzt, hogy kifizessed az urad adóságát.

Bezzeg hálálkodott a szegény asszony Josénak, s szaladt haza boldogan a pénzzel, átadta annak, akinek tartozott, s futott az urához. No, annak a szegénynek többet semmire se volt szüksége, meg volt már halva, mire a felesége hazaért. Mikor José beérkezett a városba, ismét ott talált az utcán egy szegény asszonyt, siratta az urát, hogy még csak el sem temetheti, mert mind ami pénzt kapott, odaadta adósságba. Magsajnálta José, kifizette a koporsó árát is, s ment tovább. Erősen megfogytakozott most már a pénze, összevíssza három arany volt a zsebében. Gondolta magában, evvel ugyan nem jut messzire, ő bizony beáll a királyhoz szolgálatba.

Úgy is tett, ahogy elgondolta magában, elment a királyi udvarba, s ott legelőször szolgálatba, de olyan ügyesen végezte a dolgát, hogy a király csakhamar lovaggá tette.

Telt-múlt az idő, az ifjabbik testvér mind elpazarolta a pénzt, s olyan szegény lett, mint a templom egere. Hallotta, hogy a bátyja milyen szerencsésen járt a királyi udvarban, elment hát oda, s addig könyörgött a bátyjának, amíg az ő szavára fel nem vették szolgálatba.

Itt is irigy és rosszlelkű maradt, mint amilyen azelőtt volt, s amikor megtudta, hogy az öreg csúf király szerelmes Bella-Flór hercegnőbe, aki elmenekült előle valahová, elhatározta, hogy azt hazudja a királynak: az ő bátyja tudja, hová bujdosott a hercegnő, s el is tudja hozni. Gondolta, majd karóba húzatja a király José fejét, ha leány nélkül tér vissza.

Így is tett, ahogy a gonosz eszével elgondolta: felsompolygott a királyhoz, s eléadta a mondókáját. Hej, felugrott a király nagy örömeben, s szalajtott rögtön José után. Jött is lélekszakadva, mert el nem tudta gondolni, hogy miért hívatják olyan sebbel-lobbal. Hát, alighogy beteszi a lábát a király szobájába, mondja az neki.

– Ebben a pillanatban rohanj Bella-Flór hercegnőért, s ha nélküle térsz haza, az életeddel játszol! – Amint ezt mondta, háta fordított a király, s otthagya egyedül a teremben.

Állt, állt egy darabig nagy csudálkozással José, s nem tudta elgondolni, hogy ugyan honnan is tudja ő elhozni Bella-Flór hercegnőt, mikor azt sem tudja, hol van. De a világ végéig mégse állhatott a király szobájában, nagy bánatosan lement az istállóba, hogy lovat válasszon magának az útra. Nézegette a szebbnél szebb lovakat egymásután, olvasgatta le a nevüket az aranyabláról, mert abba volt mindegyiké belelévve, de egyik se tetszett

neki, s már végire ért az istállónak, mikor egy öreg fehér ló feléje fordította fejét, s így szólt hozzá suttogva:

– Válassz engem, s minden jóra fordul!

José nem is gondolkodott sokat a dolgon, rátette a nyereget a fehér lóra, kivezette az istállóból, ráugrott s elindult. Ott volt a kemence előtt három frissen sült cipő, azt felvetette a ló Joséval, s betették a tarisznyába, úgy mentek ki a kapun. Jó messzire haladtak már anélkül, hogy valami történt volna velük; egyszerre aztán a ló megpillant egy hatalmas hangyabolyt, ott megállott, s azt mondta Josének:

– Morzsáld el azt a három cipőt ezeknek a hangyáknak, fiam.

– Jó lenne az nekünk is, édes lovam – felelte José, de a ló nem hallgatott a szavára, s azt válaszolta:

– Egy alkalmat se mulassz el soha, hogy jót tégy valakivel! Add oda a cipőket!

Többet José egyet sem ellenkezett, hanem elmorzsálta a cipőket, aztán felült a ló háta, s mentek tovább. Alig mentek ismét egy jó darabon, sziklás, meredek helyre értek, s hát ott vergődött egy hatalmas sas a vadász hálójában. Megállott a ló a sas előtt, s mondta Josének:

– Szállj le, s szabadítsd ki azt a szegény madarat!

– Igen sokáig fog tartani, édes lovam – felelte José –, s mikor érünk akkor a hercegnőhöz?

– Ne törődj te avval, te csak ne mulassz el soha egy alkalmat se, hogy jót tégy valakivel – mondotta a ló Josének. Leszállott hát kénytelen-kelletlen a legény, s kiszabadította a sást a hálóból, s akkor indultak ismét tovább. Amint jó darabon mentek, egy folyó partjára érnek, hát ott látnak a homokban egy kis halat, amint tátogat nagy keservesen, s szeretne visszajutni a vízbe.

– Nem látod, édes gazdám, azt a kis halat? – szólalt meg ismét a ló. – Hiszen ha nem teszed vissza a vízbe meg fog fulladni a homokban.

– Nohát, mi így soha rá nem találunk Bella-Flór hercegnőre, ha minden percben megállunk – dohogott José, de mégis leszállott, s visszadobta a vízbe a halat.

– Ne félj, az nem idővesztés, amikor másokon segítünk – mondotta a ló, s avval mentek ismét tovább.

Kis idő múlva rengeteg erdő közepébe értek, ott állott Bella-Flór hercegnő palotája, s ő éppen mikor odaértek, etetgette a tyúkjait, kakasait.

– Álljunk meg itt az udvaron, majd én ficánkolok s keltelem magam – mondotta a ló – hogy a hercegnő is kedvet kapjon egy kis lovaglásra. Akkor aztán, ha felült rám, ugrálni kezdek, úgy teszek, mintha le akarnám dobni a hátamról, s te mondjad neki, hogy bizonyosan azért ugrálok, mert nem szokott nő ülni rajtam, aztán kérjed, engedje meg, hogy te is felülj a háta mögé, hogy vigyázhass rá. Ha aztán te is a nyeregben leszel, egyet se búsulj, repülünk haza a király udvarába, mint a szél.

Minden úgy történt, ahogy a ló előre megmondotta, s alig telt belé egy jó fertály óra, már vágattak, sebesebben, mint a szél, a királyi vár felé. A hercegnő rögtön látta, hogy őt bizony csúffá tették, de nem szólt egy szót sem, hanem hirtelen leoldotta a kötényét, amely tele volt csirkéknek való korpával, s egy szempillantás alatt mind leszórta a földre.

– Ó, istenem – sikoltotta most –, elejtettem mind a korpámat, kérlek, lovag, szállj le s szedd fel.

De José nem állította meg a lovat, hanem azt felelte neki:

– Lesz ott elég korpa, ahova mi megyünk – s avval vágattak is tovább.

Nemsokára egy sűrű erdőbe értek, ott elővette Bella-Flór hercegnő a zsebkendőjét, elengedte, s a szél felfújta a legmagasabb fa tetejére.

– Ó, istenem – kiáltott fel –, állítsd meg a lovat, s menj fel a fa tetejére a zsebkendőmért!

– Lesz ott elég zsebkendő, ahová mi megyünk – felelte José, és vágatott tovább.

Az erdőből hamarosan kijutottak, s egy patakhoz értek, ott lehúzta Bella-Flór hercegnő az ujjáról az aranygyűrűjét, behajította a vízbe, s felsikoltott:

– Jaj, istenem, a legkedvesebb gyűrűm belesett a vízbe, szálljunk le, és nézzük meg, hogy hol lehet.

De José nem állította meg most sem a lovat, hanem mondotta:

– Lesz ott szebbnél szebb gyűrű elég, ahová mi megyünk.

Nemsokára a palotához értek. Hát a király már ott várta őket, de bizony a hercegnő még csak rá sem vetette a tekintetét, hamar beszaladt egy szobába, s magára zárta az ajtót. Hiába könyörgött a király neki, hogy jöjjön ki, egyre azt hajtogatta, hogy csak akkor jön ki, ha elhozza neki valaki azt a három

dolgot, amit elvesztett az úton. Hívatta a király ismét José, mert azt gondolta, ha valaki, akkor csak ő fogja tudni, mit s hol vesztett el a hercegnő. No, szegény José, amint meghallotta a király parancsát, megint bűnnek érezte a fejét, de bizony azt érezhette, mert ha kedves volt az élete, újra vissza kellett indulnia. Legelőször is hú társához, a fehér lóhoz ment, elkeseregte bánatát, de az megvigasztalta.

– Egyet se búsulj, édes gazdám, ülj fel a hátamra, majd csak megleszünk valahogy.

Fel is pattant José rögtön a hátára, s mentek a sebes szélnél is sebesebben, addig, amíg a hangyabolyhoz nem értek. Ott megállott a ló, s azt mondta Josénak:

– Akarod, hogy megkapjad a hercegnő korpáját?

– Hát persze hogy akarom – felelte José –, de hiába akarom, mert míg a világ meg két nap, nem tudnám én azt összeszedni.

– Kiálts csak egyet a hangyáknak, ne félj, összeszedik azok neked hálából, hogy jóllakattad őket – mondotta a ló.

Csudálkozva tekintett José a lóra, de mert okosabb dolog úgy sem jutott az eszébe, hát kiáltott a hangyáknak, s ím, alig mondotta el nekik, hogy mit akar, nagy sürgés-forgás támadt közöttük s hordták buzgón mindenünnen a korpamorzsákat. José leült egy fa alá pihenni, a lova meg ropogtatta mellette a jó friss fűvet, amíg csak egy jókora halom korpa nem állott előttük. Azt hamar felszedte José, bekötötte egy zsákba, felpattant a lóra, és mentek tovább. Addig vágattak, amíg csak ahhoz a hatalmas fához nem értek, amelyre fölrepítette a szél Bella-Flór hercegnő zsebkendőjét. Csóválta szegény José a fejét, amikor megpillantotta a fa legeslegtetején, egy vékonyka ág végén lobogni a zsebkendőt.

– Hej, ha madár volnék – sóhajtott –, akkor talán le tudnám hozni onnan, de ember képében sohasé!

– Egyet se félj, édes gazdám – mondotta a ló –, hívd csak azt a sást, amelyiket megszabadítottál a hálóból, majd lehozza az neked a zsebkendőt.

Kiáltott is mindjárt José a sasnak, s az ott telt egy perc múlva már hozta is csőrében Bella-Flór hercegnő zsebkendőjét. Köszönte nagy boldogan José, s felpattant ismét a fehér lóra, s addig vágattak, míg csak a patak partjához nem értek.

Már sötétedett az idő, s José alig látott az orráig, nemhogy a patak fenekén meg tudta volna találni a gyűrűt. Felsőhajtott nagy szomorúan:

– Hogy tudnám én megtalálni azt a gyűrűt, mikor azt sem tudom, hogy merre keressem?

– Ne búsulj – felelte a fehér ló –, kiálts csak egyet annak a halnak, amelyiket bedobtál a vízbe, majd elhozza az mindjárt.

Csakugyan így is tett José, kiáltott a halnak, az ott is termett, s egy szempillantás múlva hozta szájában a gyűrűt. Köszönte José, s felpattant a lóra, visszalovagolt a palotába. Hej, vitte a király nagy örömmel a hercegnő szobájához az elveszett holmikat, de bizony az most se akarta semmiképpen beereszteni, hanem azt kiáltotta ki:

– Addig az én szobám ajtaját ki nem nyitja senki, amíg azt a gazembert, aki elrabolt engem a váramból, forró olajban meg nem főzik!

A király megszomorodott erre a beszédre, hogy így fizessen a José hűséges szolgálatáért, de aztán mégis maga elé hívatta, s azt mondta neki:

– Nem tehetek róla, édes szolgám, hogy így kell hűségedet megháláljam, de Bella-Flór hercegnő azt akarja, hogy forró olajban főzesselek meg, s én az ő kívánsága ellen semmit sem tehetek.

Elbúsulta magát szegény José, lement nagy bánan az istállóba, s elpanaszolta szomorú sorát a fehér lónak.

– Egyet se búsulj – vigasztalta meg a ló –, csak ülj az én hátamra. Amikor bele kell ugranod a forró olajba, én felszippantom az egyik orrlukamon a forró olajat, s mire kieresztem a másikon, már le is húlt, semmi bajod se lesz tőle.

Többet egyet se kérdezősködött José, hanem úgy tett, ahogy a fehér ló tanácsolta, s amikor az egész udvar összegyűlt, mosolygó arccal ugratott belé a forró olajba. Hát majd meghalt mindenki a nagy csudálkozástól, amikor egy perc múlva kiugrott az olajos katlanból, de úgy megfiatalodva s meg szépülve, hogy a szemük szájuk elállott a bámulástól. Bella-Flór hercegnő is eléjött a szobájából erre a csudálatos hírre, s amint meglátta a gyönyörű legényt, rögtön a nyakába borult, s azt mondta:

– Én a tied, te az enyém, ásó, kapa s a nagyharang válasszon el minket!

Bezzeg José se mondatta kétszer ezt magának, a király meg szertelen nagy bosszúságában beleugrott az olajos kádba, s abban a szempillantásban porrá égett. José ekkor kikiáltották királlyá, s még aznap megtartotta lakodalmát Bella-Flór hercegnővel. Amikor a legnagyobb dínomdánom folyt a palotában, ő kisorsított a fehér lóval:

– Mondd meg most már édes lovam, miért tettél annyit jót velem?

A fehér ló így válaszolt neki:

– Nem vagyok én ló, hanem annak a szegény embernek a lelke, akinek az adóságát kifiztetted, s akit eltemettettél. Hálából tettem mindent, amit tettem, s jegyezd meg jól magadnak, hogy minden jótettnek megvan a jutalma, elébb vagy utóbb.

Azzal eltűnt a fehér ló, s José felment a palotába. Még sokáig élt boldogságban a szép Bella-Flór hercegnővel, s jóságon uralkodott élete végéig.

Kíváncsiak klubja

1953 októberében kezdte meg a Magyar Rádió Ifjúsági Osztálya a Kíváncsiak Klubja című sorozatát. A műsorok a hallgatók kérdéseire épültek, de nemcsak tárgyi ismereteket kívántak adni, hanem irodalmi és zenei élményt is. A kíváncsiság kiapadhatatlan forrása lett a műsornak. Már az első felhívástól kezdve áradtak a kérdések. Az érdeklődés kiterjedt a művelődéstörténet, nyelvészet, irodalom, történelem, élettan, természetrajz, csillagászat, zene területeire. Kisiskolásoktól nyugdíjasokig minden korosztályból jelentkeztek kíváncsiak. A sorozat megformálója, kialakítója és állandó írója **dr. Bélley Pál** volt. Nem öncélúan olvasott, hanem tudását igyekezett közkinccsé tenni, ráadásul mestere volt a rádiós feldolgozásnak. Az élete delén hirtelen elhunyt író rádiós műveiből állítottak nemrég össze egy gyűjteményt. Ebből válogattunk.

Igaz-e, hogy Petőfi mecénása egy szabómester volt?

Petőfi 1844 februárjában, debreceni nyomorgása után, Pestre gyalogolt, hogy kiadót keressen verseinek. Vörösmarty felhívta a Nemzeti Kör tagjainak figyelmét a kéziratra. A kör március 27-én tartott ülésén ajánlotta fel Tóth Gáspár szabómester az előleget. A Nemzeti Kör azután május 11-i ülésén egyhangúlag elhatározta a versek kiadását.

Tóth Gáspár nemcsak mint mecénás, hanem mint a márciusi ifjúság harcostársa a tolvábbiak során is feltűnik Petőfi mellett. Tagja annak a bizottságnak, mely Budára megy a helytartótanácsához, és követeli Tancsics szabadonbocsátását, de tagja a Perczel Móricz vezetésével működő rendőri osztálynak is, mely az iker főváros rendjére-csendjére ügyel. Itt nem sokáig tevékenykedik. Visszatér műhelyébe, nemzetőri és honvédségi ruhákat varr.

1849 első napjaiban Debrecenbe megy a kormány után. Mészáros Lázár hadügyminiszter a nagyváradi „ruhabizottmányhoz” vezényli munkavezetőül, századosi rangban.

A szabadságharc leverése után hónapokig az „új épületben” raboskodik. Az 1850-es évek elején már ismét dolgozik a szabóműhely. A mester maga vezeti. 1862. május 18-án jelentik a pesti újságok, hogy Tóth Gáspár szabót az előző nap helyezték örök nyugalomra a Kerepesi temetőben.

Mennyit keresett Petőfi a verseivel?

Móra Ferencet idézzük; Petőfi születésének 100. évfordulóján írta a következőket:

„Én összeszededgettem, amennyire mődomban állt, melyik könyvéért milyen honoráriumot kapott Petőfi. Az első verseskötönyve az volt, amelyikre Tóth Gáspár szabómester a 60 forint előleget adta. Ezt 1000 példányban nyomta ki az Egyetemi Nyomda 219 pengő és 6 krajcárért; egy példány ára 1 forint volt. A második kötet ára 1 forint 12 krajcár volt, ezért 300 forintot kapott.

A *helység kalapácsát* Geibel Emánuel adta ki, fizetvén érte a költőnek 40 bankóforintot, és adván darabját 46 krajcárért. Ő maga pedig egy szót se értett belőle, mert nem tudott magyarul. Mikor Petőfi 1847-ben kiadta összegyűjtött verseit, megkérte Geibelt, hogy bevehesse *A helység kalapácsát* is, amit a kiadó mégse vehetett meg örök időkre 40 bankóforintért. Geibel úr azonban nem engedett.

A *János vitézre* hónapokig nem kapott kiadót Petőfi. Végül is a szerkesztője, Vahot Imre vette meg 100 forintért, amit Petőfi nyomban odaadott az apjának, a tönkrement „jó öreg kocsmárosnak”. Vahot nem csinált a könyvvel rossz üzletet, mert 1000 példányban adta ki, 40 krajcárjával, a novemberi vásárra. Tudniillik abban az időben a magyarok leginkább vásárfiának vették a könyveket...

A *Szerellem gyöngyeinek* és a *Felhőknek* 30-30 pengő krajcár volt az ára, az első az Emich, a második saját kiadásában jelent meg. Gondolom, egyiknek a jövedelmén sem lehetett domíniumot vásárolni...

Utolsó könyvéért, az összes költeményekért 1500 pengő forintot kapott Emich Gusztávtól, akinek a pár hónap alatt elfogyott 3000 példány 12 ezer forintot hozott. Ez a példátlan siker aztán gavallérrá tette a kiadót. Persze nem visszamenőleg, mert olyan kiadó még nem volt a magyar glóbuson, hanem 2000 forintért, havi 100 forintos részletekben előre megvette Petőfi minden versét, amit 1849 őszéig írni fog...

Nem érdektelen az sem, hogy mi volt Petőfi finek a segédszerkesztői fizetése a *Pesti Divatlapnál*. Koszt, havi 15 váltóforint és 2 váltóforint különdíj minden verséért. Tartozott pedig ezért színes riportokat írni, elolvasni a honleányok beküldött verseit, és azokra kellemes feleleteket írni a szerkesztői üzenetekben, végül mindennap átmenni Pestről Budára a Bagó Márton nyomdájába, és ott megcsinálni a korrektúrát...

Persze 48-ban, amikor a nemzet legünnepeltebb költője volt, már 7 forint 50 krajcárt is kapott verséért... Frankenburg Adolf emlékirataiból pedig azt olvasom, hogy Kossuth Lajosnak ugyanakkor, mint a *Pesti Hírlap* szerkesztőjének havi 18 000 forint fizetése volt. Betűvel van írva, nem számmal, tehát nemigen lehet sajtóhiba. A politika akkor is jobban fizetett, mint a műzsák..."

Milyen sportot kedvelt Petőfi?

Petőfi legnagyobb élvezetei közé tartozott a kirándulás. Ezt jegyezte fel: „Ismét szép napja volt életemnek, nagyon szép. A természettel mulattam, az én legkedvesebb barátommal, akinek semmi titka nincs előttem. Mi csudálatosan értjük egymást, és ezért vagyunk olyan jó barátok. Én értem a patak csörgését, a folyam zúgását, a szellő suttogását és a fergeteg üvöltését... Megtanított rá a világ misztériumainak grammatikája, a költészet. Érttem pedig különösen a falevelek zörgését. Le-leülök egy magányos fa alatt, és órákig hallgatom, mint zizegnek lombjai, mint suttoznak fülembe tündérregéket..."

Petőfi szenvedélyesen szeretett lovagolni is, de a kispénzű költőnek ritkán lehetett része ebben az élvezetben. Barátjának, Kerényi Frigyesnek írja egyik levelében:

„A lovaglás oly szenvedélyem, mint neked a délutáni alvás: bár nagy ritkán van módomben...” De ha csak ritkán akadt is alkalma, hogy lóra üljön, olyan délcegen megülte, mint kevesen. A lovas Petőfi Jókai Mórt is megihlette: „Petőfinek arca és alakja nem volt az, amit daliásnak nevezünk, arckifejezése komor, rideg volt, termete szűkvállú, járása nagylépésű, mint a távgyaloglóké: hangja tompa, de amikor az ihlet lángja átmelegítette, ez a mozdulatlan arc ragyogott, ezek a csapott vállak földgömbemelő Atlasz válláivá nőttek, s midőn lelkesítő költeményeit szavalta, hangja az indulatoknak minden változatait zengte, sírta, mennydörögte. S ha lóra kaphatott, akkor egész daliává alakult át; úgy ült a lovon, mintha teljes életében azt tanulta volna..."

Sokat utazott-e Verne Gyula és May Károly?

Olvasmányaink során sokszor találkoztunk Jules Verne és Karl May nevével. Verne *Külföldi utazások* címen írta műveit. May Károly útikalandjai ugyancsak sorozatban jutottak el ifjabb-idősebb olvasók elé. Sokszor hallhatjuk, hogy sem Verne, sem May nem utaztak, útleírásaik csupán a képzelet szüleményei. Mi az igazság: utazott-e ez a két ismert író vagy sem?

Verne 1859-ben mint ismeretlen kis tőzsdéüagnök műkedvelő vígjátékíró barátjával teherhajón körülutazta Dél-Angliát, s felhajóztak Skóciáig. Útközben látták a Great Eastern óriásgőzös építését, melyről Verne megjegyezte, hogy ő ezen a hajón fog átkelni Amerikába. Persze megmosolyogták. Azután látták a skót kastélyokat, szénbányákat, sziklás tengerpartokat.

1867-ben, már mint neves író, a Great Easternen valóban elutazott Amerikába, ahol azután vasúton eljutott a Nagy-Tavak vidékére. Az 1859-es utazás élményei bukkannak fel a Zöld sugárban, amikor a tengerpartokról írt; a Grant kapitány gyermekeiben a skót kastélyok, a Fekete Indiákban a szénbányák, az Úszó városban a Great Eastern emléke jelenik meg.

Karl May

Amikor már gazdag embernek számított, jachtot vásárolt, és sokat hajózott, de a jachtot elsősorban pihenésre, nem pedig világlátásra használta. Bejárta ugyan a Földközi-tenger partvidékét, Norvégia északi részét; behajózott a Keleti-tengerbe, de legtöbb útja csak sétahajózás volt, amikor a fedélzeten tett, pihent vagy dolgozott. Nyáron hajója a Somme folyó torkolatában horgonyzott, közel Amiens-hez, ahol lakott. A jachtal egyszer Párizsba is felhajózott.

Olvasói tudtak ezekről az utazásokról, de azt hitték, hogy messze világrészekben kalandozik.

Magyarországra tervezett utazást, ez sajnos elmaradt: egy elmeháborodott rálőtt, és sérülése nem engedte meg az erőteljesebb mozgást, jachtját is eladta, a montenegrói király vette meg. Verne ekkor 58 éves volt, a merénylet 1886-ban történt.

Karl May, aki az amerikai prérók, sziklavadonok, nagy folyamok, az indián világ írója volt, járt-e vadászösvényen vagy hadi ösvényen? Azaz járt-e Amerikában és Arábiában, látta-e álmai világát?

Igen, látta. Megmaradt útlevelek, hajózási utasnévjegyzékek dokumentumszerűen igazolják utazásait, levelei, feljegyzései szintén. Kétkötetesre tervezett önéletrajzának csak az első része jelent meg, a másodikat már nem írta meg, halála megakadályozta ebben. A kutatást nehezíti, hogy a második világháborúban sok emlékmű elpusztult. Biztosan megállapítható, hogy járt Angliában, Franciaországban, Itáliában, Magyarországon, Svájcban, Görögországban, Törökországban. Egyik-másik regényét a Garda-, illetve a Vierwaldstätter-tó mellett írta.

Húszéves korában, 1862–63-ban, Amerikában vasútépítkezéssel dolgozott, magántanítószkodott, csaknem egy évig tartózkodott az indiánok lakta vidéken. Minthogy egészen szegény fiatalember volt még akkor, bizonyára hajófűtőként került ki.

1869-ben ismét járt Amerikában, ugyanebben az évben Észak-Afrikában is megfordult, már mint jómódú szerkesztő és író. Az arab or-

szágok iránti rokonszenve minden bizonnyal ebben az időben ébredt fel.

1899–1900-ban a Preussen nevű német luxusgőzösön Genovából elindulva Kairóba érkezett, ahol hat hetet töltött, majd felhajózott a Níluson, meglátogatta Bejrútot, Szíriát, s közben tizennégy napra karanténba került, ahonnan hat nap után baksis ellenében kiengedték. Megnézte Palesztinában a bibliai helyeket, elutazott Indiába is, de a pestis miatt nem szállt ki a hajóból. Ekkor Szumátráig jutott el.

1908-ban felesége társaságában ismét Amerikába utazott, megnézte a Niagara-víz-esést, meglátogatta az indián falvakat, irodalmi társaságokban előadást is tartott.

Ezek szerint Karl May sokat utazott. Sajnos fiatalkori bolyongásainak részleteit nem ismerjük, későbbi luxusutazásai azonban bizonyára növelték látókörét, s ezekből merített is.

Verne négy nagyszabású regénye tisztán magyar vonatkozású. Az időrendben első a *Sándor Mátyás*, történelmi indítású, a többi három a *Várkastély a Kárpátokban*, *A dunai hajós* és a *Storitz Vilmos titka* leginkább földrajzi leírásokban bővelkedik.

Élt-e Robinson és Péntek?

Élesszemű irodalomtudósok kikutatták, hogy Selcraig cipésznek hetedik gyereke, John 1676-ban született a skóciai Largóban. Ez a fiú megszökött otthonról, s mert kalandvágyó volt, beállt a tengerészek közé. 1703-ban Dampier kapitánynak a Csendes-óceánra induló kalózexpedíciójához csatlakozott. Ekkor már igen jártas hajósna kellett lennie, mert vitorlamesteri rangot kapott. 1704 szeptemberében a chilei Valparaisótól 560 km-re nyugatra, a Juan Fernandez-szigetknél kötöttek ki. Ekkor történt, hogy Selcraig, vagy ahogy magát nevezte, Selkirk, összerúgta a patkó hajójának parancsnokával, Stradling kapitánnyal. Erre fogta magát, összecsomagolt, és néhány szerszámot is kérve, partra szállt. A hajó indulásakor ugyan megbánta elhamarkodott tetteit, de Stradling kapitány könyörtelenül továbbvitörülzött.

És ekkor kezdte meg John Selkirk Robinson-életét. Négy évet töltött a szigeten, teljes magányban, még hűségese Pénteke sem volt.

Vége azután 1709-ben Dampier hajói visszatértek, és fedélzetre vették Selkirköt. 1711-ben tért haza Angliába, és élményeit, kalandjait egy ponyvafüzetben írta meg. Defoe, a Robinson szerzője személyesen nem ismerte „Robinsonját”, csak olvasmányából értesült történetéről, így a valóságtól ihletetten, de mégis a maga művészi elképzeléseinek törvényeit követve megalkotta a világirodalom egyik remekét, melyben az emberi leleményességnek állított örök emléket.

Még csak annyit: 1868-ban a Juan Fernandez-szigetek központjában Mas-a-tierrán emléktáblát állítottak Selkirk szokott kilátóhelyén; szülővárosa, Largo pedig szoborral idézi „Robinsonja” dicsőségét...

Élt-e Rómeó és Júlia a valóságban?

Júlia erkélye

A két tragikus sorsú szerelmesről szóló mese gyökerei a klasszikus görög világba, illetve Kis-Ázsiáig nyúlnak vissza. Majd 1524 táján Luigi da Porto egyik novellájában már név szerint is említi Rómeót és Júliát. Később Bandello is megírta történetüket. Az ő angolra fordított novellájából ismerkedett meg Shakespeare drámájának hőseivel. Ha Veronában járunk – úgy tűnik – ezek között a kövek között megtörténhetett mindaz, ami írva van. Több olyan erkélyt is láthatunk, amely alatt elhangozhattak a szerelmes szavak... A költészet ereje igen nagy, és a képzelet realizálni vágyik. Az utazók évente megújuló ezrei és a szerelmi történetről megbűvölt veronaiak azt az erkélyt akarták látni a sok közül, amely alatt Rómeó suttogott, és azt a sírt, amelyből Júlia kikelt, így lassanként kialakult a hagyomány, hogy a Via Capello 17–25. szám alatti, 12. századbéli épület Capuleték háza, és az udvarában kiszögellő, repkénnyel befuttatott erkélyen állt Júlia.

És Rómeó háza? Azt is azonosították a közeli utcácska egyik házával, továbbá kialakult az a hagyomány is, hogy az Adige partján épült kapucinus kolostor kertjében pihent Júlia, egy oszlopokkal övezett udvarból nyíló kriptá durván faragott kősírijában. Végső soron tehát: irodalmi legendaképződésről van szó. Pontosán ugyanis sem Rómeó, sem Júlia történeti létezése nem bizonyítható.

Az ilyenféle „irodalmi feltámadás” nem ritka dolog, és nem is baj. Sőt, nem egy esetben a remekmű értékének egyik sajátos bizonyítéka.

MIZUJS?

Átalakulás „Petőfi módra”

Évzáró műsorukkal alaposan megtapsoltatták a közönséget az újvidéki petőfisek

Az újvidéki Petőfi Sándor összes magyar tagozatos tanulója a múlt héten közös műsorral búcsúztatta a 2013–14-es tanévet, műsoruknak az Átalakulás, azaz Metamorfózis címet adták. A legkisebbektől a búcsúzó nyolcadikosokig szinte mindannyian kivették részüket a produkcióból, közel kilencvenen. A tanítók, tanárok túlnyomó többsége is hozzátett valamit az évzáró műsorhoz. A sokszínű mozaikból végül összeállt a tartalmas egész. Talán volt átalakulás is ebben, volt közösségi élmény, öröm, izgalom is, ki tudja, mi még.

Nemcsak a szülőket, nagyszülőket, testvéreket hívták meg, hanem szerkesztőségünket is, így elmondhatjuk, hogy zsúfolásig megtelt a terem nézőkkel, de azt is, hogy a diákok alaposan megtapsoltatták a közönséget. A kicsinyek produkciója kedves volt, az idősebbeké szimpatikus. Kell ennyi közös élmény a javarészt szerb ajkú diákseregből álló iskola magyar tagozatos tanulóinak – jegyezte meg a közzelemben egy szülő. Azt hiszem, igazat kell adni neki, hisz tanév közben bizonyára ritkán adódik alkalom, hogy az összes magyar osztály egy rakáson legyen, sőt közös produkciót hozzon létre. Kitént, feltűnt a tenni akarás, és ezért nagy dicséret illeti a gyerekeket és felkészítő tanáraikat egyaránt. Valamennyiüket Rokvić Erzsébet magyartanár köszöntötte, akinek a nevével a tanév folyamán több alkalommal is találkozhattak lapunk hasábjain. Nélküle bizonyára jóval ritkábban hallhatnánk/olvashatnánk az iskola tanulóinak legkülönfélébb sikereiről, eredményeiről. A többi tanár nélkül viszont a siker is elmaradna, és mindaz, amit a múlt heti évzáró rendezvényen láttunk: szövegmondás, tánc, árnyjelenet, angol nyelvű mesejelenet, performansz, videokollázs, és nem utolsósorban a legkülönfélébb kísérlet...

N-a

Fotó: Nagy Magdolna

Butterer Kiss Márta vezetésével fantáziadús kiállítás készült az évzáróra, melyet az iskola előcsarnokában nézhetünk meg

Látványos kísérletek terítéken

Egyszer egy királyfi – az elsők produkciója

A hatodikosok

A sikeres fellépés után a közönség soraiban a másodikosok

A nyolcadikosok videoösszeállításban mutatták be általános iskolás élményeiket az első osztálytól kezdődően. Mondani sem kell, hogy az „átalakulás” nekik volt a legmulatságosabb

Előttünk a nyár!

Négy helyszín kínált fel ingyenes táborozást az idei nyárra a Jó Pajtás szerencsés olvasóinak: közöttük kettőt a temerini Falco Természetkedvelők Egyesülete, hármat a kishegyesi Kátai-tanya, valamint egyet-egyét a hajdújárásí-noszai Róka-tanya és a bácskossuthfalvi táborok szervezői.

A szerencsés nyertesek nevét már közzétettük korábbi számainkban. Ugyanakkor feltettünk egy kérdést: Az idén hanyadik alkalommal szervezik meg Bácskossuthfalván/Moravicán a MIT-tábort? A helyes válasz természetesen a 22. A beküldők közül soroltuk ki a szerencsés nyertest, vagyis a 2014-es táborok egyikébe ingyenes résztvételt nyert:

Kiss Orsolya, Szenttamás

Kérjük, MIELŐBB jelentkez a szervezőnél, a 063/76-83-641-es telefonszámon!

Köszönjük mindenkinek az érdeklődést, a sok-sok jelentkezést! És akkor még egyszer íme a kínálat a tartalmas nyári időtöltésre:

Augusztus 10-étől Falco-tábor

A tíz évvel ezelőtt alapított temerini Falco Természetkedvelők Egyesülete nyári tábora az idén augusztus 10-én, vasárnap kezdődik a Jegricska partján, és egy héttel később, vasárnap zárul. Aki szeretnének eljutni a táborba, Balogh Istvánnál jelentkezzenek a 063/82-23-211-es telefonszámon.

A kishegyesi Kátai-tanya idei programja:

- 2014. június 16–21.: Ovis tábor
- 2014. június 23–28.: Kézműves tábor
- 2014. június 30.–július 5.: Lovas tábor + Fényképésztábor
- 2014. július 9–13.: Vajdasági Szabadegyetem – VIFÓ
- 2014. július 14–19.: Firka tábor és Önismereti boldogságtábor & Zsebpénztábor... avagy tinibefektető leszek
- 2014. július 21–28.: Sporttábor
- 2014. július 28.–augusztus 2.: Angoltábor
- 2014. augusztus 4–9.: Nagycsaládos tábor
- 2014. augusztus 9–16.: Szép Szó tábor
- 2014. augusztus 18–23.: Zöld tábor
- 2014. Hazaváró tábor családoknak

Aki szeretné hasznosan és szórakozva eltölteni a nyári szünet egy hetét, jelentkezzen a 024/731-222-es telefonszámon. A tanyáról sok mindent megtudhattok a katai.rs honlapon.

Vakáció a Róka-tanyán

Tanyasi vakáció – XX. TÓPARTI TÁBOR

Helyszín: Hajdújárás–Nosza, Róka-tanya

Időpont: június 29.–július 5. (általános iskolások részére).

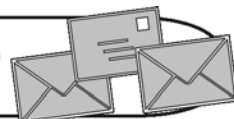
A táborozás díja: 6000 dinár.

Érdeklődni, bejelentkezni: 024/541-686, 024/596-064, 060/3315776
vagy: marticseke@gmail.com, h.istvan@open.telekom.rs

Nem fogsz unatkozni, az biztos!

Bácskossuthfalván/Moravicán 11. alkalommal hirdették meg a Kamasztábort, melyet az idén július 13-a és 20-a között rendeznek meg. A tábort 7. osztályosoktól 19 éves korig ajánlják. Ugyanezen a héten rendezik meg a 15. Ügyesség- és készségfejlesztő Játéktábor 1–8. osztályosoknak, és a MIT-tábort. Valamennyi tábor helyszíne az ld. Kovács Gyula Általános Iskola. Tekintettel arra, hogy egy hétre sűrűsödnek össze a programok, nagy lesz az ismerkedési lehetőség. A szervezők szavatolják, hogy senki sem fog unatkozni! Jelentkezni internetes úton és telefonon lehet. Interneten fel kell keresni a www.taborok.net honlapot, és a Jelentkezek a táborba alatt megtalálható az utasítás. Ily módon még 5 euró kedvezményben is részesülsz. Aki mégis a telefon mellett dönt, hívja a 063/76-83-641-es mobilszámot hétfőtől péntekig, mindennap 9–15 óra között.

MIZUJS?

Szerkesztőségi látogatáson

A múlt héten ellátogattunk a Szabadkai Rádióba. Szuzana, a gyermekműsor szerkesztője körbevezetett bennünket a szerkesztőségben, majd beszélhettünk a mikrofonba. A beszélgetést rögzítették és másnap közvetítették. Megtudtuk, hogy a rádióban nemcsak magyar, hanem szerb és horvát szerkesztőség is van. Jártunk a Pannon RTV-ben is. Egy dolgozó kalauzolt bennünket. Több irodába is bekukkanthattunk, még a műsorvezető székébe is beülhettünk. A kamerát is megérinthettük. A rádió stúdiójában néhányan hirdetéseket olvastak, amit utána visszahallgattunk. Sokat nevtünk a hibákon. Ez volt a legizgalmasabb hely, ahova elvezetett bennünket a tancsi.

**Kávai Rita, Spasić Nikola, Dékány Máté és Sipraga Lúna,
4. c, J. J. Zmaj iskola, Szabadka**

A hagyományos ízekkel ismerkedtünk

A szabadkai J. J. Zmaj iskola 4. c osztálya ellátogatott a város központjában megrendezett Hagyományok ízei vásárra. Házilag készített tárgyak, ízek vására volt ez. Volt ott méz, bor, tisztálkodási szerek, édesség, húsáru és még sok más. Ekkor következett a tancsi meglepetése. Megkért bennünket, hogy álljunk hármass csoportokba, és kaptunk egy-egy kürtöskalácsot. Én Noémivel és Mátéval voltam együtt. Kakaósat választottunk. Még a városban elfogyasztottuk. Nagyon jó volt ez az óra!

Szakáll Edina, 4. osztály, J. J. Zmaj iskola, Szabadka

A közönség szavazott

Korábban már beharangoztuk, május utolsó napján viszont a díjazottakat is meghirdették. A népszerű zenei magazin a Bravo által létrehozott Bravo Otto díjakat 22. alkalommal adták át. A rendezvény a WestEnd City Center Millennium Tetőkertjében zajlott, ahol lenyűgöző látvány, nagyszabású show és meglepetésprodukciók várták a tomboló közönséget.

Radics Gigi

A rendezvény műsorvezetői Fluor Tomi és Dukai Regina voltak, a műsort pedig Hien és Cooky duettje indította. A díjkiosztó ceremóniát az X-Faktor három győztesének fellépése is megelőzte, azaz a közönség először hallhatta Oláh Gergő, Kocsis Tibor és Danics Dóra közös dalát. Fellépett Bogi is, akit gospelkórus kísért, továbbá a ByTheWay. A finálé Puskás Peti együttesének, a The Biebersnek jutott, a végén pedig nem maradhatott el az ünnepi tűzijáték és confettieső sem. A rendezvényen jelen volt Baronits Gábor, Zimány Linda, Istenes Bence, Lakatos Márk, ÉNB Lali, Éder Krisztián, Illés Csaba, a BRAVO főszerkesztője és Liptai Claudia is.

Természetesen a rendezvény legnagyobb pillanata a díjak átadása volt, azaz ismét gazdákra találtak az arany indiánok. A díjazottak listája a közönség szavazatai alapján állt össze.

Az év férfi előadója Vastag Csaba lett, akit legutóbb 2011-ben választottak legjobbnak a zenei magazin olvasói. Az év női előadójának

Majka&Curtis

Kállay-Saunders András

járó díjat az idén újra Radics Gigi kapta, aki ezzel már három OTTO szobor tulajdonosa lett. Az Eurovíziós Dalfesztiválon szép eredményt elérő Kállay-Saunders András Running című dala érdemelte ki az év dalának járó elismerést. Az év felfedezettje a ByTheWay lett. Az év együttesének járó díjat pedig Majka&Curtis kapta, akik tavaly a Belehalok című számukért már hazavihettek egy arany indiánt. A Music Channel különdíját, az év legjobb videoklipjéért, a szavazók szerint Boggie Parfüm című dala érdemelte ki.

Vastag Csaba

A BRAVO IDOL-ra ezúttal is számos előadót jelöltek az olvasók, közülük Puskás Petit választotta ki a zsűri. Ehhez közrejátszott az is, hogy Puskás Peti számos jótékonyági rendezvényen és kampányban vett részt vagy kezdeményezett akciókat. Egyebek között a vakok jogaiért szállt síkra, állatvédelmi akciókban jeleskedett, a vörösiszap-katasztrófa idején is segített, de népszerűsítette az olvasást is.

A BRAVO magazin társadalmi kérdésekre, problémákra is felhívja a fiatalok figyelmét, korábban például a toleranciára és a környezetvédelemre. Ezúttal a díjátadó közönsége az országunkat sújtó árvízben elhunytakról emlékezett meg. A BRAVO kiadója, a Ringier egy nemzetközi kezdeményezéshez csatlakozva, adománygyűjtő akciót is hirdetett.

A BRAVO OTTO 2014 nyertesei

Magyarországi kategória:

Az év dala: Kállay-Saunders András – Running

Az év férfi előadója: Vastag Csaba

Az év felfedezettje: ByTheWay

Az év együttese: Majka&Curtis

Az év női előadója: Radics Gigi

Az év videoklipje: Boggie – Parfüm

BRAVO-IDOL: Puskás Peti

Külföldi kategória:

Az év együttese: One Direction

Az év női előadója: Rihanna

Az év férfi előadója: Avicii

Az év felfedezettje: Martin Garrix

Az év dala: Pharrel Williams – Happy

Összeállította: L. M.

Vajon a sztárok milyen díjat adnának önmaguknak?

Megszokhattuk, hogy az év folyamán valóságos díjzöngé zúdul a legnépszerűbb sztárokra, de vajon ők milyen díjakat adnának maguknak. A Rolling Stone zenei magazin az iHeartRadio Music Awards backstag-ében erről tudakolta az ott jelenlevő előadókat. Egyesek egészen vicces vagy furá választokat adtak.

Ariana Grande

„A legjobban megszállott, keményen dolgozó lány, a legnagyobb szívvel” díjat. Ha valamibe belekezek, azt keményen és megszállottan végigcsinálom. Ezzel persze néha mások és önmagam idegeire is megyek.

Shakira

A „multifunkcionális” díjat. Anyának lenni, a fiaimmal lógni, közben dalokat írni, készíteni az albumot, majd megjelentetni – mindezt egy időben: nem könnyű. Aki anya, tudja, miről beszélek. Ilyen képességgel csak a nők rendelkeznek.

Luke Bryan

„A legboldogabb előadó” díjat. Annyira jó ez az év! Az idén gyakran megcsíptem magamat, nem álmodom-e. Ez egy fantasztikus esztendő számomra.

Jared Leto

„Már így is túl sokat kaptam...” díjat. De tényleg, már így is túl sokat kaptam.

Avicii

„A legkeményebben dolgozó” díjat. Ez az eddigi legdolgosabb évem.

Joe Manganiello

„A legjobb betétdal” díjat az új filmemért, a La Bare-ért, amit én rendeztem, és június végén jelenik meg. Annyira jó lenne egy ilyen díjat kapni.

Hilary Duff

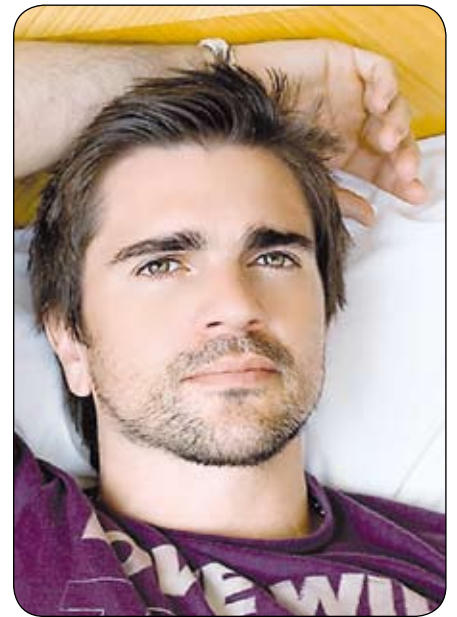
„Egy kétéves számára, a legjobb ételt készítő” díjat. Remek vacsorákat tudok készíteni. Rengeteg mindent kipróbálok, nagyon szeretek kísérletezni. Szívvel-lélekkel főzök.

Adam Lambert

„Az egy hét alatt legtöbbször hajstílust váltó srác”, valamint a „Maradj már a fenekeden” díjat. Beismerem, túl komolyan vettem a hajjancimázást, pedig a nap végén, ami igazán számít nekem, az a zene és a szórakozás.

Juanes

„Az év előadója” díjat. Az már annyira jó lenne...

Lil Jon

„Visszatérő király” díjat. Visszatértünk, a Turn Down for What című felvételünk zseniális lett, királyok vagyunk!

GRL

„Legjobb új előadó – Legjobb videó – Legjobb dal.” Bármi jöhet, csak kapjunk már valamit azért, amit csinálunk.

L. A. Reid

Soha nem adnék magamnak semmilyen díjat sem. Még egy semmilyen díjat sem adnék magamnak.

Andy Dick

„Annyira vonzó vagyok” díjat. Nem így van?

Stafford Brothers

„A legnagyobb partik” díjat, mert mi tudjuk, hogyan kell jól bulizni.

Összeállította: L. M.

Lánglovagok, azaz a tűzoltóság kialakulása

A régi időkben a városok számára az egyik legnagyobb veszélyt a tűzvészek jelentették. A fából készült, nádfedeles házak könnyen kigyulladtak, és egy-egy tűzvész idején az sem volt ritka, hogy a fél város leégett. A 19. században aztán létrehozták az első hivatásos tűzoltó-alakulatokat.

Több száz évvel ezelőtt tűz esetén az emberek csak saját magukra, illetve környezetük segítségére számíthattak. Ez általában káoszhoz és nemritkán a tűz továbbterjedéséhez vezetett. Ha sikerült is elég embernek összegyűlnie a tűzoltáshoz, a kezdetleges technikák és a hozzá nem értés következtében csak nagyon nehezen tudták megfékezni a lángokat.

Az egykori Magyarországon elsőként Aradon alapítottak tűzoltóságot 1835-ben, az első országos szervezetet pedig 1871-ben hozták létre Széchenyi Ödön vezetésével.

Kezdetben a tüzet mindenki úgy próbálta oltani, ahogy tudta: vödörrel, dézsával, ám ezek az eszközök nem bizonyultak elég hatékonyak, ezért „égető” szükség volt valamilyen sokkal jobb módszerre. Az első ilyen találmány a 16. században jelent meg: nem volt ez más, mint a vízpumpa, ami annak idején forradalmasította a tűzoltást. Az oltáshoz ellenben még mindig sok emberre volt szükség, hiszen a gépet kézi erővel kellett működtetni. Az újabb áttörést a gőzgép megjelenése jelentette, majd később a robbanómotoré, ami teljesen átalakította a tűzoltás menetét, és megkönnyítette a tűzoltók munkáját.

Az első védőruhákig

A városi tűzoltásoknál viszont korántsem volt elegendő az, hogy a tűzoltók kintről befecskendezik a vizet. Sokszor elérhetetlen helyeken, többemeletes házak belső szobáiban törtek ki tüzek, és ezeket is el kellett oltani. Ilyenkor a tűzoltóknak bizony be kellett menniük az égő, füsttel teli épületekbe. Eleinte nem léteztek védőruhák erre a célra, a „lánglovagok” kénytelenek voltak vizeletben áztatott

Mióta van hivatásos tűzoltóság?

Az 1666-os nagy londoni tűzvész után merült fel egy professzionális/hivatásos tűzoltóság megalapításának az ötlete. A tűzben 13 200 ház, 87 templom és a Szent Pál-katedrális is elpusztult. A tűzoltóság megalakulására ennek ellenére még majdnem 170 évet várniuk kellett a londoniaknak. Az első mai értelemben vett tűzoltóállomást 1833-ban nyitották meg a brit fővárosban, IV. Edvárd király kezdeményezésére. A londoni tűzoltóság mintájára hamarosan világszerte sorra alakultak a tűzoltóságok.

Tűzoltók egykor

rongyokkal takarni arcukat, ami egy bizonyos mértékig megsűrte a füstöt. Idővel, az ipari forradalom idején megjelentek az első védőruhák is. Ezek a kezdetleges, a régi bűváruhára emlékeztető készítmények már rendelkeztek lélegeztetőberendezéssel is: egy csövön keresztül kintről pumpálták be a friss levegőt az oltást végző személynek, aki teljes mértékben ki volt szolgáltatva a fűtőt kezelőnek.

Kampós létra

Egy hivatásos tűzoltót semmi sem lephet meg mentés közben, ezért minden lehetséges forgatókönyvre fel kell, hogy készüljön. Az egyik legnagyobb fejtörést sokáig az okozta a tűzoltóknak, hogy mit tegyenek, ha egy emeletes ház földszintje ég, és fentről kell kimenteni a lakókat. Végül a kampós létra mellett döntöttek a szakemberek. Ez a szerszám olyan, mint egy átlagos létra, azzal a különb-

séggel, hogy a végén egy hosszú kampó van. Ezt a kampót be lehet akasztani az ablakpárkányba, és így emeletről emeletre meg lehet vele mászni a legmagasabb épületeket is, és kimenteni az embereket.

2012 májusától Szerbiában megváltoztak a segélyhívó-telefonszámok. Azóta tűz esetén, tehát a tűzoltóságot a **193**-as számon kell tárcsázni, a rendőrséget a **192**-őn, az egészségügyi mentőszolgálatot pedig a **194**-en.

Nem árt feljegyezni, és jól látható helyre kifüggeszteni ezeket a számokat, mert szükség esetén így biztos kéznél lesznek.

Napjainkban már szinte minden településen van önkéntes tűzoltóság, a nagyobb városokban pedig hivatásos „lánglovagok” is teljesítenek szolgálatot. A munkakörülményeik is sokkal jobbak, mint korábban. Veszélyes létrákon sem kell „trükközniük”, és a védőfelszerelésük is sokkal kényelmesebb és biztonságosabb, mint régen. A modern tűzoltók szekere, a tűzoltókamion pedig kész felvenni a harcot a legádázabb tűzvészrel is.

Találós kérdések

Ha vizet iszik, rögtön meghal.

Mi az?

(Tűl)

Aransárcány erdőt eszik,
Lángokat fú, fényesedik,
Holtában megfeketedik.

Mi az?

(Parázs)

Széchenyi Ödön, az első országos tűzoltószervezet megalapítója

Pályaválasztók, figyeltem!

A földnél maradok

Nem is olyan régen igen nagy megvé-
tés övezte a földművelést, a paraszt-
munkát. Pedig legtöbbünk őse Vaj-
daság területén épp a földet művelve tudott
megélni. Itt nem bányászkodtak, nem tenge-
részkedtek, nemcsak legeltettek, hanem szá-
ntottak, vetettek, arattak, betakarítottak... Ez a
munka jelentette a megélhetést. Azonkívül,
hogy jó minőségű volt a vajdasági föld: „zsí-
ros” földnek nevezték, bőven termett, és egyre
nagyobb területeket vetettek be.

Vetsz vagy ültetsz?

Nem mindegy, ne keverjük hát, még
akkor sem, ha első hallásra nem
érezzük a különbséget. Nyelvünk pon-
tosan kifejezi, sőt elmeséli: vetni, dobni,
szórni ezrével a magot lehet, egyenként
ültetni pedig a palántát.

Szántsunk, vessünk, hogy jobban élhes-
sünk! – mondták egykoron. Aztán a II. világhá-
borút követő időszakban lenézték a paraszti
munkát, vele együtt a földet művelő, állato-
kat nevelő embereket, talán emiatt hagyták
el sokan a falut, inkább választották a városi
életmódot. A helyzet azóta valamelyest válto-
zott, és az emberek viszonyulása is a földhöz,
a földműveléshez. Sokan tudatosan készülnek
szüleik, nagyszüleik foglalkozásának folyta-
tására, ezért mezőgazdasági tanulmányokat
folytatnak, majd hazatérnek az ősi földre, és
korszerű tudással felvértezve művelik a csa-
ládi földeket. Ha megfelelő gépezet is van,
akkor további földterületeket vesznek bérbe,
és nagy területen gazdálkodnak. Vannak, akik
csak eltanulják az idősebb családtagoktól a

Tudtad-e?

A mai Mexikó területén 650 évvel ez-
előtt az aztékok veteményes kertjei,
a csinampák a Texcoco-tó vizén úsztak, így
sohasem szenvedtek az aszálytól. Az azté-
kok a szittyóra földet hordtak, cölöpökkel,
ágakkal megerősítették, trágyával, iszap-
pal termékenyebbé tették. A bottal való
földtúrásához képest óriási találmány volt
az eke, mely először fából, majd vasból
készült, kezdetben maga az ember, majd
ökör, ló, végül traktor húzta.

munkát, és nem végeznek iskolát. Minek az?
Mi hasznom van belőle? – kérdezik önmaguk-
tól és másoktól is. Nem hinném, hogy idő-
vesztegetés a tanulás, mindenesetre, ha nem
iskolában, akkor magánzorgalomból kell a
szakma fortélyait ellesni, megtanulni, hogy
lépést tarthassunk a korunkkal.

Ha visszatekintünk a múltba, láthatjuk,
hogy a falvak lakóinak szerte a világon időt-
len idők óta ez az alpmestersége, de félig-
meddig földműves mindenki, aki földjén vagy
háztáji kertjében növényt termeszt. A sorsá-
ra bízott ember kezdetben a vadon termelt
magokat, gyökereket, bogyókat gyűjtögette.
Közben ellette a természet ritmusát, törvé-
nyeit. Kitépte a haszontalan növényt, hogy
jobban növekedjen a hasznos. Kővel, bottal
fellazította, majd megöntözte a földet, kiválo-
gatta a legjobb magvakat, és elvetett belőlük
minél többet. Ágyat vetett a magnak, hogy jól
aludjon, erőben ébredjen: megszületett az
első ágyás. A kolozsvári Napsugár gyermek-
lap rendkívül hasznos összeállítása szerint a
régiek tudták, hogy a nap melege érleli, a hold
ereje növeli a növényt. Mint a lap megállapít-
ja, égiek és földiek hajdani összhangját idézik
egyes szavaink is: Teremtő, teremt, terem,
termő, termés, nő, növény, növel, nevel, növeszt,
növekedik. Arra is felhívja a figyelmet, hogy az
ember feltalálta a műanyagot, a műtrágyát,
a műlisztet, de mindegyikről kiderült, hogy
egészségtelen. Ha élni akarunk, vissza kell
térnünk a természeteshez. Vissza kell adnunk
rangját, becsületét a szántóvetőnek, aki a te-

remtő nappal, a földdel, a vízzel, a levegővel
szövetségben tiszta búzát, életet tesz aszta-
lunkra. Legyünk földművesek!

Kiből lehet jó földműves? Akik értenek
hozzá, azt állítják, földműves lehet bárkiből,
de jó földműves csak az lesz, aki szereti a
földet, a munkáját, és mélyen tiszteli a ter-
mészetet. Hajlandó megismerni a természet
törvényeit, és alázattal viszonyul hozzá. Mai
mohó korunkban sem szabad megkerülni az
elődök tudását, vagy eldobni a régi eszkö-
zöket. Igaz, hogy könnyebb így a munka, de
kevesebb embernek jelent megélhetést, és az
üzemanyag, a sok növényvédő szer szennyezi
a környezetet, rontja a termés minőségét. A
régai eszközökkel együtt az elődök tudását is
sokan eldobják. Bölcs, mértéktartó, környe-
zetvédő gazdálkodás helyett önző, pusztító
hajszá folyik a gyors haszonért. A termőföld
tönkremegy, elhasználódik, elsivatagosodik.

N-a

Hol tanulhattok tovább?

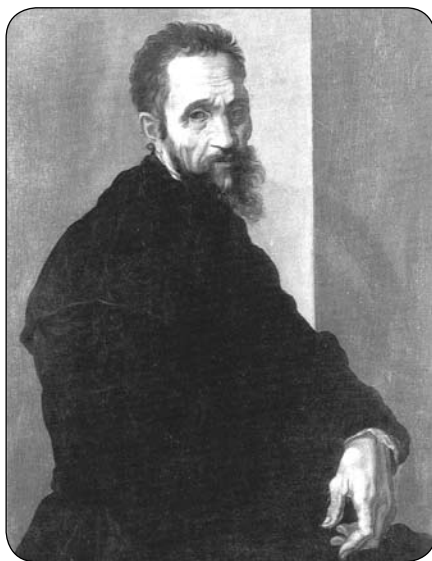
Nem kell külföldre utazni ahhoz, hogy
mezőgazdasági középiskolában tan-
ulj. Attól függően, hogy Vajdaság mely
részében élsz, tanulhatsz Magyarokani-
zsán, Topolyán, Futakon. Egyetemi szín-
tű oktatásra Újvidéken van lehetőség. A
Mezőgazdasági Karon számos szak áll a
fiatalok rendelkezésére.

Michelangelo, a magányos polihisztor

Négyszázötven éve, 1564. február 18-án halt meg Michelangelo Buonarroti, a Pietà, a Mózes, a Dávid, a Szent Péter-bazilika, a Sixtus-kápolna mennyezetének és az Utolsó ítélet monumentális freskójának alkotója, aki a festészetben, a szobrászatban, az építészetben, sőt a költészetben is kimagaslót alkotott.

Michelangelo di Lodovico Buonarroti Simoni 1475. március 6-án született a toscanai Capresében. Anyja betegsége miatt egész kiskorától egy kőfaragó családjával élt, ezért mondogatta később, hogy az anyatejjel szívta magába a kalapács és a véső használatát. Iskoláit Firenzében, Itália akkori kulturális központjában végezte, de tanulás helyett inkább a festményeket másolgatta, és a művészek társaságát kereste. Tizenhárom évesen lett Domenico Ghirlandaio műhelyében festőtanuló, egy év múlva mestere – mivel már nem volt mit tanulnia – beajánlotta Lorenzo de Medici fejedelem udvarába, a humanista akadémiára. Egy itteni torzsalkodásban tört el az orra, testi hibája minden arcképén látható.

Firenzében 1494-ben a fanatikus, a művészetet világi hívságnak tartó Savonarola vette át a vezetést, így Michelangelónak megbízások híján távoznia kellett. 1496-ban érkezett Rómába, s kifaragta első nagy szobrát, a Bacchust. Ennek sikere nyomán bízták meg 1498-ban a Pietà elkészítésével. Az ölében halott fiát tartó Madonna ma a Szent Péter-székesegyházban látható, 1973-as megrongálása óta üveg mögött. 1499-ben visszatért Firenzébe, s megalkotta talán legismertebb szobrát, a Dávidot. A klasszikus formákat életszerű aszimmetriával gazdagító alak a reneszánsz embereszmény megtestesítője. Az öt tonna súlyú, egyetlen márványtömbből kifaragott

Michelangelo önarcképe

és nemrégiben teljesen restaurált szobor ma a Galleria dell'Accademia múzeumban, másolata a Palazzo Vecchio előtt áll.

Firenze vezetése 1504-ben őt és Leonardót bízta meg a Palazzo Vecchio nagytermébe szánt freskókkal, de egyik munka sem készült el, csak a vázlatok maradtak fenn. Hírneve egyre nőtt, így a művészetpártoló II. Gyula pápa Rómába hívta, hogy készítse el az egyház fő síremlékét. Először negyvenalakos kompozícióról volt szó, ám a Szent Péter-bazilika építése és a folyamatos háborúk miatt pénzsűkébe került pápa addig csökkentette a számot, amíg a szobrász sértődötten ott nem hagyta az Örök Várost.

II. Gyula nyomására vissza kellett térnie, ekkor kapott megbízást a Sixtus-kápolna kifestésére. A méretét és műfaját illetően is hatalmas kihívást jelentő munkát egyedül végezte, a

födém alatt görnyedezve, szinte vázlatok nélkül. Az 1508 és 1512 között készült, 40×13 méteres, monumentális munka a teremtés és az özönvíz mellett a Biblia prófétáit és a görög szibillákat is ábrázolja, szenvedélyes és kifejező alakjai az alkotás kínjait is tükrözik. Ezután folytatta Gyula pápa síremlékét, melynek központi alakja a San Pietro in Vincoli-templomban látható Mózes lett. A próféta alakja az erő és intellektus egységét sugározza a néző felé, ehhez készültek a Louvre-ban őrzött rabszolgaszobrok is.

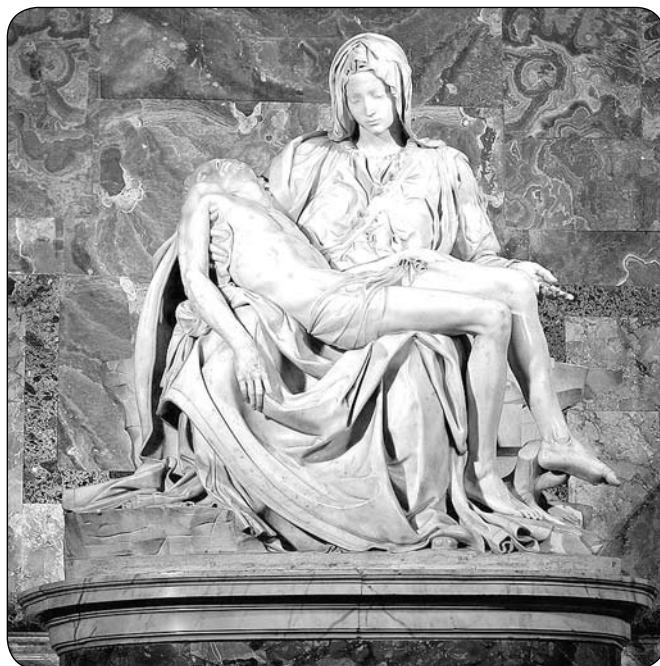
II. Gyula pápa 1513-ban bekövetkezett halála után a Medici-családból származó X. Leó Firenzében a Mediciek családi kriptájának kialakításával bízta meg, ennek allegorikus szobrai a napszakokat (éjszaka, hajnal, nappal és alkony) ábrázolják. Amikor Firenze 1528-ban fellázadt a Mediciek ellen, ő tervezte a védműveket, ezért Rómába menekült, ahol (a szintén Medici-családból származó) VII. Kelemen pápa tárt karokkal fogadta. 1534-ben festette meg Az utolsó ítéletet a Sixtus-kápolna zárófalára, a döbbenetes látomás középpontjában az ítélkező Krisztus ül, az ekkor már öreg és magányos művész a képre ellenfeleit is ráfestette, önmagát lenyúzott bőrével ábrázolta. Idős korában inkább írt, festett és építéssel foglalkozott. 75 szonettet, 95 madrigált alkotott. Rómában halt meg 1564. február 18-án.

A nehéz természetű művész állandóan viaskodott a külvilággal és saját magával. Magányos volt, gazdagsága ellenére szegényesen élt, munka közben kenyérral és vízzel is beérte, és nem viselte el, ha megsértették. Szenvédélyes alakjai többnyire tragikus hősök, akik kitörni igyekeznek a földi korlátok közül, művészete nem közelíthető meg a vonalak és tömegek elemzésével.

Összeomolhat a Dávid

Olasz szakemberek megkongatták a vészharangot Michelangelo Dávid-szobra felett, miután a márványszobor bokarészének másolatán centrifugateszteket végeztek. A vizsgálatok rámutattak, hogy a bokán látható repedések következtében a legendás szobor összeomolhat.

A Pietà

Százhusz éves a Feszty-körkép

1894. május 13-án, 120 évvel ezelőtt átadták a nagyközönségnek Feszty Árpád alkotását, A magyarok bejövetele című, hatalmas körképet. A festő 1891-ben, párizsi útja során látta Jean-Baptiste-Édouard Detaille és Alphonse-Marie-Adolphe de Neuville A francia hadsereg című monumentális körképét. (Az akkoriban igen divatos, nagyméretű festmények rendszerint kisebb részekből, kör alakú vázon állították ki, s a közönség középről nézte, így érve el a valóságos hatást.) A lenyűgöző kép láttán, Feszty elhatározta, hogy hasonló méretekben festi meg a bibliai özönvíz történetét. Felesége, Jókai Róza, a híres író nevelt lánya, aki szintén festőművész volt, ettől igencsak megrettent, mert pontosan tudta, milyen hatalmas munkát és összegeket emészt fel egy ilyen vállalkozás. Fesztyt végül apósa, Jókai Mór beszélte rá arra, hogy ha már nem hajlandó tervétől elállni, inkább a honfoglalást fesse meg, hiszen közeledik az ezredik évforduló, a millennium.

1893-ban, Feszty Árpád, olyan jeles művészek közreműködésével, mint Barcsay Adolf, Mednyánszky László, Mihalik Dániel, Spányi Béla, hozzá is kezdett a honfoglalás eseményeinek megfestéséhez. A történelmi hűség kedvéért a Vereckei-hágóhoz is elutazott, történészek, régészek véleményét kérte ki, bár a korabeli magyarok és a honfoglaló vezérek fegyverzetéről, öltözetéről akkoriban még kevesebbet tudtak. Az általa irányított munka feszített ütemben folyt, felesége is besegített, ő a halottakat és a sebesülteket festette meg. A magyar romantika monumentális alkotása hat egymáshoz kapcsolt jelenetben mutatja be a magyarok bejövetelét a Kárpát-medencébe.

A festmény avatóünnepségére 1894. pünkösd vasárnapján került sor, egy bérelt telken lévő üvegkupolás épületben állították ki, a mai budapesti Szépművészeti Múzeum helyén. Az egész országból megindult a zarándoklat, hogy megtekintsék a 120 méter kerületű és 15 méter magas festményt. Az 1896-os millenniumi kiállítás látogatóinak zöme a körképet is megcsodálta, de hiába özönlöttek a belépőjegyet váltó látogatók, Feszty a számlák kifizetése után 10 ezer forintnyi veszteséget könyvelt el.

A festményt 1898-ban a londoni világiállításra vitték, s csak 1909-ben hozták haza Budapestre, ahol időközben az üvegpalotás épület helyén megkezdődött a Szépművészeti Múzeum építése. A körképet ekkor egy ideiglenes, fából készült épületben helyezték el a városligeti mutatványos bódék tőszomszédságában.

A monumentális körkép egy részlete

A második világháborúban a körkép épületét bombatalálat érte. A súlyosan megsérült képet a megmentésére alakult egyesület tagjai 1945 nyarán nyolcméteres csíkokra szabdalták, fahengerekre göngyölték, és különböző raktárakban tárolták, a sérült vászon állapota így tovább romlott.

Az ópusztaszeri nemzeti emlékhely kialakítását a honfoglalás tiszteletére Erdei Ferenc író, tudós, politikus kezdeményezte 1970-ben. Az emlékbizottság tagja, László Gyula régészprofesszor javasolta, hogy időközben a Nemzeti Galériába került Feszty-körképet is a leendő emlékparkban állítsák fel.

Az 1800 négyzetméteres festményből megmaradt, mindössze 730 négyzetméternyi vászonfelület 1974-ben Szegedre került, ahol állagvédő restaurálást végeztek rajta.

Az emlékpark építése 1990-ben már olyan szakaszba jutott, hogy a körkép teljes helyreállítására is gondolni lehetett, a munkát az Ars Antiqua lengyel restaurátorcsoport nyerte el, négy évig dolgoztak a festményen. Az újjászületett Feszty-körképet 1995. július 14-én mutatták be a nagyközönségnek, és azóta is megtekinthető Ópusztaszeren.

Az útikönyvek atyja

„Királyok és kormányok tévedhetnek, de Baedeker úr soha!” – hangzott valaha a mondás. Nem alaptalanul: az 1801-ben született és 155 évvel ezelőtt elhunyt Karl Baedeker, az útikönyv műfajának létrehozója olyan alaposan készítette kiadványait, hogy azokban kevés hibát talált olvasója.

Karl Baedeker jómódú, rendkívül alapos irodalmi műveltséggel rendelkező esseni polgárcsalád sarja volt. Tizenhat évesen kezdte a könyvszakmát kitanulni, 1819-től a híres Heidelbergi Egyetem diákja volt. Még nem volt huszonhat éves, amikor nyomdát alapított Koblenzben, és rövidesen kiterjedt kapcsolatrendszerrel épített ki a kiadókkal, az irodalmi és a politikai élet befolyásos képviselőivel. Az olvasóközönség igényeit kezdetben a legszélesebb körben próbálta kielégíteni, az ügyesen összeválogatott kínálat nagy forgalmat eredményezett. 1832-ben megvásárolta azt a

kiadót, amely néhány évvel korábban már kinyomtatott egy útikönyvet Utazás a Rajnán Mainztól Kölnig címmel – ez lett a későbbi Baedeker-útikönyvek alapja.

Az útikönyv műfaja akkoriban már nem volt újdonság, maga Baedeker az angol John Murry útikönyveinek mintáját követte, de előtte senki nem szentelt olyan odaadó figyelmet a részleteknek, a pontosságnak és a szórakoztatásnak. A védjegyévé vált aranyozott betűs, piros kötésű könyvek tartalmazzák a legmegbízhatóbb adatokat a műemlékekről, szálláshelyekről és aktuális áraiokról. 1844 után csillaggal rangsorolta a legfontosabb látnivalókat is.

Baedeker sokat utazott, és mindig bőséges jegyzetanyaggal tért haza. Legendás volt alaposága, amikor például a milánói dómot látogatta meg, húsz lépésenként egy borsószeret

dobott az épület tetejéhez vezető lépcsőkre, hogy pontosan tájékoztatni tudja olvasóit azok számára. Neve egyet jelentett az útikönyv műfajával, a bedekereket 1846-ban franciául, majd 1861-ben angolul is kiadták, a 19. század utolsó évtizedeiben pedig már Európa-szerte az ő útmutató-saiból tájékozódtak az utazók.

Életében számtalan legenda terjedt róla, az egyik legjellemzőbb 1859. október 7-én bekövetkezett halála után keletkezett: a temetésén a szertartás befejeződése után a résztvevők egy turistát pillantottak meg a temetőben sétálgatva, kezében a jól ismert piros útikönyvvel...

A II. világháború idején, amikor a németek sorra hajtottak végre légitámadásokat stratégiai jelentéktelen angol célpontok ellen, a britek „bedecker világháborút” emlegettek – meg

Karl Baedeker

voltak ugyanis győződve arról, hogy a németek azokat a városokat támadták, amelyeknek nevezetességei mellett három csillag szerepelt az útikönyvekben.

A nevet és a céget fiai vitték tovább, harmadik fia a vállalat székhelyét Lipcsébe helyezte át. A vállalat 1997 óta a Mairs Geographischer Verlag tulajdonában van, amely 2005-ben úgy döntött: a teljes Baedeker-sorozatot új kiadásban adják a turisták kezébe.

Amerikai színésznő, akit leginkább onnan ismerünk, hogy Ellen Ripley-ként a nemrég elhunyt svájci szürrealista képzőművész, H. R. Giger által kitalált űrlénnyel harcol az Alien sorozatban. Ezenkívül láthattuk többek között kibírhatatlan főnökként a Dolgozó lányban, gonosz mostohának a Hóféherke: a terror meséjében, de ugyanakkor eljátszotta Dian Fossey-t is, aki tragikusan véget érő életét a hegyi gorillák megmentésének szentelte. Képzelt interjúnk Sigourney Weaverrel készült.

– Ez ugyebár nem az igazi neved...

– Csak részben, a valódi nevem Susan Alexandra Weaver. Édesapám az NBC televízió vezetője volt, édesanyám angol színésznő, a nagybátyja pedig színész és komikus. Tulajdonképpen a nagybátyám nevezett el így, amikor tizennégy éves voltam, F. Scott Fitzgerald A nagy Gatsby című novellájának egyik mellékszereplője, Sigourney Howard után. Sohasem tudhatod, mit talál ki egy komikus.

– Te is szereted a humort? Elvégre több vígjátékban is szerepelsz...

– Nagyon, kiváltképp az angol humort. Mint mondtam, anyai ágról brit vér csörgedezik az ereimben, így talán nem csoda, hogy a hamisítatlan angol humor, a fanyar, ironikus poénok szinte a véremben vannak. Szerintem a világ egyik legnagyobb baja, hogy az emberek túlzottan komolykodnak. Ez sajnos különösen jellemző Amerikára.

– Hogyan emlékszel vissza a fiatal korodra, amikor még a pályakezdésen gondolkodtál?

– Az iskolában én voltam az, akit folyamatosan szekáltak. Rendszeresen voltam tréfák céltáblája, strébernek neveztek, és a magasságom miatt is csúfoltak. Tizennégy évesen már 179 cm magas voltam, de később szerencsére megállapodtam a 182 centinél. A színészet talán nem is volt kérdéses számomra, elvégre a családom is ebben a világban tevékenykedett. Az egyetemen dráma szakra jártam, ekkortájt pedig már játszottam néhány előadásban is.

– Mikor kezdted el filmekben szerepelni?

– Az első filmem 1977-ben az Annie Hall volt, Woody Allen rendezésében. Ez volt a filmes debütálásom, és utána szinte azonnal, 1979-ben már jött is az Alien – A nyolcadik utas: a Halál. Itt Ripley hadnagyot alakítottam, aki további pályafutásom során is elkísért. Az Aliennek még három része készült el, de fontolgatják a folytatást is. Ebben azonban valószínűleg nem leszek jelen. Sajnálom, mert számomra érdekes lett volna a koros Ripley képességeit kikutatnom.

– Az Alien utáni filmjeidben is gyakran erős, határozott nőket formálsz meg. Ez miért alakult így?

– A magasságom biztosan közrejátszott, ráadásul Ellen Ripley is egy ilyen figura, sőt ez az egész Alien, meg a pályafutásom korai szakasza egybeesett azzal az időszakkal, amikor a nők egyenjogúságáért folytatott küzdelme végre eredményeket is mutatott.

A Gorillák a ködben című filmben

Sigourney Weaver

– Az Alien és az Ellen Ripley pályád jelentős szakaszán veled volt. Nem hiányzik?

– Hazudnék, ha azt mondanám, hogy nem. Ugyanakkor viszont itt van nekem az Avatar, amelyben szintén szerepeltem, hamarosan pedig folytatása is lesz.

– Dian Fossey kutatót is megformáztad a Gorillák a ködben című filmben. Hogyan hatott rád?

– Dian Fossey egy elképesztő nő és kutató volt. Elszántsága igazán példaértékű. Ez vezetett oda is, hogy végül kegyetlenül meggyilkolták. Mindent megtett a gorillák védelméért. Készen állt egyedül is harcolni. Története és az egész ügy annyira megérintett, hogy a film forgatása után a Dian Fossey Gorilla Alapítvány támogatója lettem, és az alapítvány tiszteletbeli elnöke. A hegyi gorillák azóta is vörös listán vannak, a kritikusán veszélyeztetett fajok között. Ez azt jelenti, hogy nagyon kevés, csupán néhány száz van még belőlük, és a kihalás szélén állnak.

L. M.

Az Alienben

David Tennant

– Milyen családban nőttél fel?

– Középső gyerek vagyok, egy bátyám és egy húgom van. Ralstonban nevelkedtem, ahol édesapám a helyi lelkész volt.

– Mikor kezdett el érdekelni a színészet?

– Ez egy érdekes történet, mert a gyerekkori vágyam egybeforr a valósággal, azaz valóra vált a gyerekkori álmom. Háromévesen már közöltem a szüleimmel, hogy színész leszek, mert nagyon szerettem a *Ki vagy, doki?* című sorozatot. Én is akartam a Tardisszal utazni, bolygókra látogatni, és megtapasztalni más idöket. Később lettem a színészet-ről, mert senkinek sem volt skót akcentusa a tévében. Azután egyszer csak mégis úgy döntöttem, hogy színész leszek. Zene és dráma tagozatra jártam, majd pedig színdarabokban játszottam. Utána pedig a vágyam is teljesült, hiszen megkaptam a Doki szerepét.

– Mennyire érezted magadénak a Doki világát?

– A fantáziavilág mindig is nagyon foglalkoztatott, és szerettem a sci-fit. A *Star Wars* bűvöletében nőttem fel, gyűjtöttem a hőseit is.

– Nem furcsa, hogy ezek után te is egyfajta sci-fi hős lettél?

– Nagyon is, mert hirtelen lett egy sci-fi figura, amely engem ábrázol. Bármennyire is szerettem a Dokit, azért félttem is tőle, vagyis a szereptől. Tartottam a kudarcától és a melléfogástól. Nagy nyomást jelentett, úgy éreztem, rajtam a világ szeme. Ráadásul ez egy kultuszszorozat. Eredetileg 1963 és 1989 között volt műsoron, 1996-ban televíziós filmet készítettek belőle, majd sorozatként 2005-ben indították újra. Azt hiszem, én lettem a tizedik Doki.

– A sci-fin kívül mit szeretsz még?

– Shakespeare-t, a színházba is a Shakespeare-művek iránti szeretetem vonzott. Élvezek mindent, ami Shakespeare, és játszhatok benne. Egy másik szerepálmom is ehhez kapcsolódott.

– Mi volt ez a szerepálmom?

– Természetesen Hamlet. Nem hiszem, hogy túl sok színész létezik, aki ne szeretné Hamletet eljátszani.

– Teljesült ez az álmod is?

– Szerencsésnek mondhatom magamat, mert igen. A pályám elején már tagja lettem a Royal Shakespeare Company-nak. Azután kiváltam, más kötelezettségek miatt, majd 2008-ban visszatértem, és címszerepet játszhattam a Hamletben. Még hozzá Patrick Stewarttal. A gyengébbek kedvéért, ő volt Picard kapitány a *Star Trek*-ben. Shakespeare-előadásban találkoztak az úrutazók.

L. M.

S kóciában született. Több filmben és tévésorozatban láthattuk. Megjelenik a *Star Wars* második részében, *A klónok háborújában*, de a *Harry Potter* és a *Tűz Serlegében* is. Legnagyobb népszerűséget mégis egy tévésorozat, a *Ki vagy, doki?* hozta meg számára, amelyben ő az időutazó doki, aki a Tardis nevű, kívülről rendőrfülkének álcázott időutazógépével látogat el másik bolygókra.

– Az igazi neved David John McDonald. Ki vagy, David?

– Szerettem volna valamiféle művésznevet. Igazság szerint más is létezett ilyen néven, és amikor tini voltam ez okozott némi bonyodalmat. Felütöttem a *Smash Hits* könnyűzenei magazint, amelyben épp Neil Tennant, a *Pet Shop Boys* énekes volt. A hasamra csaptam, és ez lett a nevem. A másik lehetőség Kirk Brandon volt a *Spear of Destiny*-ből. Akkor a nevem most David Brandon lenne. A Tennantot viszont már nagyon megszoktam. Fontolgattam, hogy hivatalosan is nevet cseréljek, de a szüleimmel ezzel akkoriban nem értettek egyet.

A Hamletben

A *Ki vagy, doki?* című sorozatban

Tavat akartak, sivatag lett

Mesterséges tavat szerettek volna létrehozni a kínai Csengcsou városban, Henan tartomány fővárosában. A dolog nem igazán úgy sült el, ahogy tervezték, a tó helyén egy hatalmas sivatag lett, homokbuckákkal és minden hozzávalóval. Az egykori tómeder most tele van homokkal, tíz méter magas dűnékkel. A terület nagyjából négy focipályának felel meg.

Pedig az ötlet egészen jó volt, egy kisebb mesterséges tavat szerettek volna a város határában, ahová majd kirándulni járnak a helyiek. A vizet a közeli természetes tóból szerezték volna. Homokos partot terveztek, ehhez több száz tonna homokot hoztattak, ebből lett a sivatag.

A természet ugyanis nem volt együttműködő a nagyratörő tervekkel. A föld alatti vízforrás elapadt, a kiásott homok pedig terjeszkedni kezdett. Végül hatalmas területet tett teljesen használhatatlanná a sivatag.

Nagy probléma, hogy a homokot a szelek a város központjába is befújják, a helyiek így kénytelenek maszkot hordani. Az autók is megsínylik az állandó küzdelmet az apró szemű homokkal, ami a helyi növényzetet is kiirtja lassan.

Új fajok toplistája

A nemzetközi fajfelfedezési intézet 2014-es listáján szerepel egy játékmackóra hasonlító ragadozó emlős, egy kiválóan rejtőzködő gekkó és egy Csingilingről elnevezett darázs.

Egy amerikai székhelyű intézet (IISE – az ESF Nemzetközi Fajfelfedezési Intézete) minden évben közzéteszi az előző évben felfedezett fajok „top tízes” listáját. A lista megjelentetését a rendszertan atyjának tekintett neves svéd botanikus, Linné tiszteletére a nagy tudós születésnapja (május 23.) előtti napra időzítik.

Olinguito

A rendszertannal és rokon szakterülettel foglalkozó kutatók testülete az idén több mint 18 000 új fajból választotta ki a legérdekesebbnek vagy legkülönlegesebbnek tartott tízet. A listán parányok és óriások egyaránt szerepelnek.

Kiemelkedik a többi közül egy a felfedezésével nagy nemzetközi visszhangot kiváltó ragadozó emlős, az olinguito (*Bassaricyon neblina*). A vörösbarna ragadozó mintegy 35 centiméter hosszú, ugyanekkora farokkal. Tömege 1 kilogramm. Az éjszakai életmódú állat Ecuador és Kolumbia hegyi felhőerdeiben ugrál fáról fára. Harmincöt éve ez az első Dél-Amerikában felfedezett új emlősfaj.

A parányok közül felvettek a tízes listára egy alig 3 milliméteres garnélarákot, a csontvázgarnélát (*Liropus minusculus*), egy szivacsot utánzó, egysejtű létére hatalmas (öt centiméter hosszú), földközi-tengeri protisztát (*Spiculosiphon oceana*), egy az űrutazókra potenciális veszélyt jelentő mikrobát (*Tersiccoccus phoenicis*), amelyet a legsterilebbnek hitt, úgynevezett tisztaszobákban fedeztek fel, egy új penészfajt (*Penicillium vanoranjei*) és egy Pán Péter tündérééről, Csingilingről elnevezett, 250 mikrométeres parazita darazsat (*Tinkerbella nana*). Rendkívüli érdekesség az a tengeri rózsza (*Edwardsiella andrillae*), amelyre egy antarktisi gleccser alján bukkantak a kutatók.

Levélfarkú gekkó

A nagyobb élőlények közé tartozik egy 12 méter magasra megnövő thaiföldi sárkányfa (*Dracaena kaweasakii*), egy Ausztráliában honos, kiváló alcázóképeségű levélfarkú gekkó (*Saltuarius eximius*), valamint egy 900 méter mély, horvátországi barlangban élő, teljesen átlátszó csiga (*Zospeum tholussum*).

A szakemberek úgy vélik, még 10 millió faj vár felfedezésre, ötször annyi, amennyit ma ismer a tudomány. A lista viszont arra is felhívja a figyelmet, hogy sok faj még a leírás előtt vagy nem sokkal azután kivesztül.

Esélyt kap a „zöld pokol”

Védelmet kap az Amazonas-medence, a világ legnagyobb esőerdeje, amelyet az egykori spanyol hódítók „zöld pokolnak” ma pedig sokan a „Föld tüdejének” neveznek. Egy pénzügyi alapnak köszönhetően a brazil kormány 25 év alatt 215 millió dollárt fordíthat az élőhely védelmére.

Az Amazonas-medence esőerdeje mintegy 55 millió éve fennáll, és a Föld egyik legnagyobb fajgazdagságú területe. Több mint 40 000 növényfajnak ad otthont, 2200 különböző hal található meg vizeiben, és 427 emlőst írtak le eddig. A rovarfajok számát két és fél millióra becsülik. A majmokon, különleges színezetű békákon kívül a nagy termetű papagájok adják az esőerdők jellegzetes fajait, de a jaguár vagy a leghatalmasabb kígyó, az átlagosan 5-6 méter testhosszt elérő zöld anakonda is az Amazonas jelképeinek tekinthető. Az erdők területe az 1970-es évek óta ijesztő ütemben fogy, a kiirtott esőerdő helyén 91 százalékban legelőket (főként marhalegelőket), kisebb részben szőjaültetvényeket hoznak létre.

Erdőirtás az Amazonas-medencében

Megmenekülhet az Aral-tó a pusztulástól

Alig egy évszázad alatt az emberi tevékenység szinte teljesen elpusztította az Aral-tó környékét. A világ egyik legnagyobb tavának (a mai Kazahsztán és Üzbegisztán határán helyezkedik el) látványos kiszáradása az emberiség pusztító tevékenységének egyik szimbólumává vált. De úgy tűnik, a tó kétszer már majdnem eltűnt, majd visszanőtt eredeti méretére.

Az Aral-tó 1961-ben még a világ egyik legnagyobb tava volt, a környékbeli mezőgazdaság felfutásának, az öntözéseknek köszönhetően azonban látványosan csökkenni kezdett a mérete. A szovjet időkben a tavat tápláló folyók vizének nagy részét öntözésre fordították. Ma a tó eredeti méretének tíz százalékát is alig éri el.

Geológusok most azt állítják, hogy a tó már kétszer is magához tért hasonlóan reménytelen helyzetből. Kétszer is majdnem kiszáradt, de víze visszatért – állítja Philip Micklin, a Western Michigan University kutatója. Szergej Krivonogov, az orosz geológiai intézet kutatója kollégáival a tó elmúlt kétezer éves történelmét vizsgálta meg.

Kiderült, hogy a tó területe igencsak gyakran változott, és ebben az emberi tevékenységnek is szerepe lehet. A tó környéke ugyanis már 2500 éve lakott.

1961-ben a tó felszíne 54 méterrel volt a tengerszint felett. Időszámításunkban 400 és 600 között csak tíz méterrel volt a tengerszint felett, 1000 és 1500 között pedig 29 méterrel volt a tengerszint alatt. Az 1600-as évek óta megint nőtt a területe, egészen a szovjet időkig.

A modern kori összeomlás állítólag nem rosszabb, mint a korábbiak voltak. 1989-ben a tó 40 méterrel volt a tengerszint felett, és egy apró északi tavacska is kialakulóban volt. Azóta még két méterrel emelkedett a tó tengerszint feletti magassága. A halállomány csak töredéke az ötvenes években tapasztaltnak, de vannak biztató jelek.

A déli területen azonban folytatódik az apadás – ez a rész már csak 29 méterrel van a tengerszint felett. A keleti rész pedig annyira sós, hogy ott csak egy bizonyos garnélafaj él meg.

Jelenleg semmilyen program nincs arra, hogy helyreállítsák az Aral-tavat. Ez mindig is reménytelen ügynek tűnt, aztán a természet közbeszólt...

Az Aral-tó 1989-ben és 2008-ban

Veszélyesek voltak az ősi tengerek

Az angliai Dorset mellett találták azt a hat centiméteres fogat, amely egy tengerben élő dinoszauruszhoz tartozott. A fog vége letört, így valószínűleg ennél is nagyobb volt, pedig így is a legnagyobb eddig talált a fajtájából. A vizsgálatok kimutatták, hogy a fog a 152 millió évvel ezelőtt élt Dakosaurus maximushoz tartozott, amely a mai krokodilok őse volt. Egy hat centiméteres fog egy nagyjából 4,5 méteres állatnál igazán rendkívüli – magyarázta Mark Young, az Edinburghi Egyetem paleontológusa.

Akkoriban a mai Európát sekély tenger borította, amelyből a szárazföld egy része szigetként magasodott ki. A kutatások szerint itt éltek az első madarak, illetve más, nem madárszerű dinoszauruszok is. De az igazi ragadozók a vízben éltek. A Dakosaurus maximus aprónak számított egy másik ekkor élt tengeri hüllőhöz, a Pliosaurushoz képest. Ennek csak a feje több mint kétféle méter volt, maga az állat 15 méteres lehetett. Nagyobb, mint a ma élő legnagyobb tengeri ragadozó, a fehér cápa.

Így szállítanak egy mamutbébit!

Öroszországból megérkezett Angliába Ljuba, a 42 ezer évvel ezelőtt élt mamutbébi. Egy hónaposan halt meg, valószínűleg elsüllyedt egy iszapmedencében. 85 centiméter magas és 130 centiméter hosszú volt. Most a londoni Natural History Museumban állítják ki, ezért szállították át speciális dobozban. A Mammoths: Ice Age Giants című kiállítás május 23-án nyílt meg. Egy rénszarvaspásztor, Juri Kudi találtá rá még 2007-ben, amikor a Jamal-félsziget befagyott folyójánál kutatott. A mamutot az észak-szibériai Shemanovsky Museumba szállították. Nevét Kudi felesége után kapta; a Ljuba oroszul szeretetet jelent.

Milyen nyaraló vagy?

Te hogyan szeretsz nyaralni? Szervezett útra indulsz, melynek részleteiről már jó előre megtudsz mindent, vagy kalandos barangolásra vágysz? Esetleg a kettő keverékére? Ha elvégzed az alábbi tesztet, az eredményből megtudhatod, milyen „nyaraló alkat” rejtőzik benned.

1. Milyen utazáson vettél részt legutóbb?

- a) A családdal nyaraltál.
- b) A barátokkal szerveztél egy utat.
- c) Túrátztál a hegyekben.

2. Egy barátod azt ajánlja, utazzatok el egy egzotikus országba: ő megveszi a repülőjegyet, de más előkészületet nem tart szükségesnek. Hogyan reagálsz erre?

- a) Minek olyan messzire menni? Tökéletesen megteszi egy közeli tengerpart is, és jobb, ha lefoglaljátok előre a szállást...
- b) Beleegyezel, mert izgalmasnak tartod a dolgot; de veszel több útikönyvet az országról, és tájékozódasz a szálláslehetőségekről is.
- c) Örösz neki: minél kevesebb az előkészület, annál nagyobb a kaland!

3. Egy idegen országban vakációzol, ahol a hotel helyi turistaprogramot javasol, kedvező áron. Elfogadod az ajánlatot?

- a) Miért is ne? Nincs utánajárás, te csak kényelmesen beülsz a turistabuszba...

- b) Ingadozol, mert jobban szeretnéd magad felfedezni a környéket, bár úgy véled, egy kis szervezetség nem árt...
- c) Nem fogadod el, mert utárod a turisták által gyakran látogatott helyeket.

4. Az utazási iroda szafariutat szervez egy távoli vadonban. Volna kedved hozzá?

- a) Nem, mert nem kedveled az esetleges veszélyeket rejtő helyeket. És ki tudja, milyen kényelmetlen a szállás...
- b) Szívesen részt vennél ilyen úton, ha hozzáértő, a helyi viszonyokat jól ismerő kísérel szervezik.
- c) Természetesen. Izgalmasnak találad a vadállatok közelségét, és hogy megismerkedhetsz egy különleges, távoli világgal.

5. Mi a véleményed a kempingezésről?

- a) Nem szereted, mert kényelmetlen – inkább választasz egyéb nyaralási lehetőséget.
- b) Időnként szóba jöhet.
- c) Nagyon szereted a hangulatát, sőt még a „vadkempingét” is, távol a civilizációtól...

6. Milyen kritériumok fontosak a nyaraláskor?

- a) Kényelem és napsütés.
- b) Változatosság: a kiválasztott hely minél inkább térjen el a megszokott környezetedtől.
- c) Legyen benne valami izgalmas, még ha kockázattal is jár.

7. A szervezett utazásokat milyennek találd?

- a) Biztonságos kikapcsolódást tesznek lehetővé – nem is olyan rosszak.
- b) Kicsit ódzkodsz tőlük, mert túl sok kööttséggel járnak – de jó társaság is adódhat közben.
- c) Soha nem utaztál ilyen módon.

8. Szeretnél teljesen egyedül elutazni egy ismeretlen országba?

- a) Egyáltalán nem: senki sem segít, ha baj van, és nincs kivel megosztani az élményeket.
- b) Nem bálnád, de csak annyi időre, míg van mit felfedezni az új helyen.
- c) Feltétlenül, mert sokkal kalandosabb így az utazás, senkihez sem kell alkalmazkodni.

Ha legtöbb az a válasz: Legfontosabb a kényelem

Úgy szeretsz nyaralni, ha megőrizheted megszokott kényelmedet. Nem szeretsz járatlan utakra tévedni (sem a szó szoros, sem átvitt értelmében). Egyúttal szeretsz megszokott, általad már ismert helyekre visszatérni, vagy szervezett utazásokon részt venni. De vigyázz, ily módon elhaladsz a nagy felfedezések mellett, pedig ezek adják meg az igazi vakáció ízét. Addig, míg azt a kényelmet keresed a nyaralásban, amit otthon hátrahagytál, végül nem fogsz sehová sem vágyni. Ezért próbáld meg kalandvágóbb emberek társaságában utazni, hogy élvezhesd az újdonság szokatlan ízét...

Értékelés

Ha legtöbb a b válasz: Szereted a kalandot, de csak módjával...

Nyaraláskor törekszel a változásra, új dolgok felfedezésére. Gyűlöled a zsúfolt turistahelyeket, a fásasztó, közös zarándoklást az ismert látványosságokhoz, mely elrontja számodra az utazás örömét. Ugyanakkor útitervet készítesz, hová szeretnél elmenni saját kedved szerint – bár azt nem mindig tartod be. Hiszen egy kis szervezetség nem zárja ki a kalandot. Ha azonban a mások által szervezett program nem tetszik, hajlamos vagy az unatkozásra.

Ha legtöbb a c válasz: Merész, kalandra vágó utazó

Te kifejezetten a kalandos utazások kedvelője vagy. Imádsz ismeretlen országokba ellátogatni. Késztetést érzel arra, hogy idegen tájak rejtett természeti vagy kulturális kincseire bukkanj, és elhagyatott, mások által még fel nem fedezett helyeken járj. Igyekszel megtanulni néhány szót a helyiek nyelvén, és velük összebarátkozni. Persze ügyelned kell rá, hogy ne lépj túl bizonyos határokat, és ne tévedj „veszélyes vizekre” – sem az emberi kapcsolatok tekintetében, sem az ismeretek hiánya miatt. Néha gondoldj arra, hogy váratlan helyzetek, izgalmas kalandok nélkül is lehet kellemesen pihenni...

Kos

Nem várhatod el, hogy a környezeted a gondolataidban olvasson. Minél egyenesebb vagy, annál többet érsz el, utalgatásokkal és mellébeszéléssel viszont nem sokat. Csak úgy kapkodod a fejed, olyan gyorsan zajlanak a történések, ha pedig nem veszed fel a tempót, újra és újra lemaradsz. Ne melázz, használd ki az időd minél jobban!

Bika

Rendkívül energikus vagy, úgy érzed, nem ismersz lehetetlent. Igyekez minél tempósabban elvégezni a feladataidat, nehogy idő előtt megcsappanjon az energiád. Erősen kötödsz most a környezetedben lévőkhöz, egyszerűen ki sem bírod, hogy valaki segítségére ne legyen. Nagy tetteket vihetsz végbe a héten.

Ikrek

Igazán jó tanácsokat osztogatsz, de figyelj oda, milyen hangnemben közlöd mondanivalód az emberekkel. Ha úgy érzik, lealacsonyító vagy, csak rontasz a helyzeten. Valakivel nem éppen kiegyensúlyozott a kapcsolatod, a héten pedig újabb problémák ütnek fel a fejüket. Nem leszel könnyű helyzetben, de előbb-utóbb minden megoldódik.

Rák

Kezedbe kell vened az irányítást, különben napokon belül oltári káosszal kell szembenézned. Vállald el a vezető szerepét, nemcsak saját, de környezeted érdekében is. Zavarosan fejezik ki magukat az emberek, de neked így sem okoz gondot kibogozni a mondanivalójukat. Nyitott könyvként járnak előtted.

Oroszlán

Nem lesz könnyű dolgod a számkal a héten. Amennyiben lehetséges, kérj segítséget: biztosan találsz valakit, aki éppen ráér. Képtelen vagy nemet mondani, pedig igencsak ideje lenne. Nem érzed, hogy kezdesz testileg és lelkiileg is kimerülni? Vedd észre a jeleket!

Szűz

Igen jól pörög az agyad, és végre ráérsz a legjobb stratégiára: a nagyobb problémákat is könnyedén apró részekre bontod, így pedig szinte semmiséggé megoldani bármit is. Versenyhelyzetbe kerülsz, de a lehető legjobb értelemben. A kihívás nagyon is inspirál, nemcsak téged, az „ellenfeled” is, így mindketten sokat fejlődhetnek.

Mérleg

Bizonyítsd be a környezetednek, hogy számíthatnak rád. Az igaz, hogy rátermettnek tartanak, de nem mindegy, hogy hogyan viszonyulsz hozzájuk. Nem lesz problémamentes a heted, az biztos. Viszont sokat segíthetsz magadon, ha a bevett módszerek helyett kreatívan viszonyulsz a feladatokhoz.

Skorpió

Lenyűgöző, ahogy pörögsz, a lelkesedésed pedig másokat is inspirál. Neked köszönhetően az egész csapat produktív napoknak néz elébe. Új, különleges élményekben lehet részed, csak elég nyitottnak kell lenned. Légy figyelmes, és csapj le az eléled tárulkozó lehetőségekre!

Nyilas

Mostanában kissé hanyagoltad a társaidat, pedig nem hagyhatod elhalványulni a kapcsolataid. Sok hasznod lehet még belőlük, úgyhogy ápolgasd őket. Könnyű lenne fittyet hányni a problémákra, igaz? De a struccpolitika most nem segít: nézz szembe velük, és feszülj neki a megoldásnak.

Bak

Akármilyen húzós időszakot is élj meg, ne hagyd, hogy lássák rajtad, mennyire megvisel a dolog. Van most egy-két ember a környezetedben, akinél nem ártana megbecsülést szerezned. Ki-kitör belőled gyerekes éned, és nem tudod megállni, hogy ne játszadozz, bolondozz és ugrasd a környezeted. Ez nem baj, de óvatosan, nehogy valaki agyára menj!

Vízöntő

Nem ártana beiktatnod egy kis pihenőt, hogy legyen időd végiggondolni azt, ami épp az asztalodon van. Elég naponta pár perc vagy óra kikapcsolódás, hogy máris tisztán láss. Sok élvezetről maradsz le a nagy pörgésben. Lassíts, és izlelj meg minden pillanatot. Semmi ok a nagy sietésre.

Halak

Totális a káosz körülötted, de annál üdítőbben hat a jelenléted. Letisztult gondolkodásod és éleslátásod most nagy hasznára lesz mindenkinek. Nem kell mindig a tömeg után rohannod. Merj lépni és cselekedni akkor is, ha teljesen más irányba húz a szíved, mint a környezetedé. Lehet, hogy végül mutatsz is nekik valami újat.

Egyszer volt egy család

Az én családom öttagú, anya, apa, a két nővérem és én.

Édesapám Kubina Attila, ő 1971. szeptember 27-én született Németországban. Majd 1980-ban költözött Adára. A szeme sötétbarna, a haja fekete. Magassága 193 cm, testalkata közepes. Apukám mindenben támogat, és én is őt. Nagyon szeret síelni. Az Agroprofil céget közösen vezeti anyukámmal. Édesanyám Kubina Erzsébet, ő 1974. augusztus 29-én született Zentán. Zöld a szeme, és sötétszőke a haja. Magassága 165 cm, testalkata közepes. Anyukám inkább nyaralni szeret, ahogy csak én. Nagyon kedves, jólelkű, segítőkész. Náluk jobb szülő nincs a világon. A legidősebb nővéremnek, Kittinek az idén volt a 18. születésnapja. A zentai Egészségügyi Középiskolába jár, harmadikos. Kittinek barna haja és szeme van. Magassága 171 cm, testalkata vékony. Ő egy napon született a fiatalabb nővéremmel, Lottival, csak két évvel korábban. Lotti 16 éves, a haja világosbarna, a szeme zöld. Vékony alkatú, magassága 170 cm. A zentai Közgazdasági Középiskolában tanul. Mindketten nagyon szeretnek vásárolni. No és én, Mollis 2002. május 14-én születtem. A hajam szőke, a szemem zöld, magasságom 166 cm. Én a Cseh Károly iskolába járok. Nagyon szeretek kézilabdázni, rajzolni, számológépezni.

Ez az én szép, nagy családom, és én mindennél jobban szeretem őket. Az én családomat úgy képzelem el, hogy egy szép nagy házuk lesz medencével, szerető férjjel és egy kiskutyával, egy fiú- és egy lánygyerekekkel.

Kubina Mollis, 5. osztály, Cseh Károly iskola, Ada

Az én családomban a lányok „uralják” a házat. Van két húgom, akik néha az agyamra mennek. Az egyik húgom nagyon szeret verekedni, ezt utálok, mivel nem vagyok bokszsza. Ha ok nélkül megpofoz valaki, nem valami kellemes. Általában egy ideig tűröm, de már a harmadik pofon után megzavarom, és visszacsapok neki. Ő még erősebben vissza, és így tovább. Ezután mindig a kisebbnek van igaza. Anyukám mindig a húgomnak ad igazat. Ez rosszul szokott esni. Ő még kicsi, mondja. Hát, attól, hogy kicsi, még nem tehet meg mindent. Apukám azért általában nekem ad igazat, mert lehet, már észrevette, hogy a húgom, mondhatjuk azt is, erősebb nálam, és azt is, hogy mindig ő kezdi. Szerintem senki sem túrné, hogy minden ok nélkül megcsípjék, megcsupálják, megpofozzák stb. A húgom kezének erősségét nemcsak én tapasztaltam már. Két fiú osztálytársam is. Körülbelül az ötödik születésnapján történt az eset, amikor kint az udvaron labdázunk. A fiúk nem adták neki a labdát. Ő ezt nem hagyta annyiban. Elkezdte őket csupálni. Fájhatott nekik, mivel sírtak és haza akartak menni.

Szerintem ezt minden nagyobbik testvér tapasztalja. Lehet, hogy nem éppen így. Minden nagyobbik testvéremmel együttérek.

Szalai Szilvia, 8. osztály, Petőfi Sándor iskola, Doroszló

A mi családukban nem minden este érdekes. Többnyire mindenki teszi a dolgát, anyukám főzni szokott másnapra, a testvérem tanul, vagy legalábbis úgy tesz, mintha tanulna, apa televíziót néz, ha éppen nem dolgozik, én pedig zongorázom, vagy a házi olvasmányt olvasom.

Általában ilyenek a hétköznapi estéink. Az igazi családi esték szombat és vasárnap vannak. Nem olyan régen egyik szombat este családi filmnézéshez készülődtünk. Apa pattogatott kukoricát készített, úgy régiesen, egy nagy lábasban, a villanytűzhelyen. Anya már délután elkészítette a muffinokat. Na és így nekikészülődve egyszer csak elvették az áramot. Ekkor lett csak igazán nagy zűr-

zavar, mert mindenki elkezdte a gyertyákat keresni. A testvéremmel ijesztgettük egymást a sötétben. Azután pedig egy „gyertyafényes” vacsorához ültünk mindannyian. Ilyen koromsötétben nem sok mindent lehet csinálni. Az én ötletem volt, hogy kártyázzunk. Anyukám, apukám és én römiztünk. Igaz, hogy csak három kört játszottunk, és mindegyik körben kis híján én győztem. De sebj, mert lesz még alkalom nyerni. Sajnos rövid ideig tartott az áramszünet. Ezután jött a családi mozizás.

Nem bánám, ha gyakrabban lenne áramszünet, mert akkor megint kártyázhatnánk.

Kiss Blanka, 6. osztály, Sever Đurkić iskola, Óbecse

Én Moholon, egy kis vajdasági falucskában élek a családommal.

A családom négytagú, amelyet a szüleim, a húgicám és én alkotunk. A szüleim munkaviszonyban vannak. Így minden reggel munkába mennek. A húgom, Petra óvodás, én pedig harmadik osztályos tanuló vagyok. Anyukám háziasszonyként is sokat dolgozik odahaza. Nagyon finomakat tud főzni, igazi konyhatündér. Apukám inkább a műszaki dolgokban jártas. Emelett az állatok körüli teendőket is ő végzi. Mi is sokszor segítünk neki.

A húgom olyan, mint egy örökmozgó. Sok mindent tanult tőlem, ezért már most igazán ügyes. Büszke is vagyok ezért.

Házi kedvenceink is vannak, akik szinte a család részévé váltak. Petrával külön-külön van egy-egy cicánk. Ezenkívül van egy falánk tengerimalacunk, aki a Bogyó névre hallgat. Apu kedvence Rocky, a kutya. Igazi házörző. Mindenkinek a saját kedvencéről kell gondoskodnia, persze anya mindenkinek besegít.

Hétvégenként kirándulni szoktunk. Ezt mindannyian nagyon élvezzük. Családi ünnepeken kibővül a család a nagyszülőkkel. Én ilyenkor nagyon boldog vagyok.

Nagyon szeretem a családomat, de szeretnék még egy húgicát. Sajnos a szüleimet még nem sikerült meggyőzőm.

Magó Réka, 3. osztály, Novak Radonjić iskola, Mohol

Az én családom háromtagú. Anyukám, apukám és én. Mi vagyunk a család.

Apukám földműves. Sokat dolgozik. Én általában segítek neki. Ha szántani vagy kombájnozni megy valahova a nagy traktorral, én vele tartok. A vele töltött időt szeretem. Anyukámmal mindig jól szórakozunk. Együtt nevetgélünk, játszunk, tanulunk, és sorolhatnám. Persze mindkettőjüket egyformán szeretem.

Mindennap elmondogatom anyukámnak:

– Szeretlek, Anya!

– Én is téged, kislányom – válaszolja.

Amikor aludni megyek, anyukám bejön a szobámba, jó éjt kíván, és pusztit ad. Én mindig azt mondom neki:

– Szép álmokat! Jó éjszakát! Reggel találkozunk – hadarom.

És ha nem válaszol, addig mondogatom, míg vissza nem szól.

Röviden, ilyen az én családom. Nagyon szeretem a szüleimet, úgy, ahogy vannak.

Kubicsek Anett, 5. osztály, Petőfi Sándor iskola, Doroszló

A családommal a város peremén lakunk, egy tömbházban. A környék nyugodt, sok a gyerek, ezért szeretem, de egy kicsit forgalmas. Van játszótér, bolt, ahol fagyit is lehet venni, de kevés a fa, és nincs park.

A családom nem szokványos, mert a szüleim elváltak, és az öcsémmel apámnál lakunk. Anyukám Csantavéren él, nála hétvégeken és ünnepeken tartózkodunk. Például a tavaszi szünetben is nála voltunk. Van egy féltestvérem is, Saminak hívják. Ő egy kis kópé gyerek, szeret játszani, óvodába jár. Nagyon szereti az ovit, ő is időnként az apukájánál van, aki zentai. Igazából én is Zentán születtem. Amikor még kicsi voltam, és a szüleim együtt éltek, legelőször Csantavéren laktunk. Még pici voltam, amikor Szabadkára költöztünk, mert apukám ott kapott munkát. Sokszor kérdezik tőlem, mit dolgoznak a szüleim, amire nem könnyű válaszolni, mert a megélhetésért küzdeni kell. Még pici voltam, de emlékszem, hogy apám kőművesmunkát végzett, és más fizikai munkákat is. Később, amikor Kelebiára költöztünk, a házunkat is apám építette, tatarozta. Apám sok mindenhez ért, rajzol, fest, zenél, számítógépezik, jelenleg egy civilszervezetnek dolgozik, internetes oldalakat szerkeszt. Anyám piacon árul. Szeret üzletelni, pl. sokáig kozmetikumokat árult, sminket, krémeket és efféléket. Egy pár szót hadd szóljak a tesómról, Beniről is! Ő, mint minden fiú, szeret számítógépen játszani, vagy éppen a mobilon. A fiúknál a jelenlegi örület a Minecraft nevű játék. Én a Pout játszom a mobilomon. Ez olyan érdekes játék, hogy még apu is feltöltötte a telefonjára. Van háziállatunk is, de mivel emeletes házban lakunk, ő csak egy madár, de vidám hangjával megtöri a csendet. Volt egy halunk is, amelyik szinte családtag volt, majdnem tíz évig élt. Magamról annyit, hogy segíték apámnak és a nagymamának, amennyit tudok, rendben tartom a ruháimat és a kuckómat.

Ez lenne az én családom, de ha szólnék a nagyikról, unokatestvérekről, nenémről, akkor még többet írhatnék.

Dózsai Petra, 5. osztály, I. G. Kovačić iskola, Szabadka

Egy szép, vidám napon kora reggel felébredtem. Sütött a nap, minden fényes volt.

Kimentem a fürdőszobába megmosakodni, rendbe szedni magam. Visszamentem a szobába felöltözni. Anya már kiabált, hogy menjünk reggelizni. Kimentem a konyhába, leültem a testvérem mellé, és szép nyugodtan enni kezdtem a lekváros kenyérem. A testvérem, Valentina, elkezdett lökdödni és kiabált rám, hogy adjam neki oda a bögrét. Anya meghallotta a kiabálást, ezért mérgesen bejött, hogy lenyugtassa a testvérem. Megettem a lekváros kenyeret, anya adott pénzt uzsira, felkaptam a táskám, és megindultam a suliba. Kicsit még álmos voltam az első órán, majdnem elaludtam a padon. Unalmas volt az előadást hallgatni. Vége lett az első órának, kimentem a szünetre, ittam vizet, meg beszélgettem a barátnőmmel. A második óra torna volt, amit kora reggel utálok csinálni. Megfájdult a hasam. A szerbtanár nő hazaküldött, hogy később nehogy még rosszabb legyen. Hazamentem. Anya döbbenet nézett rám. Én köszönni sem tudtam neki a fájdalomtól. Mindjárt bementem a szobámba, ledobtam a táskám és lefeküdtem.

– Miért jöttél haza ilyen korán? Mi a baj? – kérdezte anya csodálkozva.

– Ööö, hazaengedett a tanár nő, mert fáj a hasam.

– Hozzak orvosságot? Vagy megvárod apát, ha hazaér, bevisz az orvoshoz?

– Megvárom aput – nyögtem.

Egyre jobban fájt. Apa hazaérkezett. Berohant a szobába. Csak nézett. Apa nagyon engedékeny. Nem olyan szigorú, mint anya. Megfogta a kezem. Felhúzott az ágyról. Lassan felhúztam a cipőm. Elgyalogoltunk az autóig. Miután megvette az orvosságot, hazamentünk. A konyhából finom illatok áradtak, de nem voltam éhes. Bevettem az orvosságot, majd ledőltem az ágyra.

Csak késő este ébredtem fel.

Kemény Szamanta, 7. osztály, Petőfi Sándor iskola, Doroszló

Várjuk munkáitokat!

A nyeremények sem maradnak el

Pályázatunkkal szeretnénk veletek közösen megkeresni és megtalálni a választ a következő kérdésekre: milyen szerepet tölt be a család az életetekben; miért jó, ha van testvértünk, vagy vannak testvéreink; miért tisztelitek a szüleiteket, illetve, ha tehetnétek, mit változtatnátok meg rajtuk; vajon a nagyszülőkkel, rokonsággal hogyan tartjátok a kapcsolatot; ti milyen családot szeretnétek egyszer magatoknak...

Pályázatunk ebben a tanévben, de a következő tanév első negyedében is nyitva fog állni előttek. 2014. november 10-éig fogadjuk a fogalmazásokat, melyeket lapunkban is megjelentetünk. Amennyiben túl sok fogalmazás érkezne, válogatáshoz leszünk kénytelenek folyamodni. December elején szakmai zsűri értékeli a teljesítményt, a legsikeresebb munkák szerzőit jutalomban részesítjük. Az ünnepélyes díjkiosztót a 2014/15-ös tanév első félévének vége előtt, tehát karácsony előtt szervezzük meg. Az első három helyezett nyereményben részesül. Ők az óbcesei Than Emlékházba látogathatnak el, négy főre szóló családi belépővel, de könyvajándékra, és talán másra is számíthatok.

Munkáitokat a következő címre várjuk: Jó Pajtás (Fogalmazásíró-pályázat), 21000 Novi Sad, Vojvode Mišića 1., vagy a következő e-mail címre: jopajtas.szerk@magyarszo.com – a tárgyban kérjük tüntessétek fel: pályázat.

Sok sikert kívánunk!

A mai napunk is átlagosan indult. Apa elment dolgozni, anya pedig reggelit készített. Én nekiláttam a tanulásnak. Mi hárman egy doroszlói családi házban élünk, amely a Rozmaring utcában található.

Testvérem nincs, de mindig is szerettem volna egy tesót. A környezetemben (anyát és apát is beleértve) mindenki le akar beszélni, mert a testvérek állandóan nyafognak. Engem ez egyáltalán nem zavarna. Kezdem már unni, hogy anya állandóan ellenőrzi a háziamat, mintha nem bízna bennem.

Anya és apa ritkán veszekednek, de ha apa permetezni megy, akkor néha ingerült. Ez kisebb-nagyobb vitákba csap át. A napom nagy részét anyával töltöm, mivel apa állandóan dolgozik. Ha pedig itthon van, akkor mindig kártyázunk, vagy valamilyen közös programot találunk ki.

A mamám is eljön néha. Ilyenkor a szüleimmel beszélget. A mamám is Doroszlón él, pár házra tőlünk. Szeretem, amikor eljön, mert akkor együtt van a családom.

A családomban a szombati nap a nagytakarítás napja, amit nem nagyon szeretek. Akkor az összes benti munka rám hárul, mivel a szüleim kint kaszálják a füvet, vagy más kinti munkán végeznek.

A vasárnapot már úgy-ahogy szeretem, mert akkor a nagyszüleimhez megyünk ebédelni. A mamám mindig húsleves, sült húst és sült krumplit készít. Nálunk ez afféle családi hagyomány.

Minden hónapban egyszer elmegyünk a szegedi unokatestvéreimhez. Ők korábban Telecskán éltek. Hét évvel ezelőtt költöztek Szegedre. Nekem egy kicsit szokatlan náluk, mivel egy kis lakásban élnek, a hetedik emeleten. Ha nagyobb leszek, remélem, hogy falun fogok lakni, mert nem tudnám elviselni, hogy négy fal között éljek.

Imádom Doroszlót és a családomat is. Remélem, ha felnövök, nekem is ilyen családom lesz.

Tallósi Anasztázia, 7. osztály, Petőfi Sándor iskola, Doroszló

A botos kölönte és a hét géb

Hasonlítanak, összetévesztjük őket, de semmik közülük egymáshoz

Ellentmondásosan hangzik, de tény, hogy tájaink immár talán legtümegesebb halait azzal a hallal tévesztjük össze, amely vidékünkön nem él. A botos kölöntéről van szó, amely tájainkon nem él, valamint a hét gébféléről, amelyek tömegesen jelen vannak szinte minden vizünkben.

Tisztázzuk előbb a nyelvi vonatkozású dolgokat. A (botos) kölönte szerb neve peč, a gébéké pedig ilyen vagy olyan glavoč. Ennek ellenére a vízparton szinte nem is lehet hallani, hogy bármelyik horgász is nevének nevezi a gébéket, ehelyett kölöntének mondja őket. Rajtban tudni kell, hogy a botos kölönte és a cifra kölönte a pisztrángos patakok halai, síkvidéki vizekben egyikből sincs. A gébéknél viszont immár hét fajtát találtak meg erefelé. De miért is tévesztjük össze őket?

Talán azért, mert mindkét család törpe növesű, és felületes ránézés esetén igencsak hasonlítanak. A halat azonban nem felületesen kell megnézni, hanem alaposan. És nem általánosan, hanem részleteiben. De ha ujjnyi halakról van szó, melyik horgász fog a részletekkel vesződni? A válasz egyszerű: a jó horgászt a részletek érdeklik, azért lett jó; a rossz horgász elsiklik a részletek felett, és marad olyan, amilyen.

Mi viszont maradunk a témánál. Mi az, aminek alapján meg lehet különböztetni a gébéket és a kölöntéket? A horgásznak ezzel kapcsolatban annyit kell tudnia, hogy a kölönték pikkelytelenek, a gébéké pedig pikkelyesek. Világos? Meg azt is, hogy a kölönték hasúszói különállóak, míg a gébéké tapadókoronggá nőttek össze.

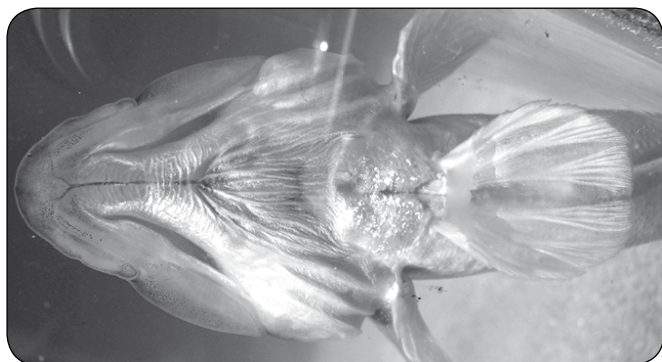
Botos kölönte

hasúszony valójában a kapaszkodószerv szerepét tölti be. De ha tengeri halakról van szó, mit keresnek nálunk?

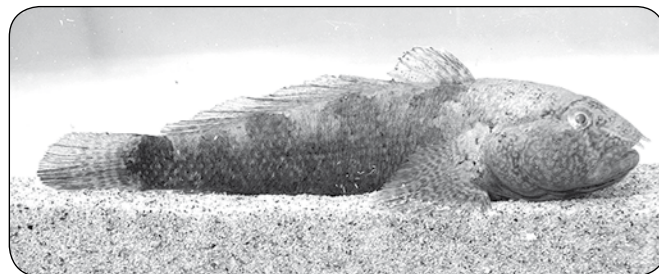
Ennek magyarázata meglehetősen meredek, több elmélet is kialakult ezzel kapcsolatban, ezért maradjunk annyiban, hogy a gébéket egyszer gondoltak egyet, és a Fekete-tengerből, a Dunán keresztül elkezdtek vándorolni. Az ilyen leegyszerűsítés kissé mesészerű, ezért bővebb magyarázatot igényel.

Nem minden Fekete-tengerben élő gébfaj indult meg egyszerre, és a vándorlásnak sincs még vége. Elsőként a tarka géb érkezett meg, Magyarországon 1875-ben észlelték először.

Csaknem száz év elmúltával érkezett meg tájainkra a folyami géb, további tíz év múlva (kerekítettünk!) befutott a békaféjű géb, majd hamarosan követte a kerekfejű (feketeszájú) géb... És jött a Szirman-géb, a csupasztorjú géb, majd a kaukázusi törpegéb is. Ha jól számoltunk gébék már heten vannak. A kaukázusi törpegébről csak annyit, hogy

A folyami géb összenőtt hasúszony

Tarka géb

vidékünk legkisebbre növekvő haláról van szó, legfeljebb háromcentisre nő meg, és egy évet él. Ugyancsak érdekes, hogy a facebookon függő horgászok vitája során – ott is a gébékről és kölöntékről volt szó – jelent meg egy fotó, amelyen a csupasztorjú géb szerepel, amellyel korábban csak a kutatók találkoztak, de immár a horgászok is megtalálták.

A botos kölönte hasúszonyai

Vannak további különbségek is, de az alapvető megkülönböztetéshez ennyi is elég. Ugyanakkor nem árt elidőzni annál, milyen szerepet tölt be a tapadókoronggá alakult hasúszonyuk.

Sem a botos kölöntének, sem a gébéknél nincs úszóhólyagjuk, ezért az aljzathoz tapadnak vagy abba kapaszkodnak. A gébék eredetileg tengeri halak, többnyire a szélvizek lakói, és kapaszkodniuk kell, nehogy partra vesse őket a hullámverés. A tapadókoronggá alakult

Csúpsztorjú géb

Név- és nyelvzavar a vízparton

A tükörfordítások alkalmazása és a kellő halismeret hiánya fogalomzavart idéz elő

A többnyelvű környezetekben gyakran zagyvanyelven szólalunk meg. Ez a vízparton még gyakoribb, hiszen nálunk a horgász-
nak még sohasem kellett halismeretekből vizsgát tennie. Tehát mindenki úgy nevezi a halakat, ahogy éppen jólesik neki. És ez már nagyon régen így van.

A múltban, amikor sem halismereteket terjesztő kiadványok, sem világháló nem volt, a kezdő horgász az alapvető tudnivalókat idősebb kollégáitól sajátította el. Azok pedig annak idején úgyszintén az „öregektől” tanulták azt, amit később továbbadtak. Ha végigtalpaljuk a „tudás” útvonalát, és elérünk a forrásokig, kénytelenek leszünk megállapítani, hogy a vízparti halismeretek nélkülözik a valós alapokat. Azok se tudtak, akik tanítottak. Ha nálunk is bevezetik a horgászvizsgát – előbb-utóbb biztosan így lesz –, olyan évbeküszések meg pótvizsgázások lesznek, hogy rágondolni is rossz.

Ha az ismeretek hiányához hozzáképzjük a különböző nyelvek okozta névzavarokat, meg az avatatlank által elkövetett tükörfordításokat, akkor... De gyerünk sorjában!

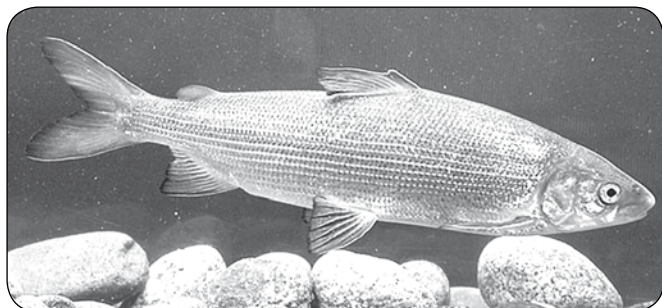
Moruna és maréna

A közcím magyarázatra szorul. A moruna szerb szó és vizát jelent. A maréna magyarul van, a szóban forgó hal szerb neve ozimica. Eddig világos? Mert ha nem, akkor elővesszük a latint! De ha belegondolunk, hogy a két nyelv is zavart kelt, jobb lesz eltekinteni a harmadiktól. Menjünk sorjában!

Viza

A viza (szerbül moruna) tengerben élő, folyókba ívás végett feljáró, úgynevezett anadrom faj. A szó görök eredetű, jelentése: ana=fel és drom=fut. Tehát körülírja a faj viselkedési módját. A viza valójában a tájainkon egykor előforduló legnagyobb halfaj, négy-hat méter hosszú, és akár ötszáz kilós (olykor nagyobb) példányai is ismertek. Rokona a kecszegének, hasonlítanak is. A régmúltban a Fekete-tengerből akár Bécsig is felúszott. A maréna (szerbül ozimica) a vízrendszer másik végének, a hideg hegyi tavaknak és az azokba befolyó, valamint onnan kiömlő patakoknak a hala, és az ötkilósok már nagynak számítanak. Lesodródó példányai ritkán hatoltak le odáig, ameddig a vizák felúsztak. A kettő találkozása majdhogynem kizárt, hasonlatosság közöttük nincs, csupán a hozzá nem értés boronálta őket egybe.

Nagy maréna

Túhal és iglica

Ha a viza esetében látványosan, hangzatos méterekben és több száz kilóban szólhattunk, a túhal és a... másik esetében a mértékegységek sokkal kisebb nagyságrendjét vagyunk kénytelenek használni. De előbb jöjjön a terminológia. Mert az a húzós.

Túhal és iglica. Bár úgy tűnik, hogy a nevek passzolnak, valójában két olyan halra vonatkoznak, amelyek szinte nincsenek is köszönő viszonyban. A túhal szerb neve ugyanis šilce kratkokljuno, míg az iglica magyar neve csőröscsuka. A latint ismételtelen mellőzzük.

Maradjunk annyiban, hogy a csőröscsuka tengeri hal. Sok helyen horgásszák is, bár nem nagy halról van szó. Testhossza lehet tekintélyes, súlya azonban aligha, hiszen ez a hal rendkívül vézna.

Csőröscsuka

A túhal esetében kilókat emlegetni nevetséges. Akkor ugyanis nem arról volna szó, hány kilós a hal, hanem arról, hány száz fér kilóba. Valójában rendkívül vékony, és húsz centinél rövidebb hal, amely közeli rokona a tengeri csikóhalaknak, azzal a különbséggel, hogy teste nem hajlott, hanem egyenes. Uszonyai alig vannak, álkapcsai szívócsővé alakultak át, zsákmányát beszippantja. Feltételezik, hogy uszályok és teherhajók ballasztvizével érkezett hozzánk. Érdekessége a fajnak, hogy a hímnek költőzsákja van. A nősténytől átvett ikrát abban termékenyíti meg, és kikeléséig hordozza.

Túhal

Mit árul el rólad a kedvenc fagyid?

Az, hogy milyen fagyit választunk a kínálatból, sokat elárul személyiségünkről. Neked melyik a kedvenced?

Csoki: Igazán pozitív, életvidám személy vagy. Nagyon őszinte vagy. A társaság középpontja, aki nagy szervező is egyben, nem lehet melletted unatkozni. Untat a mindennapi rutin, folyton új kihívásokat keresel. Nem vagy otthon ülő fajta. Ha valaki untat, azt hamar a tudtára is hozod. Kreatív vagy, és szereted a meglepő programokat.

Vanília: Magabiztos vagy, hiszel magadban, és nem lehet megingatni semmiben. Téged nem tudnak zavarba hozni, és nem foglalkozol azzal, hogy mit mondanak mások. Hallgatsz a megérzéseidre, nagyon impulzív vagy. Néha nem is érthető, mit miért csinálsz, egyszerűen úgy érzed jónak. Őszinte és maximalista vagy, fontosak a kapcsolatok az életedben. Nem szereted a hazugságot.

Dió, mogyoró: Rendszerető, óvatos, a részleteket hosszan elemző személy vagy. Konzervatív és néha kicsit kockafejű is. Biz-

tonságos, megbízható vagy, de nem szereted a spontán kalandokat.

Banán: Te vagy az igazi pozitív boldogságbogyó. Semmin nem agyalsz hosszan, a spontaneitás az alapelved. Neked az élet egy soha véget nem érő nyaralás, ahol mindig jól érzed magad.

Eper: Nagyon naiv és jóhiszemű vagy, nem szereted a spontán szitukat, és tiszteld a hagyományokat. Viszonylag sok idő kell ahhoz, hogy egy randin feloldódj. Bár erős érzelmi bástya vagy, időnként félnék tudsz lenni. Lassan és ritkán leszel szerel-

mes, de akkor nagyon tudsz szeretni. Idő van szükséged, nagyon hűséges típus vagy.

Menta és egzotikus ízek: Igazi megfigyelő és kételkedő személy vagy. Figyelsz rá, hogy mikor hová lépsz, hogy kinek mit mondasz. Fontos neked a karrier és a pénz. Nehezen rugaszkodsz el a valóságtól, de ezt nem is tartod fontosnak.

Kávé: Folyton pörögsz, mint a ringliszil. A naptárad tele van, mindig elfoglalt vagy, nem tudsz nyugton ülni. Csapongó és nem túl hűséges természetű vagy. Nagyon barátságos, szenvedélyes és impulzív vagy. Amibe belekezel, azt nem mindig fejezed be, mert hamar elunod magad, és nehezen koncentrálsz. Ha valaki le akar venni a lábadról, annak nagyon izgalmasnak kell lennie.

Csokis keksz: Te mindenhez a „miért is ne?” hozzáállással közelítesz. Nem félsz az újdonságoktól, és folyton a szíved után mész. Az ilyen lányok az első pillanatban megbolondítják a srácokat, csak vigyázz, hogy a második randin is megmaradjon a vonzalom!

Készíts fagyit házilag!

Narancsos-kekszes csokoládéfagyalt

Hozzávalók 20-22 gombóchoz: 5 dl tejszín, 1,5 dl tej, 5 tojássárgája, 18 dkg kristálycukor, 5 dkg kakaópor, 5 dkg étcsokoládé, 1-2 narancs reszelt héja (ízlés szerint), néhány darab omlós keksz (összetördelve), 3 tojásfehérje, 12 dkg porcukor.

A tejszínt lábasban felforraltjuk, a kakaóporral és egy kevés tejjel csomómentesre keverjük, majd a maradék tejet is hozzáadjuk. A forró tejszínt kis adagokban a kakaós keverékbe öntjük, elkeverjük, majd az így elkészült elegyet vízgőz fölött besűrítjük. Az apróra vágott csokoládét a forró keverékbe szórjuk, hagyjuk felolvadni, végül a narancs reszelt héját is belekeverjük, és langyosra hűtjük a keveréket. A 3 tojásfehérjét a 12 dkg porcukorral kemény habbá verjük, és óvatosan beleforgatjuk a csokoládés részt. Egy lapos edénybe öntjük, és fagyasztóba tesszük. A kekszet már félig fagyott állapotban adjuk hozzá, hogy a keverék ne áztassa el, hanem ropogós maradjon.

Mentás citromfagyalt

Hozzávalók 10-12 gombóchoz: 3 citrom, 22 dkg cukor, 5 dl víz, 10-15 levél menta.

A citromot megmossuk, a héját lereszeljük, a levét kifacsarjuk, majd elegyítjük a vízzel és a cukorral, aztán addig kevergetjük, amíg a cukor teljesen elolvad. A megmosott mentaleveleket apróra vágjuk. Egy lapos edénybe borítjuk az aprított mentával elkevert masszát (minél laposabb az edény, annál hamarabb fagy), fagyasztóba tesszük, és óránként átkeverjük villával, amíg adagolható lesz.

Tipp: Ha azt szeretnénk, hogy jobban kijöjjön a menta színe és íze, bele is turmixolhatjuk a cukorszirupba.

A napozás előnyei és hátrányai

deje feltölteni a szervezetünk D-vitamin-készleteit, de mint minden mást, ezt sem érdemes túlzásba vinni. A napsugarak kétféle ultraviola sugarat tartalmaznak, amelyek elérik a bőrt: UVA és UVB sugarakat. Az UVB sugárzás a bőr felső rétegeit égeti, ami leégést okoz.

A napbarnítottság nem volt mindig mánia

Néhány országban egykor kívánatos volt olyan fakó bőrűnek lenni, amilyen csak lehetséges, ugyanis a leburnult bőr a fizikai munka jele volt. A gazdagok megengedhették maguknak, hogy azt a fajta munkát más emberek végezzék el helyettük, így minél fakóbb volt az emberek bőrszíne, annál gazdagabbnak tűntek. Aztán amikor az 1920-as évek tervezője, Coco Chanel visszatért a Francia Riviérán töltött vakációjáról alaposan leburnulva, hirtelen a napbarnított bőr lett a gazdagok védjegye.

A bőr az UVA sugárzástól lesz napbarnított. Az UVA sugarak behatolnak a bőr mélyebb rétegeibe, ahol melanocitáknak nevezett sejteket idéznek elő, melyek melanint termelnek. A melanin barna

pigment, amely a barnulást okozza. A funkciója: védekezés a bőr leégése ellen. A sötétebb bőrű emberek sokkal alaposabban barnulnak le, mint a világosabb bőrű emberek, ugyanis az ő melanocitáik több melanint termelnek.

A barnulás előnyei

Napozással lassítható a csonttrikulás kialakulása, mivel a napfény segít a D-vitamin-képzésben. Kutatások szerint a D-vitamin hiányának következtében kialakulhatnak egyes rákfajták is, ezért érdemes napozni, persze ésszerű keretek között. A napozás továbbá több bőrbetegségre is jótékony hatással van, a meleg pedig enyhíti az ízületi problémákat.

A barnulás hátrányai

Az UVA sugarak barníthatnak, azonban komoly károsodásokat is okozhatnak. Ez azért van így, mert az UVA sugarak a bőr mélyebb rétegeibe hatolnak, mint az UVB sugarak. Az UVA sugarak károsodást okozhatnak egy személy immunrendszerében, így nehezebb leküzdeni a betegségeket, és ez olyan betegségekhez vezethet, mint a melanóma.

Napvédők

A naptejek és napvédők, melyek védenek a nap káros sugarai ellen, az egyik legjobb védekezési módok a nap károsítása ellen, mivel ezek anélkül védenek, hogy közben megzavarnák kényelmedet és tevékenységedet. A naptejekon lévő faktorszám azok védelmi szintjét mutatja. Egy magasabb faktorszámú naptej jobban véd a nap káros UV sugarai ellen.

Kulcsfontosságú, hogy ésszerűen élvezd a napsütést, találd meg az egyensúlyt a nap elleni védelem és a nagyszerű nyári elfoglaltságok között, mint a strandröplabdázás és az úszás.

Milyen a jó napszemüveg?

A napszemüvegek viselése manapság nagy divat. Vásárláskor azonban ne csak az esztétikai szempontokat vedd figyelembe, hanem azt is, mennyire szűri meg a káros UV fényt.

A napszemüvegmodellek palettája igen széles, sokféle formában, színben kaphatók, és persze az árak is igen változatosak lehet. A divattrendek pedig gondoskodnak róla, hogy minden évben új modellek kerüljenek piacra. Mindeközben sok napszemüveg már nem tölti be eredeti funkcióját, számos vásárló csak a szín és a forma alapján dönt.

Az ózónréteg normál esetben megakadályozza, hogy a káros UV sugarak a szemünkbe jussanak. A környezetet ért fo-

kozott terhelés hatására azonban az ózónréteg egyre vékonyodik, így a rövidhullámú UV sugarak szinte akadály nélkül juthatnak a szemünkbe. Ennek kötőhártya-gyulladás, szaruhártya- és ideghártya-sérülések lehetnek a következményei. Nemcsak a közvetlen napsugárzás jelent veszélyt. Ha süt a nap, a legtöbben felveszik a napszemüveget, de ha felhők árnyékolják az eget, már nem tartják fontosnak viselését. Pedig a káros sugarak egy része felhősödés mellett is lejut a földfelszínre.

Divatos, de vajon a szemet is védi?

A szemünket megfelelően védő szemüveg meg kell, hogy feleljen néhány feltételnek. Fontos, hogy a szemüveg el legyen látva CE jelzéssel, ez garantálja, hogy a szemüveg megfelel az európai irányelvek által meghatározott biztonsági követelményeknek.

A nagy jobb, mint a kicsi

A napszemüveg lencséjének mérete is számít. A kicsi, kerek lencsés napszemüvegek nem biztosítanak kellő védelmet. A napsugarak ugyanis oldalról is bejuthatnak a szembe. Ezért a hajlított ívű sportszemüvegek és a nagy lencsés modellek nagyobb védelmet nyújtanak.

Szín és árnyalat

A napszemüveg színe és árnyalata igazából nem számít, mivel az UV-szűrő magában a lencse anyagában található. Egy speciális réteg szűri meg a napsugarakat, és biztosítja a szemnek a szükséges védelmet. Aki nem tudja eldönteni, hogy világosabb vagy sötétebb árnyalatú lencsét válasszon, fényre sötétedő változatot is vásárolhat.

Sportolásra alkalmas napszemüvegek

Sajnos nincs olyan napszemüveg, amely minden szabadidős tevékenység folytatásához megfelelő lenne. Akik kocognak vagy nagyobb sétákat tesznek, jó, ha olyan szemüveget választanak, amelyben az arc jól tud szellőzni, mert az izzadás hatására a szemüveg csúszkálhat.

Mindenképp könnyű anyagból készüljön, legyen törésálló, kényelmes, és illeszkedjen jól az arcodhoz, füledhez, ornyergedhez. Az íves szemüvegek nemcsak az UV fénytől védik a szem oldalsó részét is, hanem a portól, a felverődő apróbb kavicsoktól és a felcsapódó víztől is.

Jegyzőkönyv

A rendőrségen csörög a telefon:
 – Itt az állatkert. Megszökött a zsiráfunk.
 Mire a rendőr:
 – Jegyzem, kérem. Van valami különös ismertetőjele?

Felöltő

– Képzeld, Jean, a kávéházban elcserélték a felöltőmet.
 – És ennek miért örül, uram?
 – Mert egyáltalán nem volt nálam a felöltőm.

Szemtelen gyerek

A tanítónő észreveszi, hogy Móricka grimaszokat vág, ezért rászól a gyerekre:
 – Móricka, így nem szabad viselkedni! Amikor kislány voltam, az anyukám azt mondta nekem, ha grimaszolok, úgy fog maradni az arcom.
 Móricka ránéz, és így szól:
 – Hát, úgy is maradt.

Igaz szerelem

– Szeretsz?
 – Szeretlek!
 – Akkor is szeretni fogsz, ha nem lesz ennyi pénzem?
 – Igen, csak hiányozni fogsz egy kicsit!

Mozi

Az anya nagy mérgesen:
 – Tudod-e, Attila, mi történik azzal a gyerekkel, aki pénzt csen el tőlem?
 – Tudom, anyu! Elmegy moziba – válaszol a vásott kölyök.

Az apa válaszol

– Apa, tulajdonképpen honnan tudjuk, hogy a Föld gömbölyű?
 – Micsoda kérdés! Még nem láttál földgömböt?

Repülés

Két rendőr utazik a helikopteren.
 Megszólal az egyik:
 – Nem tudod, mi lehet az a ventilátor a fejünk felett?
 – Szerintem a légkondihoz van valami köze.
 – Miből gondolod?
 – Abból, hogy amióta megállt, piszkosul izzad a pilóta.

Vizsgálat

– Doktor úr, már tíz perce kinyújtott nyelvel ülök itt. Talán megfélemezett rólam?
 – Dehogy, csak a receptet csendben akarom megírni.

Önkiszolgáló

Jutka érdeklődve kérdezi a barátnőjét:
 – Mit írsz, Kati?
 – Szerelmes verset.
 – Kinek?
 – Magamnak.
 – De hát miért?
 – Tudod, ez a Tibi olyan aranyos, kedves fiú, de verset írni nem tud. Azt mondta, írjam meg magamnak!

Kémikusok

– Pistike, mit tudsz a 18. század kémikusairól.
 – Egy dolgot: már mind meghaltak!

Újszülöttek

Két csecsemő beszélget az újszülöttesztályon:
 – Szia, te fiú vagy vagy lány?
 – Fiú.
 – Honnan tudod?
 – Ha kimegy a nővér, megmutatom.
 A nővér kimegy, a kisbaba felrántja a takaróját:
 – Látod, kék a zoknim!

Móricka kérdez

– Papa, mondd el, kérlek, hogy működik az emberi agy! – kérleli Móricka az apukáját.
 – Hagyj békén, kisfiam – mondja az apa.
 – Most egészen más van a fejemben!

Iskolai bulin

– Esküszöm, hogy te vagy az első lány, akit életemben megcsókoltam!
 – Felesleges esküözönnöd. Már az első pillanatban észrevettem!

A jó tanuló

A papa észreveszi, hogy Tibi történelmekönyvében rengeteg lap át van húzva vastag kék filctollal.
 – Mondd, fiam, mit jelentenek ezek az áthúzások?
 – Hogy azt a részt már megtanultam – mondja Tibor.
 – De miért kell ilyen vastagon áthúzni?
 – Nehogy még egyszer megtanuljam!

Mire van pénz?

Pistikét az apja komoly beszélgetésre hívja:
 – Ide figyelj, kisfiam, nemsokára testvéred születik.
 Mire a gyerek:
 – Erre van pénzünk?

A busz nem vár

Busz gurul lefelé a hegyről, nyomában cingár alak lohol. A megállóban már úgy tűnik, sikerül utolérnie, de az utolsó pillanatban mégis lemarad. A hátsó ablaknál két gyerek röhögcsél.
 – Nézd a kis güzüt! Azt hiszi, majd megáll miatta a busz!
 A rohanó kis ember észreveszi, hogy rajta mulatnak a kölykök. Dühödten rázza feléjük az öklét:
 – Majd abbahagyjátok a röhögcsélést, ha rájöttök, hogy én vagyok a sofőr.

Gyerekdolgozatok gyöngyszemei (A horvátországi Barkóca gyereklapból vettük át.)

A gesztenyesütögető néni kiáll a sarokra, és odacsalogatja szagával az embereket. Arábiában cisztercitákban gyűjtik a vizet.

Sok régi kőzetben megtalálhatóak az őskori halak lábnymai.

Döbrögi a harmadik felvonásban két púppal gyarapodik.

A középkorban a várakat katakombákkal lőtték.

A kenguru kicsinye fészeklakó.

Szulimánt a szigeti ostromnál megölték, ezért egyelőre felhagyott azzal a szándékával, hogy Magyarországot meghódítsa.

Kolumbusz háromszor indult útnak, bár a második útján meghalt.

Az őserdő olyan terület, ahova emberi kéz még nem tette be a lábát.

Egyiptom őslakói a múmiák.

A kutatók az őshazában megtalálták az ősmagyarok hátrahagyott részeit.

A Bibliát Gutenberg találta fel.

Anonymus III. Béla névtelen jegyese volt.

A XVIII. századi főurak palotakertjei tele voltak szépen nyírt szökőkutakkal.

A középkorú lovagok a lovagi tornákon mindig egy hölgyet tűztek maguk elé.

A nemzetiségi iskolákba többajkú diákok járnak.

Nyáron nő a kalaposgomba, télen meg a kucsmagomba.

Villon fő műve az Ótestamentum.

II. József, a vaskalapos király Mária és Terézia fia volt.

Barbarossa seregében kitört a pestis, amely elől maga a császár is csak álruhában tudott menekülni.

Ady Boncza Bertalant vette feleségül.

Eötvös József többek között Budán született.

Bombay éghajlata olyan egészségtelen, hogy lakosai máshol laknak.

A kőolajat kövekből sajtolták.

A görög ábécé kezdete: alfa, béta, céda...

VICCKUPAC

Szokásos válasz

– A bizonyítványod meglehetősen gyenge, kisfiam. Mit mondjak?

– Azt, amit mindig szoktál mondani, anyukám.

– És mit mondok mindig?

– Az a fő, hogy egészséges vagy, kisfiam!

A maszatos gyerek

– Kisfiam, nem mehetsz ilyen maszatosan az iskolába! – mondja a gyerekek az anyja.

Mire a kölyök:

– Akkor itthon maradok!

Fogvicc

A skót kislíú beállít a fogorvoshoz:

– Apukám üzeni, hogy lazítsák meg a fogamat, ő majd kihúzza!

Biztos?

A kis Évike nagy figyelemmel hallgatja öcsikéje gügyögését, majd aggódalmasan fordul az anyukájához:

– Anya, biztos vagy benne, hogy az öcsike magyar?

A szél

A tanár Rudit felelteti. Az első kérdés így hangzik:

– Mire való a szél?

Rudi gondolkodik, majd így válaszol:

– Hogy ősszel lerázza a leveleket.

Nem a haját húzza

A hároméves kislány az apja nyakában lovagol. Amikor már harmadszor húzza meg a papa haját, az apuka felcsattan:

– Hagyd már abba, kislányom! Nagyon fáj, ha húzod a hajam.

– Jól van – duzzog a gyerek –, akkor nem keresem tovább a rágómat!

Az ismeretlen

Matematikaórán a gyerek a táblánál felel:

– Ebben az egyenletben az x az ismeretlen. Hm! Ahogy elnézem, az is fog maradni!

Cicák

– Bácsi, milyen cicák ezek?

– Sziámiak.

– Nahát! Nem is látszik, hol választották szét őket!

Sejtette

– A papagájod délelőtt elrepült – mondja az anya a suliból hazaérkező fiának.

– Sejtettem, hogy így lesz – válaszolja a gyerek. – Tegnap ugyanis, amikor a földrajzot tanultam, a vállamon ült, és igencsak tanulmányozta a térképet!

Pistike, a tábornok

Pistikét dorgálja a tanító bácsi:

– Már megint ceruza nélkül jöttél az iskolába! Mit mondanál, ha egy katonát látnál gyakorlatra menni fegyver nélkül?

– Azt mondanám, tanító bácsi, hogy biztosan egy tábornok!

Iskola

Robi panaszkodik a barátjának:

– Rémesek ezek a tanárok! Napról napra feledékenyebbek.

– Hogyhogy?

– Úgy, hogy naponta tőlünk kérdezik a tananyagot!

Földieper

A skót egy kosár földieperrel állít haza. Ki választ egy szemet, és odaadja a fiának.

– Miért csak egy szemet kapok? – kérdezi a gyerek.

– Elég egyet megkóstolnod, a többinek ugyanolyan az íze – válaszol a skót.

1	2		BB	3	4		5	6	7		
8				9			10				
		11	12			13			14		
15							16				
		17	SZ		18			19			
20	21						22			23	
24				25	26	27			28		
29			30		31			32			

Keresztrejtvény

Rejtvényünkben egy székelj közmondást rejtettünk el.

Vízszintes sorok: 1. A közmondás első része, 8. Rangjelző, 9. Repülőgépfajta, 10. Indokol, 11. Erdélyi kalácsféle, 14. Pancsova, 15. A tulajdonod, 16. Spion, 17. A közmondás harmadik része, 20. Leengedi a torkán, 22. Ugyanaz, mint a vízszintes 15., 24. T. G. G., 25. Szőlőből nyerjük, 28. Televízió, 29. Ráró egynemű betűi, 31. Dögevő állat.

Függőleges sorok: 2. Lator László, 3. Metró közepe, 4. ... is, marad is, 5. Segélyhívó jel, 6. Ilyen unoka is van, 7. Huncut fiúcska, 11. Halfajta, 12. Nyaral, 13. Raj, 16. Lik betűi, 18. Rang, 19. Fogyasztották, 21. Fordítva: van ilyen fürdő is, 23. Női név, 26. Bagolyfajta, 27. Vonat fut rajta, 30. Igerag, 32. Nátrium.

Betűrejtvények

1	2	3	4	5
BD	DB	MI	É S	1 2

Skandináv rejtvény (22–23.)

Rejtvényünkben egy híres magyar feltaláló nevét és találmányát rejtettük el. Ezt kell megfejtenetek.

	ÉVELŐ KERTI VIRÁG BŐR	IRAT	CSATTANÓS TÖRTÉNETEK MÉSÉL	ÉGITEST BETŰI KEVERVE VIRÁG	NŐI NÉV	OLTALOM	KÉN
		EUROPÁI NEMZET	EGY		ARCÉDULÁT RAGASZT		
						KÖTŐSZÓ	
						NORD	
	ÉLET		TANREND (ÉK. H.)				
	PERU FŐVÁROSA						
			MAGNÉZIUM		RANGJELZŐ	ELBA KEZDETE	KIS FAJTA KUTYA
			LENNERT GÉZA		KÖTŐSZÓ	.....SZOMJAN	
BABSZEM!	LÁNYOM GYEREKE, FORDÍTVA SUGÁR	A. E.	ÁZSIAI ÁLLAM EGY FAJTA GÁZ			LÉTEZŐ	
NOÉ HAJÓJA		LEHULLÓTT LOMB				ESZENYI ENIKÓ	
		NEM MAGÁZNA OLASZ-ORSZÁG				NŐI NÉV KAPNI SZERETNE	
NORVÉGIA	ÓVODA		FÉL ÖT	ZITA PÁROSAI	RUHAANYAG		
	VITA KÖZEPE		A ROKA KICSINYE	NÁTRIUM	KÖTŐSZÓ		
ÁZSIAI ORSZÁG		FARSANGI SÜTEMÉNY			ILLETLÉN MEGSZÓLÍTÁS NORVÉGIA	EME	BŐR
		BELGIUM				AUSZTRIA	
				DÉLI GYÜMÖLCS			CS

Futólépésben

	E		J	
T		B		U
	É		H	
ZS		E		Á
	R		SZ	

A sakkjátékból ismert futólépés szabályai szerint olvasd össze a betűket. Eredményül egy vajdasági író névét kell kapnod.

Szóláncok

1

ÉDES
ROZS

2

SÁRGA
HÁZ

3

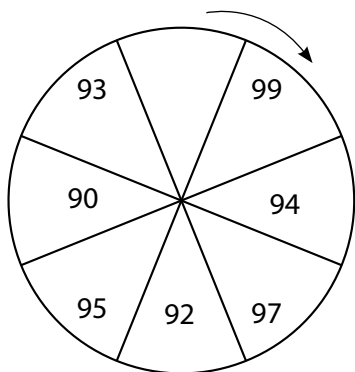
SZÓ
BAJ

4

ÜST
ŐRZŐ

Keress olyan szót, amely mind a felső, mind az alsó szóval egy-egy összetett szót alkot.

Körszámтан

A számok egy bizonyos logika szerint követik egymást.

Kicsi sarok

Szókihúzó

N	N	A	SZ	P	I	K
S	A	Ö	Z	N	Ó	A
N	R	P	I	Z	Ő	N
F	A	K	O	Z	E	O
M	I	P	E	L	Ü	S
B	A	V	V	E	A	C
N	E	G	☀	T	E	J

BIKINI, CSÓNAK, EVEZŐ, NAP, NAPOLAJ, NAPOZÓK, SZÖRF, TEJ

A fenti szavakat húzd ki az ábrából balról jobbra, jobbról balra, lentől fel, fentről le és az átlók irányába. Ha összeolvad a kimaradt betűket, még egy nyári kellék neve alakul ki.

Lóugrásban

	1		2		3			
J	Y	J	O	Á	K	Á	R	N
E	☀	K	É	☀	K	Y	☀	L
E	O	G	J	S	T	A	S	A

Szünidei örömök. Lóugrásban fejtssd.

A 21. szám megfejtései

Berakós rejtvény

– Miért? Beteg voltál?

Betűrejtvények

1. földieper, 2. barack, 3. dinnye, 4. narancs

Csigavonalban

Vicckupac

Szókihúzó

kerékpár

Egy kis matematika

$$9 \times 3 - 5 + 7 = 29$$

$$9 : 3 \times 8 + 5 = 29$$

$$7 - 1 \times 4 + 5 = 29$$

$$2 \times 8 \times 2 - 3 = 29$$

Miniberakós

1. Vízszintesen:

tar, oda, rág

Függőlegesen:

tor, adá, rag

2. Vízszintesen:

seb, oda, vet

Függőlegesen:

sav, Ede, bot

3. Vízszintesen: tér, ovi, Lia

Függőlegesen: tol, Évi, Ria

A 20. skandináv rejtvény

megfejtése:

TERMÉSZETVÉDELEM,
BIODIVERZITÁS

Könyvjutalmat kap

Cikó Lea, Magyarkanizsa

Óriásrejtvény

A POÉN 1. RÉSZÉ JÜLIUSI	GRAMM DAL AZ OPERA- BAN	EGYIK TAN- TÁRGY SUGÁR																		
NORVÉ- GIA O. NÉMÉTÜL		KEREK SZÁM! PORCIÓ																		
IRANI PENZ (RIAL) A PINCÉBE NYÚJTO																				
LITER GAUSS NEWTON	EZÜST MEGELÉ- GEL																			
CSAK NYU- GODTANI KÖZÉPEN BONTI		NÉVELŐ TISZA MENTI HELYSÉG	TÖRÖK FERFI- NEV	TISZT- SÉG	OROSZLÁN, ANGOLUL A MÚLT IDŐ JELE		RÓMAI 50 KISTÁNYER A CSÉSZE ALATT	A KÉN VEGY- JELE	AMPER A NÓTA KÖZEPÉ!										A POÉN 2. RÉSZÉ FOR- MÁLÓ	
FÉLÁR! NAGY- SZERŰ, SZUPER	AUSZT- RIA ORSOLYA BECÉZVE	FESZKES- VIRAGÚ ZÖLDSEG- FELE DEHOGYI!										TASZIT, LÖK ZORRO JELE								
RÓMAI 100 MÁTKA		INDIUM IRÁNYÁ- BA			SZEMLÉL EGRES							ARRA- FELE! KÉRDŐ- SZÓ								
ÚJVIDEKI AUTÓJEL		FRANCIA- ORSZÁG VÍZI JÁRMŰ	GRAND PRIX NITRO- GÉN		KÖTŐSZÓ ZAMBIA		EGRI CIVIL KAPU, RÓV. TAVALYI, RÉGI													
MUNKA UTAN LEÜL			VILLANY- KÖRTE ROMÁNIA									TÉLI SPORT BELGIUM								
EME	ALUMI- NIUM ÁGNES, BECÉZVE		ERES! MÉRTANI FOGA- LÓM		SPANYOL AUTÓJEL MAGAD							HUSÁNG A TÁRGY RAGJA								
IN- FORMÁL ÉNEKES- MADÁR												PARIPA ÁPRILIS, SZERBÜL								
			FÉL ÓT! ÁLLAT- TELEP		ÉBRED NEM KELL TOBB							AZ ARANY SZÉLEI! RÉSZBEN ODAESIK!							A FÉRFI PÁRJA	
SORVÉG! A SZA- BADBA		SZABAD, ANGOLUL ÚJ, NÉMÉTÜL				ÁZSIAI ORSZÁG NŐI NÉV														
ÉSZAK EGY- HARMAD!	NÁTRIUM BUDA- PEST, RÓVIDEN		LUXEM- BURG SZINTÉN NE		BŐR NÉMA GITA!		SÜRŰ FÁS TERULET A SULLI EGY- NEMŰ BETŰ													
												KÖZÉPEN KIAD! A HÁZ- BAN VAN!							ÁBECÉNK ELSO BETŰJE	
HUMÁ- NUS	A →																		T	

Bűvészkedés a számokkal

Hogyan lehet előre tudni egyes számtani feladatok eredményét? A kilences számnak egészen különös sajátossága van. Ha bármely más számmal kapcsolatban valamilyen műveletet végzünk vele, az eredményre mindig rányomja a bélyegét.

1.

Írjunk fel egy kétjegyű számot! Fordítsuk meg, és vonjuk ki a nagyobból a kisebbet! Ha megmondod az utolsó számjegyet, kitalálom az eredményt.

$$PI.: 83-38 = 45 \quad 71-17 = 54 \quad 80-(0)8 = 72$$

Mit veszel észre? (A hányados számjegyeinek összege mindig 9. Tehát, ha tudod az utolsó számot, gondolatban csak ki kell egészíteni 9-re és rávágthatsz az eredményt.)

2.

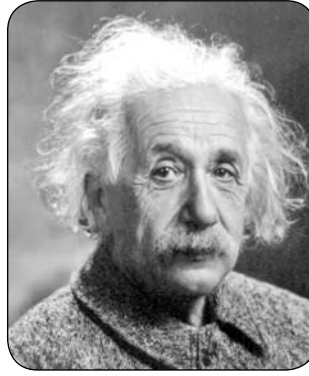
Írjunk fel egy háromjegyű számot! Fordítsuk meg, és vonjuk ki őket egymásból. Ha megmondod az utolsó számjegyet, kitalálom az eredményt.

$$PI.: 973 \quad 821 \quad 705 \\ -379 \quad -128 \quad -507 \\ \hline 594 \quad 693 \quad 198$$

Észrevetted a trükköt? (A középső szám mindig kilenc. A két szélsőnek az összege is kilenc. Ha tudod az utolsó számot, könnyen megmondhatod az eredményt.) Szinte észrevehetetlenül tudjuk gyakorolni az írásbeli kivonást, és megmozgatja a fantáziánkat is.

Bibliai közmondások

- Aki másnak vermet ás, maga esik bele.
- o Besülyedtek a pogányok a verembe, a melyet ástak; a hálóban, a melyet elrejtettek, megakadt a lábuk. (Zsolt. 9,16)
- o A ki vermet ás [másnak], abba belé esik; és a ki felhengeríti a követ, arra gurul vissza. (Péld. 26,27)
- o Aki elcsábítja az igazakat gonosz útra, vermébe maga esik bele; a tökéletesek pedig örökség szerint bírják a jót. (Péld. 28,10)
- Aki nem dolgozik, ne is egyék.
- o Mert a mikor nálatok voltunk is, azt rendeltük néktek, hogy ha valaki nem akar dolgozni, ne is egyék. (2Thess. 3,10)
- Amilyen az anya, olyan a lánya.
- o Ímé, valaki közmondással él, rólad veszi azt, mondván: A minémű az anya, olyan a leánya is. (Ez. 16,44)
- Amilyen mértékkel mérsz, olyannal kapod vissza.
- o Mert a milyen ítéllettel ítéltetek, olyannal ítéltettek, és a milyen mértékkel mértek, olyannal mérnek néktek. (Mt. 7,2)
- o És monda nékik: Megjegyeztétek, a mit hallotok: A milyen mértékkel mértek, olyannal mérnek néktek. (Mk. 4,24)
- o Adjatok, néktek is adatik; jó mértéket, megnyomottat és megrázottat, színig teltet adnak a ti öletekbe. Mert azzal a mértékkel mérnek néktek, a mellyel ti mértek. (Lk. 6,38)
- Amint dudálnak, úgy táncolj.
- o És ezt mondják: Sípoltunk néktek, és nem táncoltatok; siralmas énekeket énekel-tünk néktek, és nem sírtatok. (Mt. 11,17)
- Amit nem kívánsz magadnak, te se tedd embertársadnak/felebarátodnak.
- o A mit akartok azért, hogy az emberek ti veletek cselekedjenek, mindazt ti is úgy cselekedjétek azokkal; mert ez a törvény és a próféták. (Mt. 7,12)
- o És a mint akarjátok, hogy az emberek veletek cselekedjenek, ti is aképen cselekedjétek azokkal. (Lk. 6,31)
- Az alfája és omegája (valaminek).
- o Én vagyok az Alfa és az Omega, kezdet és vég, ezt mondja az Úr, a ki van és a ki vala és a ki eljövendő, a Mindenható. (Jel. 1,8)

„Mióta a matematikusok megtámadták a relativitáselméletet, azóta én magam sem értem.”
(Albert Einstein)

„A matematikában az ember a dolgokat nem megérti, hanem megszokja.”
(Neumann János)

Közmondások Karinthy Frigyes író, humorista értelmezésében

Amelyik kutya ugat, nem harap.

• Megnyugtató tapasztalat, mely szerint bátran lehet közeledni az ugató kutya felé. Kezdetben azonban figyelmeztetünk, hogy a kutya nem tudja ezt a közmondást. Megfordítva: amelyik kutya harap, nem ugat – ez még nincs bebizonyítva, lehet, hogy ugat, csak nem hallani, mert tele van a szája.

Kaparj, kurta, neked is lesz.

• Például, ha valakinek valami bőrbetegsége van, és azt egy másik ember kaparja, neki is lesz.

Eső után köpönyeg.

• Egészségügyi szabály, mert eső után rendszeren hűvösebb a levegő, és így ajánlatos übcigert húzni.

Vér nem válik vízzé.

• A legújabb orvosi tudomány által megdöntött tapasztalat (lásd: vízbetegségek).

Kutyából nem lesz szalonna.

• Legfeljebb disznózsír.

Sötétben minden tehén fekete.

• Rendkívüli jelentőségű ipari felfedezés, melynek segítségével nagy mennyiségű fekete lakkot és festéket meg lehet takarítani azok részére, akik ragaszkodnak hozzá, hogy a tehének feketék legyenek, nem szőkek.

Öreg ember, nem vén ember.

• Sajátságos patológiai kísérlet, melynek segítségével be lehet bizonyítani, hogy öreg embereknek elméje már teljesen el van gyöngyülve, amennyiben nem veszik észre, hogy „öreg” és „vén” ugyanazt jelenti. Fiatal ember

ugyanis nem ugrana be ilyen marhaságnak, hogy „fiatal ember nem ifjú ember”.

Más káran tanul az okos.

• Például ha valaki franciául tanul, az az apjának a kára, mert neki kell fizetni a tanárt.

Égre követ ne dobj, mert fejedre esik.

• Például ha valaki elmegy egy épülő ház alatt, ráesik az a kő, amit más az égre dobott. Helyesebb tehát a követ magasból a földre dobni, akkor más fejére esik.

Addig nyújtózkodj, amíg a takaród ér.

• Egészségügyi tanács, ami főleg azoknak kellemetlen, akiknek nagyon hosszú takarójuk van; ezeknek néha kétféle méterre kell nyújtózkodni.

Ki korán kel, aranyat lel.

• Viszont aki aranyat lelt, később fekszik, és másnap már nem tud korán felkelni. Leghelyesebb le se feküdni, akkor mindenkit megelőz az ember.

Ki kevéssel be nem éri, az a sokat nem érdemli.

• S így érdemtelenül kapja meg.

Lassan járj, tovább érsz.

• Az érettségiző fiatalemberre fordítva áll: lassan érik, tehát tovább jár.

Vajdasági siker Budapesten

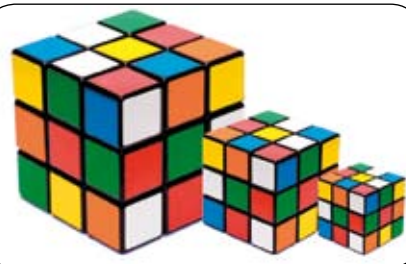
Díjat nyert a budapesti gyerek ARC képzőművészeti pályázaton **Jaksa Viktória**, a szabadkai EmArt Műhely nyolcadikos növendéke. A nagyméretű vászonra ráfényképezett alkotása egy hónapig lesz látható a Millenáris Parkban.

A felvételeken Viki (irigylésre méltó) alkotása, a másikon meg az ARC csapata a nyertesekkel a díjkiosztón. Gratulálunk!

Találkozunk az adai MIRK-en!

Július 1-jén szerkesztőségünk Rubik-kocka bemutatót tart

Június 27-étől július 4-éig tartják meg Adán a 44. MIRK-et és a VIII. Hobbis Világfesztivált. A MIRK valójában a hobbisok, kézimunkázók, képzőművészek nemzetközi találkozója, melyet először 1970-ben szerveztek meg.

A rendezvény ünnepélyes megnyitója a kiállítás helyszínén, a Cseh Károly Általános Iskolában lesz június 27-én 17 órai kezdettel. A kiállítás rendezése ugyanaznap délelőtt 7–13 óráig tart, a zárórendezvényt július 4-én 15 órakor tartják.

Minden bizonnyal hallottatok már erről a rendezvényről, sőt részt vettetek, ha nem ti, akkor valamely családtagotok. Mindenesetre most pótolhatjátok a mulasztást, sőt erre minden ok megvan, mivel a Jó Pajtás is ott lesz! A szervező Bada házaspár mindenre kiterjedő figyelmét nem kerülte el, hogy az idén 40 éves a magyar találmányként számon tartott Rubik-vagy bűvös kocka, és arra kérte fel szerkesztőségünket, hogy tartsunk bemutatót annak alapján, amit lapunk 13–14. számában közölt a kocka megfektetéséről.

Röpke vetélkedőt is szervezhetünk, ha lesznek bátor versenyzők, akik a kocka legalább egy oldalának kirakására vállalkoznak. Ha nem, akkor is sok érdekességet tudhatsz majd meg erről a játékról.

Bízunk benne, hogy vannak közöttetek érdeklődők, akikkel július 1-jén, kedden Adán találkozhatunk. A MIRK kereteiben ekkor szervezik meg a Petőfi éli! versismereti versenyt, és ott lesznek a nagycsaládosok gyerekei is. A verseny után jut idő a Rubik-kockára és más mókára is.

Döntőbe jutott mesemondók

Sipraga Lúna, Fehér Noémi és Kávai Rita meséjével bejutott a székesfehérvári Sárdonyi Géza Művelődési Ház és Könyvtár által meghirdetett V. Tündérszó meserítő pályázat döntőjébe. Nagyon büszkék vagyunk rájuk!

J. J. Zmaj iskola, 4. c osztály, Szabadka

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Biblioteka
Matice srpske,
Novi Sad

82+79(02.053.2)
ISSN 0350–9141
COBIS.SR-ID
16225794

Vajdaság
Autonóm Tartomány
kormánya

A Jó Pajtás megjelenését támogatja

BETHLEN GÁBOR
Alap

Szekeres László
Alapítvány

67 éves a Jó Pajtás
Vajdasági magyar gyerekek

■ Megjelenik a tanévben minden csütörtökön ■ Első szám: 1947. január 1. ■ Alapító (laptulajdonos): Magyar Nemzeti Tanács ■ Kiadja a Magyar Szó Lapkiadó és Nyomdaipari Kft., 21000 Novi Sad, Vojvoda Mišića 1., Szerbia ■ A Kft. igazgatója: **Ökrész Rozália** ■ A Magyar Szó napilap főszerkesztője: **Varjú Márta** ■ A Jó Pajtás hetilap és a Mézeskalács havilap felelős szerkesztője: **Nagy Magdolna** ■ Tördelés és grafikai szerkesztés: **Buzás Mihály** ■ Lektor: **Buzogány Kardos Julianna** ■ Állandó külmunkatársak: Bence Erika, Bori Mária, Farkas Ilona, Gyarmati Krisztina, Koncz Erzsébet, Lukács Melinda, Tomán Mária ■ Telefon: +381/21/475-400-8 (csak telefon) ■ Kéziratokat és képeket nem őrünk meg és nem küldünk vissza ■ Terjeszti a Magyar Szó Lapkiadó Kft. terjesztőosztálya, telefon/fax: 021/557-304, e-mail: (csak lapterjesztési ügyekben) plasman@magyarszo.com ■ Dinárfolyószámla: 160-920019-57 Banka Intesa Novi Sad (feltüntetni: Jó Pajtás előfizetésre!) ■ Előfizetés egy évre (kb. 38–42 szám) 2000 dinár (csak belföldi kézbesítéssel) ■ Előfizetés egy évre (külföldre): a postaköltség változásának függvényében (érdeklődni e-mailben) ■ Készül a Magyar Szó Kft. FORUM Nyomdájában, Újvidéken ■ A nyomtatásért felel: **Berta Zoltán** igazgató ■ Jó Pajtás az interneten: <http://www.tipnet.rs/jopajtas> ■ jopajtas.szerk@magyarszo.com